

GRAHAM GREENE

căpitanul și inamicul

univers

Coperta de : Vasile Socoliuc

GRAHAM GREENE

The Captain and the Enemy

© Graham Greene, 1988

Toate drepturile
asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS.

GRAHAM GREENE

CĂPITANUL ȘI INAMICUL

Traducere și note de
PETRE SOLOMON

Editura **UNIVERS**
București, 1991

ISBN 973-34-0207-9

*„Ești oare sigur că poți deosebi
binele de rău, căpitanul de inamic ?“*

GEORGE A. BIRMINGHAM

PENTRU Y.
CU TOATE AMINTIRILE
PE CARE LE ÎMPĂRȚIM
DE APROAPE
TREIZECI DE ANI ÎNCOACE

Nici unul dintre personajele acestei cărți nu are la bază vreo persoană reală. Nu orice personaj de roman poate fi definit prin literele alfabetului. Domnul Quigly din prezentul roman nu seamănă, nici ca fire, nici prin felul cum își scrie numele, cu un anume domn Quigley, pe care l-am văzut preț de câteva minute la Washington, în urmă cu zece ani. Din nu știu ce pricină, numele lui m-a obsedat în așa măsură, încît am scris în cartea mea *Getting to Know the General* (Făcînd cunoștință cu generalul)* : „S-ar putea să folosesc într-o bună zi acest nume, Dumnezeu știe în ce istorie.” După aceea am primit numeroase scrisori amabile din partea unor oameni cu numele de Quigley, însă acest Quigly îmi aparține în exclusivitate și n-are nimic de a face cu ceilalți.

* Carte publicată de Graham Greene în 1984 și închinată memoriei generalului Omar Torrijos, fost președinte al Republicii Panama.

PARTEA ÎNTÎI

I

(1)

MĂ AFLU ACUM în al douăzeci și doilea an al vieții mele și totuși singura aniversare de care-mi amintesc precis e cea de-a douăsprezecea aniversare a zilei mele de naștere, fiindcă atunci, în acea zi umedă și cețoasă de septembrie, l-am întâlnit pe Căpitan pentru prima oară. Parcă mă văd și acum în curtea școlii călcînd pe pietrișul umed cu pantofii mei de gimnastică — frunzele veștede îngrămădite de vînt sub zidul mînăstirii, lîngă capelă, făceau alunecos terenul pe care alergam nebunește, încercînd să scap de dușmanii mei, între două ore de clasă. În timp ce urmăritorii mei se depărtau, am dat să mă opresc fluierînd, deoarece acolo, în mijlocul curții, apăruse temutul nostru director ; acesta stătea de vorbă cu un bărbat înalt, care purta pe cap o pălărie melon — lucru rar încă de pe atunci — încît arăta ca un actor costumat, cum poate că și era, fiindcă nu l-am mai văzut niciodată după aceea cu melonul pe cap. Spre spate îi atîrna un baston, ca o pușcă pe umărul unui soldat. N-aveam habar cine putea să fie și, bineînțeles, nu știam că, în noaptea precedentă, mă „cîștigase“ (cel puțin așa avea să spună) la o partidă de *backgammon* * jucată cu tatăl meu.

M-am pomenit căzînd în genunchi la picioarele celor doi, iar cînd m-am ridicat, l-am văzut pe director săgetîndu-mă cu privirea, pe sub sprîncenele-i groase. Apoi l-am auzit spunînd :

* Un fel de table.

— Cred că-i cel pe care-l căutați — Baxter III. Tu ești Baxter III ?

— Da, domnule ! i-am răspuns.

Omul, pe care n-aveam să-l cunosc niciodată sub vreun nume mai statornic decît „Căpitanul“, m-a întrebat :

— Ce înseamnă „III“ ?

— E cel mai mic dintre cei trei Baxteri pe care-i avem aici, îi răspunse directorul, și se grăbi să adauge : Dar nu există între ei nici o legătură de rudenie.

— Asta mă cam pune în încurcătură, zise Căpitanul. De unde pot ști care dintre ei e Baxterul pe care-l caut ? Prenumele lui e Victor, oricît de ciudat ar putea să pară. Da, Victor Baxter — nu prea se potrivește numele cu prenumele !

— Aici la noi nu prea avem ocazia să folosim prenumele elevilor. Te numești Victor Baxter ? mă întrebă, tăios, directorul.

— Da, domnule ! i-am răspuns după o clipă de ezitare, fiindcă nu-mi plăcea să recunosc public un nume pe care încercasem, de altfel fără succes, să-l ascund colegilor mei. Știam foarte bine că, dintr-un motiv misterios, Victor era un prenume inacceptabil, la fel ca Vincent sau Marmaduke.

— Ei bine, domnule, presupun că-i vorba de acel Baxter pe care-l căutați.

Apoi, către mine :

— Băiete, spală-te pe față !

Codul moral foarte strict al școlii mă împiedica să-i spun directorului că fața mea fusese destul de curată pînă-n clipa cînd inamicii mei o împrăscaseră cu cerneală. L-am văzut pe Căpitan ațintindu-și asupra mea ochii căprui, prietenoși și — după cum aveam să aud mai târziu — nu prea vrednici de încredere. Avea un păr atît de negru, încît ai fi zis că-i cănit, și un nas lung și subțire, ce-mi amintea de o foarfecă ușor desfăcută, ca și cum nasul acesta ar fi fost gata să tundă mustața cazonă aflată chiar dedesubt ! Mi se părea că-mi face cu ochiul, deși nu-mi venea să cred, fiindcă, pe cîte știam, adulții nu obișnuiesc să facă cu ochiul decît între ei.

— Baxter, îmi spuse directorul, domnul acesta este un fost elev, un fost coleg al tatălui tău.

— Da, domnule.

— Mi-a cerut voie să te ia la plimbare în această după-amiază. Mi-a arătat un bilețel scris de tatăl tău. Și întrucît astăzi după-amiază nu se țin cursuri, nu văd nici un motiv să nu aprob, dar trebuie să te întorci la internat pînă la orele șase. Dumnealui știe asta.

— Da, domnule.

— Acum poți pleca.

I-am întors spatele și am dat să pornesc spre sala de clasă, unde s-ar fi convenit de mult să mă aflu.

— Voiam să-ți spun că poți pleca împreună cu domnul ! Ce oră ai acum, Baxter III ?

— Cate, domnule.

— Vrea să spună Catehism, îl lămurii directorul pe Căpitan, și zgîindu-se spre o ușă din cealaltă parte a curții, de unde se auzeau niște zgomote ciudate, își potrivea pe umeri redingota neagră, apoi îmi zise : Pe cît se pare, n-o să pierzi cine știe ce absentînd de la oră !

Directorul porni cu pași mari spre ușă, fără să facă zgomot. Cizmele lui (purta întotdeauna cizme) erau la fel de silențioase ca papucii de pîslă.

— Ce se întîmplă acolo ? mă întrebă Căpitanul.

— Cred că-s pe punctul să-i masacreze pe Amaleciți * ! i-am răspuns.

— Ești și tu un Amalecît ?

— Da.

— Atunci, hai s-o ștergem !

Era un necunoscut, dar nu-mi era deloc frică de el. Necunoscuții nu erau periculoși. N-aveau nici pe de parte puterea de care dispuneau directorul sau colegii mei. Un străin nu-i o prezență permanentă, de un străin poți scăpa ușor. Maică-mea murise cu cîțiva ani înainte — nici atunci n-aș fi fost în stare să precizez cu cîți anume : în copilărie, timpul se scurge într-un alt ritm. O văzusem pe patul de moarte, palidă și calmă,

* Amaleciți, sau Amalekiți, urmași ai lui Essau, adversari înverșunați ai vechilor evrei, care aveau să se războne abia sub domnia regilor Saul și David pentru fărâdelegile comise împotriva lor.

ca o figură mortuară, iar în clipa cînd am sărutat-o pe frunte iar ea n-a reacționat, mi-am dat seama, fără prea multă revoltă sau jale, că plecase în lumea drepților. Pe vremea aceea, înainte de a merge la școală, singurul om de care mă temeam era tatăl meu, iar el, potrivit celor spuse de maică-mea, se alăturase de mult timp taberei opuse „dreptilor“, la care se dusesese ea acum. „Taică-tu e un diavol!“ obișnuia ea să-mi spună, iar ochii i se aprindeau brusc, aidoma unor flăcări de gaz, pierzîndu-și pentru o clipă aerul plictisit.

Taică-meu, țin minte, a venit la înmormîntarea ei îmbrăcat în negru de sus pînă jos ; avea o barbă ce se potrivea perfect cu costumul purtat ; m-am uitat la haina lui, doar doar voi vedea coada ascunsă sub ea și, deși n-am văzut-o, nu m-am liniștit cîtuși de puțin. Nu-l văzusem prea des înainte de ziua înmormîntării, și n-aveam să-l văd nici după aceea, fiindcă venea rareori pe acasă, dacă se poate numi „casă“ apartamentul din imobilul botezat „Laurii“, de lîngă Richmond Park, unde aveam să locuiesc după moartea maică-mii. Acum sînt sigur că în cursul gustării de după înmormîntare, taică-meu a convins-o pe mătușă-mea, umplîndu-i mereu paharul cu sherry, să-i promită că mă va găzdui sub acoperișul ei în timpul vacanțelor școlare.

Mătușă-mea era o femeie destul de simpatică, dar tare plicticoasă, încît nu-i de mirare că nu fusese niciodată măritată. În puținele ocazii cînd vorbea despre taică-meu, folosea și dînsa termenul de „diavol“, ceea ce-mi inspira un soi de respect pentru el, deși un respect amestecat cu teamă fiindcă, la urma urmelor, a avea un drac în familie reprezenta oarecum o distincție. Unui înger ești nevoit să-i acorzi încredere, pe cînd, așa cum spunea cartea mea de rugăciuni, diavolul „cutreieră lumea ca un leu furios“, ceea ce mă făcea să cred că poate tocmai de aceea taică-meu își petrecea mai mult timp în Africa decît la Richmond. Acum, după atîta amar de ani, mă întreb dacă nu cumva era un tip destul de cumsecade în felul lui, ceea ce aş ezita să spun despre Căpitan, care pretindea că mă cîștigase la o partidă de table jucată cu el.

— Unde mergem acum ? mă întrebase atunci Căpitanul. Nu mă așteptam să ți se dea drumul așa de ușor. Credeam că au să fie multe hîrtii de semnat — totdeauna ai de semnat asemenea hîrtii, cel puțin așa m-a învățat propria experiență.

Și adăugase :

— E prea devreme pentru masa de prînz.

— E aproape douăsprezece, i-am răspuns eu.

Ceaiul, gemul și pîinea de la micul dejun nu-mi astîmpărau niciodată foamea.

— Pofta mea de mîncare începe de obicei la ora unu, dar setea mi se trezește întotdeauna cu cel puțin o jumătate de oră mai devreme. Totuși, ora douăsprezece e o oră destul de convenabilă pentru mine, numai că tu ești prea mic ca să te pot duce într-un bar. N-ai nici o șansă să treci, adăugase el, măsurîndu-mă cu privirea din cap pînă-n picioare. Zău, ești prea mic chiar pentru vîrsta ta !

— Am putea să ne plimbăm, am sugerat eu, fără prea mult entuziasm, deoarece plimbările făceau parte din programul obligatoriu al elevilor în zilele de duminică și se sfîrșeau adesea prin masacrarea cîtorva Amaleciți.

— Unde anume ?

— Pe Strada Mare sau pe pajiștea comunală, ori la Castel.

— Mi se pare c-am zărit, venind de la gară, o cîrciumă de-i zice Casa elvețiană.

— Da. Lîngă canal.

— Cred că pot avea încredere în tine c-o să m-aștepți cuminte afară pînă beau un gin cu apă tonică. Merge repede.

Totuși avea să zăbovească aproape o jumătate de ceas acolo, încît am ajuns să cred, o dată cu trecerea anilor, că dăduse pe gît cel puțin trei pahare.

Între timp eu mă plimbam prin fața unui depozit de cherestea, cu ochii țintă la ierburile verzi din apa canalului. Mă simțeam fericit la culme. Nu eram cîtuși de puțin mirat de sosirea Căpitanului — o acceptam ca pe un lucru simplu, ca pe o zi frumoasă ivită între două săptămîni de ploaie. Se ivise așa, din senin. Mă întrebam dacă aș putea să-mi meșteresc o plută din

scîndurile depozitului și să pornesc cu ea la vale, spre mare. Firește, un canal nu-î un fluviu, dar chiar și un canal e legat de un fluviu pe o insulă ca a noastră, unde toate rîurile sfîrșesc prin a se vărsa în mare : așa înțelesesem de la orele de geografie la care asistasem. Aș fi putut să-mi confecționez o pînză din propria cămașă, dar trebuia să rezolv și problema proviziilor necesare pentru o călătorie lungă...

Mă adîncisem în aceste gînduri, cînd Căpitanul ieși brusc din cîrciumă și mă întrebă :

— Ai ceva bani ?

Am scos ce mai rămăsese din banii de buzunar primiți săptămîna trecută — directorul școlii ni-i împărțea totdeauna duminica, pesemne din pricină că magazinele erau închise, ceea ce elimina ispita ; nici măcar patiseria școlii nu era deschisă duminica ! Bietul de el, nu-și dădea seama ce posibilități oferea duminică pentru o serie de operațiuni financiare complicate, pentru achitarea datoriilor, pentru aranjarea unor împrumuturi forțate, pentru calcularea dobînzilor și pentru vînzarea unor bunuri nedorite.

— Trei șilingi, trei pence și jumătate, îi comunicai eu Căpitanului, după ce numărai banii.

Nu era o sumă mică pe vremea aceea de dinainte de introducerea sistemului decimal, cînd moneda era încă relativ stabilă. Căpitanul se întoarse în cîrciumă, iar eu începui să mă gîndesc la ce fel de devize ar fi trebuit să iau cu mine în călătoria proiectată. Am ajuns la concluzia că piesele de opt șilingi sînt probabil cele mai practice.

— Patronul n-avea bani mărunți, mă lămuri Căpitanul cînd ieși din local.

Mi se păru atunci că el însuși rămăsese fără bani, dar mi-am dat seama că mă înșelasem, cînd l-am auzit spunînd : „Și acum, hai la Lebăda să prînzim ca lumea !“ Nici măcar mătușă-mea nu mă dusesese vreodată la Lebăda : obișnuia să vină la școală cu niște sandvișuri făcute de ea, învelite în hîrtie impermeabilă, și cu un termos umplut cu lapte fierbinte.

„N-am încredere în mîncarea gătită de niște necunoscuți“, îmi explica ea, adăugînd : „După prețurile

cerute în restaurante, îți poți da seama că nu-i o mincare cinstită !“

Barul de la Lebăda era arhiplin când am sosit noi ; Căpitanul m-a instalat la o masă într-o anexă a barului, socotită pesemne restaurant, astfel încît legea permitea prezența mea acolo. L-am putut vedea schimbînd cîteva vorbe cu patronul — vocea lui limpede și autoritară domina gălăgia localului. L-am auzit spunînd :

— Două camere cu un pat pentru o noapte !

O clipă m-am întrebat dacă aștepta cumva pe cineva, dar gîndurile mele plutiră în curînd spre tărîmuri mult mai interesante : în viața mea nu mai văzusem un bar, nici măcar pe dinafară, așa că eram pur și simplu fascinat de priveliște. Toți mușteriii păreau că au multe să-și spună și că-s binedispuși. Mă gîndeam la plută și la lunga călătorie pe care-o proiectasem, și aveam impresia că ajunsesem undeva la capătul lumii, în romanticul oraș Valparaiso, unde chefuiam împreună cu niște marinari străini care cutreieraseră cele șapte mări — e drept că purtau cu toții gulere și cravate, dar poate că la Valparaiso trebuia să te îmbraci cît de cît pentru a coborî pe uscat. Imaginația mi-era încurajată de vederea unui butoiăș, probabil plin cu rom, așezat pe tejghea, mai era acolo și o sabie fără teacă — desigur o sabie de abordaj, atîrnată deasupra capului patronului, ca un obiect de podoabă.

— Un gin cu apă tonică dublu și o băutură gazoasă pentru băiat ! ceru Căpitanul.

Mă uimea faptul că părea atît de la largul lui într-un asemenea local — se simțea ca la el acasă la Valparaiso ! Fumul de tutun, împrăștiat de un curent de aer provocat de o ușă deschisă, se învălătucea deasupra capului meu — îi adulmecam cu plăcere aroma. Căpitanul tocmai îi spunea patronului :

— O să vă amintiți, nu-i așa, că mi-am lăsat valiza în spatele tejghelei ? Fiți amabil și trimiteți-mi-o în camera mea ! Eu și băiatul ne ducem să facem o plimbare, după prînz. Dar ia spuneți-mi : rulează pe-aici vreun film potrivit cu vîrsta lui ?

— Singurul film care rulează acum e unul cam vechi, răspunse patronul. Îi zice *Fiica lui Tarzan* și n-am

cum să știu dacă-i potrivit sau nu. Cred că-i vorba despre o fată care face dragoste cu o maimuță...

— E programat vreun matineu ?

— Da, azi e sîmbătă, așa că-i programată o proiecție la orele două și jumătate.

Căpitanul veni la masa unde mă lăsase. Apucînd meniul, îmi spuse :

— Pentru început, cred c-o să luăm niște somon afumat. După aia, ce-ai dori să iei ? un cotlet de porc sau unul de miel ?

Patronul însuși ne aduse ceea ce mi se păru a fi un gin cu apă tonică precum și o băutură gazoasă, care se dovedi a fi o simplă oranjadă. După plecarea lui, Căpitanul ținu să-mi dea o scurtă lecție :

— Nu uita că niciodată nu-i prea tîrziu ca să înveți de la un om ca mine, umblat prin lume. Cînd îți cam lipsesc banii — ceea ce o să ți se întîmple destul de des cînd o s-ajungi la vîrsta mea — să nu bei niciodată la bar, decît după ce mai întii ai reținut o cameră, fiindcă în caz contrar ți se cere să achiți în numerar imediat. Oranjada ta și ginul meu sînt trecute în socoteala mesei luate la restaurant, care intră în prețul plătit pentru cameră.

Vorbele astea nu avură atunci nici un sens pentru mine. Abia mai tîrziu aveam să apreciez clarviziunea Căpitanului și să-mi dau seama că încerca, în felul lui, să mă pregătească pentru o viață nouă.

A fost un prînz excelent, deși somonul mi-a făcut sete ; văzînd că mă uit galeș la paharul gol, Căpitanul a mai comandat o oranjadă pentru mine.

— Va trebui să facem o plimbărică, măcar pentru a scoate gazele din noi, îmi spuse el.

Începusem să mă simt ceva mai puțin intimidat de persoana lui, așa că mă încumetai chiar să-i pun o întrebare :

— Ești căpitan de vas ?

A, nu ! îmi răspunse el. Lui nu-i păsa de mare, era un slujitor al armatei de uscat. Aducîndu-mi aminte de banii pe care i-i împrumutasem la Casa elvețiană, m-am întrebat, cu oarecare neliniște, dacă va avea vreo problemă în legătură cu nota de plată, dar el se mulțumi să ia nota și să-și scrie pe ea numele, precum și

o cifră, chipurile numărul camerei lui de hotel. Am băgat de seamă că scrisese „J. Victor (Cpt.)“. Mi s-a părut o stranie coincidență faptul că numele lui de familie era la fel cu numele meu de botez, dar în același timp faptul acesta îmi dădea și sentimentul reconfortant că găsisem, în sfârșit, o rudă apropiată de care mă puteam atașa, un om care nu era nici înger, nici diavol, nici mătușă.

După acel prinz excelent, Căpitanul începu să-i vorbească patronului despre cină.

— Am dori s-o luăm mai devreme. Un băiețaș de vîrsta lui trebuie să se ducă la culcare la orele opt !

— Văd că știți să creșteți un copil !

— A trebuit să învăț și n-a fost deloc ușor : vedeți dumneavoastră, maică-sa a murit !

— A ! Serviți un coniac, domnule, în contul firmei ! Nu-i lucru ușor pentru un bărbat să joace rolul unei mame !

— Niciodată nu refuz o ofertă interesantă, zise Căpitanul.

Un minut mai tîrziu, ciocneau amîndoi cîte un păhărel, deasupra tejghelei. Iar eu mă gîndeam că-n viața mea nu văzusem om să semene mai puțin cu o mamă decît Căpitanul.

— Închidem, domnilor, închidem ! strigă patronul către mușterii, apoi adăugă, în șoaptă, către Căpitan :

— Firește, asta nu vă privește pe dumneavoastră, domnule, căci dumneavoastră v-ați rezervat o cameră la hotel. Pot să-i servesc încă o oranjadă puștiului ?

— Mai bine nu, îi răspunse Căpitanul. Știți, balonează...

Aveam să descopăr mai tîrziu că nutrea o adevărată aversiune împotriva „gazelor“, sentiment pe care-l împărtășeam, de altfel, eu însumi, din pricină că în dormitor, noaptea, mulți dintre colegii mei se întreceau în „vînturi“.

— Pentru cină, începu din nou Căpitanul.

— De obicei nu servim mîncăruri calde înainte de orele opt, dar dacă nu vă displace o gustare rece...

— E exact ceea ce prefer !

— Să zicem, un pic de pui rece și o felie de șuncă ?

— Și poate și puțină salată verde ? sugeră Căpitanul. Un băiețuș în plină creștere are nevoie de nițică verdeață, cel puțin așa spunea maică-sa. În ce mă privește, ei bine, am trăit prea mult la Tropice, unde o salată poate s-aducă dizenterie și moarte... Totuși, dacă vă mai rămîne ceva din plăcinta asta cu mere...

— Și o bucățică de brînză ? îl iscodi patronul, cu un soi de fervoare caritabilă.

— A, nu ! Nu seara ! răspunse Căpitanul. Balonează... Și, acum, la plimbare ! O să arunc o privire la pozele din fața cinematografului. *Fiica lui Tarzan*, spuneți ? De obicei, poți ghici după pozele de-afară dacă un film e recomandabil sau nu pentru un copil. Dacă nu, facem doar o plimbare, iar eu însumi m-aș putea duce să văd filmul seara, după ce copilul adoarme.

— O luați la stînga cînd ieșiți pe ușă și dați de cinematograful la vreo sută de metri, vizavi.

— Pe curînd ! zise Căpitanul.

Am ieșit amîndoi, dar am luat-o la dreapta, spre uimirea mea.

— Păi, cinematograful e în direcția cealaltă, protestai eu.

— Nu ne ducem la cinema !

Eram dezamăgit.

— O mulțime de băieți externi au văzut *Fiica lui Tarzan*, încercai eu să-l liniștesc.

Căpitanul se opri locului și-mi spuse :

— Te las să alegi : ori mergem să vedem *Fiica lui Tarzan*, dacă insiști, dar după aia trebuie să te întorci la... cum îi zicea tîmpitul ăla bătrîn și pompos ? -a, da, „cămin“, ori nu ne mai ducem la film iar tu nu te mai întorci la „cămin“.

— Dar unde mă duc ?

— La trei e un tren direct spre Londra.

— Vreți să spuneți că am putea să mergem pînă la Londra ? Dar cînd ar fi să ne întoarcem ?

— Nu ne mai întoarcem — decît, firește, în cazul cînd vreți să vezi *Fiica lui Tarzan*.

— Nu țin neapărat să văd *Fiica lui Tarzan* !

— Bine, atunci... Băiatule, ăsta-i drumul spre gară ?

— Da, dar trebuia să știți și dumneavoastră !

— De unde naiba să știu ? Azi-dimineață am venit pe un alt drum !

— Bine, dar ați fost elev aici, parcă așa zicea directorul !

— E pentru prima oară că pun piciorul în târgul ăsta afurisit !

Și, punându-și o mînă pe umărul meu, cu un gest tandru, adăugă :

— După ce-o să mă cunoști mai bine, băiete, o să-ți dai seama că nu spun totdeauna adevărul adevărat. Nici tu, am impresia.

— Eu, însă, mă dau de gol totdeauna !

— Va trebui să înveți să minți ca lumea. Ce rost are să spui o minciună, dacă-i cusută cu ață albă ? Eu, cînd spun o minciună, nimeni nu-i în stare s-o deosebească de adevărul curat. Cîteodată, nici măcar eu însumi !

Coboram pe așa-numita Stradă a Castelului, care trecea pe lîngă școală, încît mă gîndeam cu groază că directorul o s-o zbughească afară din curtea școlii, cu toga desfășurată ca o pînză de corabie și-o să ne prindă pe amîndoi, dacă cumva Căpitanul ar fi greșit drumul. Dar în curte era liniște.

În dreptul Casei elvețiene, Căpitanul a șovăit o clipă, dar găsind ușa încuiată se gîndi că barul era închis. Un copil începu să țipe la noi dintr-una din ambarcațiunile colorate de pe Canal — copiii din ambarcațiunile astea au obiceiul să strige la elevi. Era ca dușmănia dintre cîini și pisici, o dușmănie zgomotoasă, care însă nu ducea niciodată la mușcături.

— Ce-i cu geamantanul lăsat la hotel ? întrebai eu.

— A, n-are în el decît două cărămizi !

— Cărămizi ?

— Da, cărămizi !

— Și aveți de gînd să le lăsați acolo ?

— De ce nu ? Poți oricînd pune laba pe niscaiva cărămizi, dacă ai nevoie de ele. Cît despre geamantan, e o vechitură. Geamantanele astea vechi, pe care sînt lipite cîteva etichete, inspiră încredere, mai ales cînd etichetele sînt din străinătate. Un geamantan nou are aerul că-i furat.

Continuam să fiu uimit. La urma urmelor, cunoșteam îndeajuns viața ca să-mi dau seama că și dacă ar fi avut un bilet de întoarcere, Căpitanul ar fi trebuit să plătească un alt bilet pentru mine. Or, toți banii mei se duseseră pe ginul cumpărat de el la Casa elvețiană. Și apoi, mai era și prânzul acela copios, un adevărat regal, pe care nu-l puteam compara cu nimic din viața mea.

Aproape că ajunseseam la gară, când l-am întrebat :

— Dar n-ați plătit nici masa de prînz, nu-i așa ?

— Fii pe pace, băiete ! Am iscălit nota de plată. Ce-ai mai fi vrut să fac ?

— Chiar vă numiți Victor ?

— Păi, mă numesc uneori așa, alteori altfel. N-ar fi deloc vesel să porți mereu același nume de la naștere pînă la moarte ! Ca de pildă al tău : Baxter. Nu-i ceea ce se cheamă un nume frumos. Îl porți de mulți ani, nu-i așa ?

— De doisprezece.

— Prea mulți. O să-ți găsim unul mai bun, în tren. Nici Victor nu-mi prea place, dacă vrei să știi !

— Dar *dumneavoastră*, cum să vă spun ?

— Spune-mi Căpitane, dacă nu cumva o să-ți atrag atenția să-mi spui altfel. S-ar putea să vină o vreme cînd o să-mi placă să mi se spună Colonele — poate că și Papă ar fi un nume potrivit, în anumite situații. Deși aș prefera să nu-l folosești. O să te previn eu cînd se ivește o situație specială, dar cred că-n curînd ai să-nțelegi și singur unele lucruri. Văd că ești băiat deștept.

Am intrat în gară, unde Căpitanului nu i-a venit defel greu să plătească un bilet pentru mine — „Clasa a treia, cincizeci la sută reducere, pînă la gara Euston“. Eram singuri în compartiment, ceea ce mi-a dat curaj să-l întreb :

— Parcă spuneți că n-aveți bani ?

— Cine ți-a zis asta ?

— Păi, mă gîndesc la prînzul acela copios și la faptul că ați iscălit doar nota de plată. Și apoi la Casa elvețiană ați avut nevoie de ceva bani...

— A, răspunse el, iată încă un lucru pe care va trebui să-l înveți ! Nu e vorba că n-am bani, ci că-mi place să-i păstrez pentru lucrurile esențiale.

Căpitanul se ghemui într-un colț și începu să fumeze o țigară. Se uită de două ori la ceas în timpul călătoriei. Era un tren foarte încet și de câte ori se oprea într-o gară simțeam o anumită tensiune dinspre colțul de sub fereastra din față. Subțiratecul Căpitan, învăluit în întuneric, îmi amintea de un arc ce mi se ruptese o dată între degete, într-o zi când încercam să demontez un ceasornic vechi. În gara Willesden l-am întrebat :

— Vă e teamă ?

— Teamă ? îngînă el cu un aer perplex, ca și cum aș fi folosit un cuvînt pe care ar fi trebuit să-l caute în dicționar.

— Frică, îi tradusei eu.

— Nu mi-e niciodată frică, băiete ! Sînt mereu la pîndă, ceea ce-i cu totul altceva.

— Da...

Ca Amalecit înțelegeam deosebirea și simțeam că-ncepusem, poate, să-l cunosc ceva mai bine pe Căpitan.

(2)

LA EUSTON am luat un taxi pentru un drum ce mi s-a părut foarte lung — pe vremea aceea nu eram în stare să-mi dau seama în ce direcție mergeam, spre răsărit sau spre apus, spre nord sau spre sud. Presupuneam doar că acea călătorie cu taxiul făcea parte din lucrurile esențiale pentru care Căpitanul își economisea banii. Cînd am ajuns la destinație — o casă oarecare, de pe o stradă prăfuită, în formă de semicerc, pe marginea căreia puteai vedea lăzi dolidora de gunoaie —, am avut surpriza să-l văd pe Căpitan așteptînd să se depărteze taxiul și abia cînd acesta a dispărut după un colț, a pornit în sens invers pe drumul pe care venisem. Pesemne că în atitudinea supusă cu care-l urmam, în tăcere, a simțit încolțind o întrebare, căci se grăbi să-i răspundă, e drept, într-un fel nesatisfăcător :

— O plimbare ne face bine la amândoi.

Și adăugă :

— Eu, unul, umblu pe jos de cite ori am prilejul.

Eram nevoit să-i accept explicația și am impresia că graba cu care încuviințam îl cam sîcîia fiindcă, în timp ce mergeam tăcuți unul lîngă altul, pe o stradă, apoi pe alta, el rupse tăcerea într-o încercare vădită de a lega o conversație :

— Îmi închipui că n-o mai ții minte pe maică-ta...

— Ba da, dar a murit de mult, după cum știți !

— Așa e. Mi-a spus și taică-tu...

Nu-și sfîrși însă vorba, așa că n-am putut afla ce anume îi spusese taică-meu.

Abia după ce am mai mers, vreun sfert de milă, i-am auzit din nou glasul :

— Îi duci lipsa ?

Copiii mint de obicei de frică, dar întrucît în întrebările Căpitanului mi se părea că nu se ascunde nimic înfricoșător, i-am răspuns :

— Nu cine știe ce.

Căpitanul scoase un fel de mormăit, în care, cu puțină mea experiență, mi se păru că deslușesc un ton de dezaprobare ori poate de dezamăgire. Pașii pe care-i făceam pe trotuar măsurau lungimea pauzelor de tăcere dintre noi.

— Sper că n-o să fii un copil dificil, îmi spuse el în cele din urmă.

— Dificil ? !

— Adică, sper că ești un băiat normal. Dacă n-ai fi un băiat normal, ai dezamăgi-o !

— Nu pricep.

— Aș zice că un băiat normal ar simți lipsa maică-sii.

— N-am cunoscut-o niciodată prea bine. N-am avut timp.

— Sper să-i plăci, spuse el oftînd adînc. Sper din toată inima.

Am continuat să mergem în tăcere.

— Ești obosit ? mă întrebă el deodată.

— Nu ! i-am răspuns, însă doar ca să-i fac pe plac
— de fapt, eram tare obosit. Tare-aș fi vrut să știu cît mai aveam de mers.

— E o femeie admirabilă, spuse Căpitanul. O să-ți dai seama de îndată ce-o vei vedea, dacă cunoști cit de cit femeile, deși mă întreb cum ai putea să le cunoști la vârsta ta. Bineînțeles, trebuie să ai răbdare cu dînsa. Să fii indulgent. A suferit foarte mult.

Pe vremea aceea „a suferi” însemna pentru mine a purta pe obraz petele de cerneală cu care eram împroșcat (Căpitanul, spre deosebire de directorul școlii, nu observa asemenea amănunte) : ele erau semnul vizibil al apartenenței mele la tagma Amaleciților, al condiției mele de paria.

Nu-mi era deloc clar de ce devenisem un paria la școală — în parte, poate din pricină că numele îmi fusese dat în vileag ; cred însă că de vină era și mătușă-mea, cu sandvișurile pe care mi le aducea, în loc să mă ducă la un restaurant, cum obișnuiesc părinții cînd își vizitează copiii. Presupun că eram spionați de careva în timp ce ședeam amîndoi pe marginea Canalului, mîncînd sandvișuri și bînd lapte cald adus într-un termos — nici măcar oranjadă sau Coca-Cola ! Lapte ! Cineva observase fără îndoială laptele ! Laptele e pentru sugari !

— Pricepi ce-ți spun ?

Am dat din cap — ce altceva puteam face ? Poate că femeia aceea necunoscută se va dovedi o Amalecită ea însăși, dacă suferise cu adevărat. În școală mai erau alți trei Amaleciți, dar nu reușeam niciodată să ne unim ca să ne apărăm — fiecare îi ura pe ceilalți trei pentru vina de a fi un Amalecit. Începusem să învăț că un Amalecit e totdeauna un solitar.

— O să cotim la capătul străzii, îmi spuse Căpitanul. Trebuie să fim foarte prudenți !

După ce am dat colțul, adăugă :

— Te-am cîștigat cîstit.

Habar n-aveam ce voia să spună.

— Nici un om cu scaun la cap n-ar încerca să trișeze cu taică-tu, adăugă el. În orice caz, la jocul de table nici nu se prea poate trișa. Taică-tu te-a pierdut într-un joc cîstit.

— E un adevărat diavol, nu-i așa ? îl întrebai eu.

— Presupun că ar putea fi caracterizat astfel, dar numai cînd e contrariat. Știi cum e, adică nu, cum ai

putea să știi ? Nici un copil n-ar îndrăzni să-l contrac-
zică pe *el* !

În cele din urmă am ajuns pe o stradă unde o parte din case fuseseră văruite iar altele erau în curs de demolare ; în schimb, nu se vedea nici o ladă de gunoi. Casele erau în stil victorian (după cum aveam să aflăm mai târziu), cu trepte ce coborau spre subsol și cu lănci la etajul al patrulea. Alte trepte duceau spre ușa din față, iar unele uși erau întredeschise. Era ca și cum strada — care se numea Alma Terrace — ar fi șovăit încă, nehotărîndu-se încotro s-o ia : spre lume sau spre fundul pământului. Ne-am oprit în fața unei case cu numărul 12 A, astfel numerotată probabil din pricină că nimeni nu s-ar fi încumetat să locuiască într-o casă cu numărul 13. Lîngă ușa de la intrare erau cinci sonerii, dar patru dintre ele erau astupate cu *scotch*, semn că nu puteau fi folosite.

— Adu-ți aminte ce ți-am spus, îmi șopti Căpitanul. Vorbește-i cu blîndețe, fiindcă-i sperioasă din fire.

Aveam însă impresia că el însuși era cam speriat în clipa aceea, cînd degetul lui bîjbîia lîngă singura sonerie rămasă în uz. Apăsă o dată pe buton, dar nu-și dezlipi degetul.

— Sînteți sigur că-i acasă ? îl întrebai eu, deoarece casa îmi părea pustie.

— Nu prea obișnuiește să iasă. Și apoi, se lasă noaptea, iar ei nu-i place întunericul.

Căpitanul apăsă din nou pe buton, de două ori, iar de data asta am auzit o mișcare la subsol ; cineva aprinsese o lumină.

— Am cheia, zise Căpitanul, dar prefer să o previn. Numele ei e Liza, dar te-aș ruga să-i zici „mamă”. Sau „mămico”, dacă preferi.

— De ce să-i spun așa ?

— A, o să vorbim despre asta într-o bună zi. Acum n-ai putea să înțelegi și, oricum, n-avem timp.

— Bine, dar nu-i mama mea !

— Firește că nu e. N-am spus c-ar fi. „Mamă” e doar un termen, un cuvînt generic.

— Ce-i aia, generic ?

Cred că-i plăcea să folosească asemenea cuvinte complicate — o făcea pe grozavul, deși mai târziu aveam să aflăm că nu era doar atât.

— Ascultă, dacă nu-ți convine, putem să ne întoarcem cu trenul, ai putea fi la școală aproape la ora convenită... doar cu puțin mai târziu... Vin și eu cu tine și te scuz...

— Asta înseamnă că nu sînt obligat să mă întorc ? Adică, să mă întorc mâine la școală ?

— Nu trebuie să te mai întorci niciodată, dacă nu vrei. De-aia te și întreb.

Își ținea mîna pe umărul meu, o simțeam cum tremură. Părea speriat. Eu însă nu eram deloc speriat : nu mai eram un Amalecit. Eliberat de frică, mă simțeam gata să înfrunt orice pericol. În clipa cînd ușa de la subsol se deschise, i-am spus :

— Nu vreau să mă mai întorc.

II

(1)

NU MĂ AȘTEPTAM totuși să văd fața palidă a unei femei foarte tinere, care ne privea pe amîndoi, din subsolul acela întunecos, luminat doar de un bec slab. Nu părea să fie mama nimănui.

— Iată, ți l-am adus, i se adresă Căpitanul.

— Pe cine ?

— Pe Victor. Dar cred c-o să-i schimbăm numele, o să-i zicem Jim.

Nu mă gîndisem niciodată că aș putea să mă desotorosesc așa de ușor de numele pe care-l detestam atîta, înlocuindu-l cu altul.

— Ce naiba ai mai făcut ? întrebă ea, cu un glas în care pînă și eu puteam desluși teama.

— Coboară, îmi porunci Căpitanul împingîndu-mă ușor spre treptele subsolului. Spune-i ce te-am învățat să-i spui. Pe urmă, dă-i o sărutare !

Am făcut un pas timid peste prag, șoptind : „Mamă.“

Eram la fel de stînjenit ca la prima repetiție a unei piese școlarești, în care mi se dăduse un rol cît se poate de neînsemnat, — o piesă intitulată *Toad of Toad Hall* ; dar asta se întîmpla înainte ca ceilalți să descopere că eram un Amalecit. Cît despre sărutare, n-am fost în stare să i-o dau.

— Ce-ai mai făcut ? repetă femeia.

— M-am dus la școală și l-am scos de-acolo.

— Atîta tot ?

— Atîta tot. Doar aveam o scrisoare de la tatăl lui.

— Cum naiba...

— Zău Liza, l-am cîștigat cinstit, ți-o jur ! Nu se poate trișa la jocul de table !

— O să mă bagi în mormînt ! Nu voiam să fac nimic, cînd ți-am spus... Mă gîndeam doar că, dacă situația ar fi fost altfel...

— Ce-ar fi să ne inviți înăuntru și să ne oferi un ceai ?

— Am pus oala pe plită în clipa cînd te-am auzit sunînd : știam ce-o să dorești...

În bucătărie, femeia îmi spuse, pe un ton destul de sec, să iau loc pe un scaun. Erau acolo două scaune și un fotoliu ; urmînd exemplul Căpitanului, m-am așezat pe un scaun. Oala începuse să bolborosească pe plită.

— N-am avut vreme să încălzesc ceainicul.

— Pentru mine, gustul o să fie același, spuse Căpitanul, cu un glas ce mi se păru cam lugubru.

— Ba nu, zise ea.

Îmi erau amîndoi străini și cu toate astea începusem să-i prefer mătușii mele, ca să nu mai vorbesc de directorul școlii sau de domnul Harding, șeful internatului, ori de toți colegii mei. Mi se păreau cam stînjeniți și aș fi vrut să-i ajut dacă mi-ar fi stat în putere. M-am pomenit spunînd :

— Am avut un prînz pe cînte.
— Ce ți-a oferit ?
— A, doar puțin pește, zise Căpitanul.
— Asta a fost doar pentru început, iar peștele era somon afumat, am precizat eu.

Știam că somonul afumat era scump, fiindcă aruncasem o privire asupra listei de mîncare și văzusem prețul — mult mai pipărat decît cel al coteletelor de porc.

— Și cum ai plătit ? îl întrebă femeia. Nu prea ești în bani — oricum, azi dimineată nu erai !

— Le-am dat în schimb valiza aia veche, pe care mi-o împrumutaseși.

— Păi, nu valorează nici doi șilingi !

— Înăuntru erau trei perechi de ciorapi — erau prea găuriți ca să-i mai port ! precum și vreo două cărămizi. Patronul localului părea destul de mulțumit, ba chiar mi-a oferit un coniac.

— Pentru numele lui Dumnezeu, așază-te și bea-ți ceaiul ! Ce-o să mă fac dacă te bagă la zdup ?

— N-au să mă țină mult. Nu mai mult în orice caz decît Hunii, iar atunci a trebuit să traversez pe jos toată Germania ! Închisoarea Scrub e la doi pași, în comparație cu aia de-acolo.

— Iar tu ești cu peste douăzeci de ani mai în vîrstă... Ascultă ! E cineva la ușă ?

— Sînt doar nervii tăi, Liza. Nu ne-a urmărit nimeni, am avut eu grijă să mergă ca pe roate !

— Ce-au să facă ăi de la școală cînd au să vadă că băiatul nu s-a întors astă-seară ?

— Păi, i-am lăsat directorului scrisoarea lui tată-su, iar el o să-i scrie probabil, deși mă îndoiesc că diavolul ăla o să catadicsească să-i răspundă. Știi prea bine că nu-i place să scrie scrisori și, oricum, n-o să vrea să se amestecă. Să presupunem apoi că directorul s-ar apuca să-i scrie mătusei băiatului. Dacă are adresa ei : ea n-are habar de nimic !

— După care, se vor duce la poliție. Un băiat a fost răpit — parcă văd știrea, tipărită cu litere de-o șchioapă.

— N-a fost răpit, Liza ! A plecat de bună voie, cu un prieten al tatălui său. Taxele sînt totdeauna plătite anticipat, așa că ce motiv ar avea să se sinchisească ?

Firește, o să citim cu atenție ziarele timp de o săptămână-două, pentru orice eventualitate. Tu, Jim, nu vrei să te întorci la școală, nu-i așa ?

— Aș prefera, cred, să rămân aici, i-am zis, deși încă nu eram prea sigur : oricum, era un răspuns politicos.

— Vezi, Liza ? E așa cum ți-am spus. Băiatul e al tău. Acum ești mamă. O mamă adevărată, Liza !

— Și unde-o să-l instalez ? N-avem decît o singură cameră !

— Ai la dispoziție toată casa. Doar ești îngrijitoarea ei și ai cheile !

Ziua, care începuse prost la școală, se încheia cu o senzație de ațîțare și de mister. Am străbătut întreaga clădire, de la subsol pînă în pod. Era ca și cum am fi explorat Africa. Fiece încăpere își avea taina ei, ce ți se dezvăluia de îndată ce-i deschideai ușa. Aidoma unui hamal indigen, Căpitanul căra un maldăr de pături. Mi-am dat seama că nu mai vizitasem niciodată pînă atunci o casă întreagă. Mătușă-mea locuia într-un apartament de la etajul întii și se ferea de vecini.

În acele zile (nu știu care e obiceiul astăzi) proprietarii lăsau totdeauna cîte ceva în odăile nelocuite pentru a le putea socoti „mobile“ ; de aceea, am putut alege între trei camere cu cîte un pat fiecare, și o a patra, cu o sofa murdară plus un jilț destul de larg ca să pot dormi în el, dar ceea ce mă fascina erau urmele foștilor locatari, care fuseseră dați afară, poate fără nici un preaviz, sau care se căraseră de bună voie în altă parte. Pe dușumeaua din pod am găsit un exemplar ferfenițit dintr-o revistă foarte veche, intitulată „Lilliput“. Am zăbovit acolo îndeajuns de mult pentru a le atrage atenția.

— Ai vrea să dormi aici ? mă întrebă Liza. I-am răspuns că nu : camera aceea era prea departe de subsol și de orice contact uman.

— Ia revista cu tine, dacă dorești, îmi spuse Căpitanul. Cine găsește stăpînește, nu uita acest principiu. E una din legile fundamentale ale firii omenești.

Ne începusem explorarea la ultimul etaj, iar acum coboram mereu. Într-o altă încăpere, pe o masă şubredă am zărit un carnet cu foi liniate în care cineva ţinuse nişte socoteli. Țin minte şi acum câteva dintre ele, care mi se păruseră chiar şi atunci destul de bizare ; se vorbea, de pildă, despre „cozonăcei de un ban“ (ce-ai putea cumpăra azi cu un ban ? !). Cozonăceii cu pricina păreau foarte apreciaţi de autorul însemnărilor — acesta pusese un semn de exclamaţie sub cuvîntul „Extravaganţă“ : „Prînz la A.B.C. doi şilingi trei pence“. Am vîrît repede în buzunar carnetul, privind cu coada ochiului spre Căpitan. Carnetul avea o sumedenie de foi albe şi mă gîndeam că l-aş putea folosi : începusem deja să nutresc ambiţii literare, despre care nu pomenisem nimic, nici mătuşii, nici tatălui meu. Citisem *Minele regelui Solomon** de vreo patru ori şi-mi spuneam că, dacă m-aş duce în Africa, asemeni tatălui meu, aş ţine un jurnal al aventurilor mele.

— De ce nu locuieşte nimeni aici ? întrebai eu.

— Proprietarii i-au dat afară pe toţi locatarii pentru că vor ca imobilul să fie demolat, mă lămurii Liza. Iar eu sînt aici ca să-i alung pe cei care-ar vrea să se instaleze clandestin, pînă ce proprietarii vor obţine autorizaţia de demolare.

Liza deschise o altă uşă — uşa uneia din odăile cu paturi. Pe podeaua acoperită cu linoleum am zărit un piepten spart şi un smoc de păr cărunt. Liza ţinu să mă lămurească :

— Aici a murit o doamnă bătrînă, avea optzeci şi nouă de ani ; a murit chiar de ziua ei !

Se grăbi să închidă uşa şi porni mai departe cu paşi repezi — am răsuflat uşurat pentru că eram tulburat de coincidenţă : era şi ziua mea de naştere ! E drept că la şcoală nimeni n-avea habar de asta. Diavolul nu prea obişnuia să-şi amintească, iar cît despre mătuşa-mea, scrisorile ei ajungeau îndeobşte cu multe

* Una din cărţile de succes ale scriitorului englez Henry Rider Haggard (1856—1925), pomenit deseori de Graham Greene ca un autor ce i-a fermecat copilăria şi i-a influenţat imaginaţia creatoare.

zile mai târziu, însoțite de cîte un mandat poștal în valoare de cinci șilingi.

În cele din urmă am optat pentru camera cu canapea, deoarece era îndeajuns de aproape de subsol ca să pot auzi mișcările celorlalți locatari. În cameră era o măsuță, iar pe un perete atîrna portretul unui tip îmbrăcat fistichiu, un anume Lunardi — încă îi mai țin minte numele, nu știu de ce fusese surprins de fotograf în clipa cînd se pregătea să-și ia zborul cu un balon din Richmond Park : faptul că și mătușă-mea locuia în Richmond Park era pentru mine o altă coincidență stranie.

Femeia tînără, pe care o numeam în gînd „Liza“ mai degrabă decît „mamă“, îmi aduse de la subsol o tîngire care-mi putea folosi ca oală de noapte, iar Căpitanul scoase dintr-un dulap un lighean și o carafă spartă.

— Săpun, gîndi el cu voce tare, continuînd să scoțoească în dulap.

Mi-am dat seama că-mi lipsea ceva și mai important, așa că i-am spus :

— N-am nici o pijama !

— A ! exclamă Liza, deznădăjduită, încetînd brusc să pregătească sofaua. Era ca și cum în planurile lor pentru viitorul meu ar fi descoperit o eroare fatală.

— Nu-i nimic, mă grăbii eu să-i liniștesc. O să dorm în cămașă și-n izmene.

Mă temeam să nu mă trimită cumva înapoi în lumea Amaleciților din pricină că n-aveam nici o pijama.

— Nu se poate, protestă Liza. Nu e sănătos !

— Nu-ți face griji, zise Căpitanul, uitîndu-se la ceas. S-ar putea ca magazinele să fie închise, dar miine la prima oră voi rezolva problema.

— Mă descurc eu, zău că da, i-am răspuns, știînd că nu prea avea bani.

— Liza ar fi nefericită dacă n-ai avea pijama, îmi spuse Căpitanul.

Liza și cu mine îl ascultam cu gura căscată. După ce ușa se închise în urma lui, Liza îmi vorbi :

— Degeaba discuți cu el cînd și-a vîrît ceva în cap...

— O pijama costă o avere.

— El are totdeauna bani pentru lucrurile importante, sau cel puțin așa pretinde. Nu știu cum reușește.

Da, ziua asta, care începuse pe neașteptate în curtea școlii, era o zi stranie ! M-am așezat pe canapea, peste pături, iar Liza se așează lângă mine.

— E într-adevăr un om foarte ciudat, i-am zis.

— E un om foarte bun, mă corectă ea și, firește, nu eram în măsură s-o contrazic. Oricum, mă simteam mai fericit aici decît acolo — decît în toate locurile numite „acolo“, inclusiv locuința din Richmond a mătușii mele.

— Mi-e drag de el într-un fel și sînt sigură că și el mă iubește, în felul lui. Uneori însă face pentru mine niște lucruri care mă sperie. Dacă i-aș spune că mi-aș dori un colier de perle, pun pariu că mi-ar aduce unul. N-ar fi poate perle adevărate, deși n-ar fi exclus să fie, și în tot cazul n-aș fi în stare să spun. Uite, tu de pildă...

— E un om foarte bun, o întrerupsei eu. Mi-a oferit două oranjade. Pe urmă, somonul acela afumat...

— Da, e tare drăguț. Tare bun. N-o să tăgăduiești niciodată asta. Și te poți bizui pe dînsul într-un fel, în felul lui. Pijamaua aia sînt sigură c-o să ți-o aducă. Dar cum o să facă rost de ea ?...

Peste vreo jumătate de ceas am auzit soneria, o dată, apoi încă o dată, și mi-am dat seama cît de intens aștepta Liza s-o audă pentru a treia oară. Căpitanul intră, purtînd în brațe o pijama neîmpachetată. Nu era modelul pe care mi l-aș fi ales eu însumi, chiar la vîrsta respectivă — fiindcă, din nu știu ce pricină, nu puteam să sufăr culoarea portocalie, iar pijamaua aceea nu numai că avea dungi portocalii, dar avea desenată pe buzunare cîte o portocală. (Îmi plăceau portocalele doar sub formă de oranjadă, însă chiar cînd beam o oranjadă, închideam ochii, pentru a nu vedea culoarea !)

— Unde-ai găsit-o ? îl întrebă Liza.

— N-a fost deloc greu, îi răspunse el, folosind o expresie pe care în zilele noastre ar fi înlocuit-o probabil cu „nici o problemă“.

Să fie oare doar prin prisma privirii mele de azi că deslușesc în ochii lui de atunci o anume lipsă de sinceritate ? Memoria ne înșală. Ceea ce știu sigur,

ori numai pe jumătate, este că mi-a spus : „Jim, e timpul să te duci la culcare“.

— Chiar trebuie să-i spunem „Jim“ ? îl întrebă Liza.

— Spune-i cum dorești, draga mea. Tu hotărăști !

Sînt sigur, oricum, că am memorat corect cuvîntul „dragă“, care nu era folosit nici la școală nici în casa mătușii mele, și nici, așa cum aveam să aflu mai tîrziu, între ei amîndoi.

M-am culcat pe sofa, rămînînd în chiloți, după ce am avut grijă să mototolesc pijamaua portocalie, pentru a nu mă da de gol.

(2)

M-AM TREZIT a doua zi dimineța la auzul unui glas de femeie care striga „Jim“ ! Nu știam unde mă aflu. Am căutat sub canapea oala de noapte în locul unde o găseam de obicei, dar n-am dat de ea, ci doar de o tingire așezată pe covor. Uimit, m-am uitat în stînga și-n dreapta, așteptîndu-mă să văd stinghiile ce despărteau paturile în dormitorul școlii, dar ele dispăruseră ! Pentru prima oară în ultimii ani m-am pomenit singur — nici glasuri, nici sforăieli, nici pîrțuri. Doar vocea acelei femei, care striga „Jim“, de undeva de jos. Cine era „Jim“ ?

Apoi am zărit pe podea pijamaua și am îmbrăcat-o în silă.

În timp ce coboram scările spre subsol, mi-au revenit în minte ciudatele întîmplări din ziua precedentă ; nu izbuteam să le înțeleg, deși eram destul de fericit la gîndul că, în orice caz, nu mă aflam la școală. În schimb, mă simțeam complet pierdut în această lume, nouă pentru mine. Cred acum că, la vîrsta mea de atunci, un băiat acordă mai puțină importanță fericirii decît cunoașterii exacte a propriei lui identități. Fusesem un Amalecit, desigur nu un Amalecit fericit, dar ceea ce mi se părea mult mai important decît fericirea era faptul că-mi cunoșteam poziția exactă în viață. Știam cine-mi erau dușmanii și știam cum să mă

feresc de loviturile lor cele mai periculoase. Pe cînd acum...

Am deschis uşa de la capătul treptelor şi m-am pomenit în faţa, nu a unei femei, ci a unei fetişcane palide şi speriate.

— Cum îţi plac ouăle, tari sau moi ? mă întrebă ea.

— Moi. Cine-i „Jim“ ?

— Nu mai ţii minte ? mă întrebă ea. Căpitanul mi-a zis să-ţi spun „Jim“. Ai ceva contra numelui ?

— A, nu ! Prefer să fiu „Jim“ decît...

— Decît ce ?

— Prefer să fiu „Jim“, repetai eu cu prudenţă, simţind că numele au o importanţă stranie : nu te poţi bizui pe un nume înainte de a-l încerca. De ce mi-o fi fost ruşine de „Victor“, şi de ce acceptam atît de uşor numele de „Jim“ ?

— Unde-i Căpitanul ? o întrebai, ca să schimb vorba.

— Plecat pe undeva, n-aş şti să-ţi spun unde anume, îmi răspunse ea şi, ducîndu-mă în bucătărie, puse apă la fiert pentru un ou.

— Locuieşte aici ? o mai întrebai eu.

— Cînd e pe-aici, da, într-un fel.

Poate că acest răspuns i se păru ei însăşi destul de enigmatic fiindcă ţinu să adauge :

— Cînd o să-l cunoşti ceva mai bine pe Căpitan, o să-ţi dai seama că n-are nici un rost să-i pui întrebări. O să-ţi spună el însuşi ceea ce doreşte să afli.

— Nu prea îmi place pijamaua asta.

— E într-adevăr cam mică.

— Nu asta voiam să spun. Vorbeam de culoarea ei. Şi de portocale...

— A, presupun că a luat-o pe cea dintîi care i-a venit la îndemînă...

— N-am putea s-o schimbăm ?

— Doar nu sîntem milionari ! replică ea, indignată. Căpitanul e un om foarte generos. Nu uita asta !

— Ce ciudat : are acelaşi nume ca şi mine !

— Cum adică ? Jim ?

— Nu. E vorba de numele meu adevărat, Victor, adăugai eu în silă, privind-o cu luare aminte, ca să văd dacă zîmbeşte, dar ea nu zîmbi, ci spuse :

— A, presupun că l-a luat cu împrumut.
Și se prefăcu atentă la ou.

— Își ia des cu împrumut nume de-astea ?

— Cînd l-am cunoscut, avea un nume foarte simandicos — Colonelul Claridge, dar avea să și-l schimbe grabnic : zicea că n-are mijloace pe măsura numelui.

— Ce nume poartă acum ?

— Ești curios din fire, nu-i așa ? Pe mine nu mă deranjează că-mi pui întrebări, dar nu cumva să faci același lucru cu Căpitanul ! Întrebările îl plictisesc. Mi-a zis odată : „Liza, am impresia că mi s-au pus întrebări toată viața ! N-ai vrea să mă lași puțin în pace ?” Așa că, acum, îl las în pace, iar tu trebuie să faci la fel.

— Dar cum să-i spun ?

— Spune-i ca și mine, „Căpitane“. E un nume pe care sper să și-l păstreze mereu.

Deodată ochii i se luminară, ca și cum ar fi fost adusă într-o încăpere în fața unui pom de Crăciun mare și scînteietor, împodobit cu globuri și pachete cu surprize.

— Auzi ? exclamă ea. Sînt pașii lui, pe scară. I-aș recunoaște dintr-o mie, și totuși Căpitanul îmi tot zice că, înainte de a deschide ușa, trebuie să aștept pînă-l aud sunînd pentru a treia oară — un sunet lung, urmat de altele două, mai scurte. De parcă n-aș ști că-i el, chiar înainte de primul sunet !

Nu-și sfîrși vorba, că și ajunsese la ușă ; soneria se auzi, firește, de trei ori — o dată lung, de două ori scurt. Apoi ușa se deschise, iar Liza îl întîmpină cu un sentiment de ușurare amestecat cu reproș, ca și cum Căpitanul ar fi lipsit vreme de un an. Îi priveam plin de curiozitate — presupun că, pentru prima oară în viața mea, vedeam dragostea în toată complexitatea ei, însă ceea ce mă uimi chiar în acel moment fu rapiditatea cu care expresia ei dispăru. După aceea, pe fețele amîndurora nu se mai putu citi decît sfială și un soi de teamă.

— Băiatul ! băigui Liza și se desprinsese de el.

— Da, băiatul, îngîină Căpitanul.

— Vrei un ou ?

— Dacă nu-i prea complicat. Am venit doar ca să văd...

— Ce anume ?

— Dacă tu și băiatul sînteți bine.

Cred că atunci a rămas și a luat micul dejun împreună cu noi, dar nu-mi amintesc de nimic altceva, nici măcar dacă mai era cu noi la căderea nopții.

(3)

CAM LA O SĂPTĂMÎNĂ după seara aceea — deși se prea poate să fi trecut două, trei sau chiar patru săptămîni (spre deosebire de ceea ce se petrecea la școală, aici timpul se scurgea fără a fi măsurat !) — l-am revăzut pe Căpitan în împrejurări destul de bizare. În lipsa lui, învățasem o sumedenie de lucruri despre care nu mi se vorbise la școală : cum se prăjește un cîrnat și cum trebuie să-l înțepi înainte de a-l pune în tigaie, cum se sparge un ou pentru a face jumări cu slănină... De asemenea, mă familiarizasem cu brutarul și cu măcelarul din cartier, fiindcă mama mea adoptivă mă trimitea des la cumpărături — nu părea defel dornică să iasă din casă, deși se silea în fiecare dimineață să se ducă pînă la colț ca să cumpere un ziar ; se întorcea repede, ca un șoricel în gaura lui. Nu înțelegeam de ce cumpăra ziarul : în puținele clipe în care-l ținea în mînă, n-ar fi putut citi decît, cel mult, titlurile. Abia acum îmi dau seama că se aștepta, în fiecare zi, să dea peste un titlu cu litere de-o șchioapă, ca de pildă : „Enigma elevului dispărut“, sau „Strania dispariție a unui copil“, și cu toate astea, de cîte ori isprăvea de citit ziarul cu pricina, îl vîra adînc în coșul pentru hîrtii.

— Căpitanul e un om foarte ordonat, mi-a explicat ea odată. Nu-i place să vadă ziare vechi peste tot în casă.

Sînt însă convins că, de fapt, își ascundea de el temerile în care Căpitanul ar fi putut vedea un semn de neîncredere în înțelepciunea lui, neîncredere ce i-ar fi putut jigni amorul propriu.

Căci era, în felul lui, un om foarte mîndru, iar ea juca un rol important în mîndria lui ; ca, de altfel, și în timiditatea lui. Iubire și teamă-teamă și iubire-știu acum cît de strîns împletite sînt, dar pe vremea aceea,

la vîrsta mea de atunci, ambele sentimente îmi depă-
șeau înțelegerea. Cum aș putea fi sigur că le înțeleg
efectiv, chiar și acum ?

La sfîrșitul acelei săptămîni (dacă nu cumva trecu-
seră mai multe săptămîni), tocmai ieșeam de la bru-
tărie cu o piine sub braț, cînd l-am văzut pe Căpitan
în fața magazinului. Vîrîndu-și mîna în buzunar, scoase
de-acolo un florin * și un șiling. Îi trebui destul de mult
timp ca să aleagă șilingul.

— Întoarce-te și cumpără două *éclair*-uri, îmi
spuse. *Ea* adoră *éclair*-urile.

Iar cînd m-am întors cu prăjiturile, mi-a spus :

— Hai să ne plimbăm.

Ceea ce am și făcut, mergînd în tăcere, pe mai multe
străzi. În cele din urmă, Căpitanul rupse tăcerea :

— Păcat că n-ai nici șaisprezece ani !

— De ce ?

— Nici măcar nu *pari* de șaisprezece ani !

Am mai străbătut o stradă înainte ca el să vorbească
din nou :

— Oricum, cred că vîrsta cerută e optsprezece ani.
Totdeauna o confund cu vîrsta consimțămîntului legal.

Încă nu pricepeam.

— Asta e prost cu afurisita noastră de țară ! Lipsa
de intimitate. Nu-i chip să discuți în liniște cu un mi-
nor. În parc e prea frig, iar Liza nu m-ar ierta dac-ai
răci ! Într-o cîrciumă, nu ți se dă voie să intri. Ceaină-
riile nu-s deschise — oricum, nu servesc nici o băutură
demnă de un om în toată firea ! Aș putea să merg la
un bar, ție însă nu ți se dă voie să intri. Ai voie să
intri într-o ceainărie, ca să bei o ceașcă de ceai, dar —
te rog nu-i spune Lizei ! — prea mult ceai îmi face rău,
iar *ăia* n-au să-mi servească ce vreau *eu* ! Așa că va
trebui să ne plimbăm mai departe ! Altceva e în
Franța !

— Am putea merge acasă, propusei eu. Începusem
să folosesc cu bună știință, pentru prima oară în viața
mea, cuvîntul „acasă“ : n-o făcusem niciodată cînd mă
gindeam la locuința mătușii mele.

— Dar eu vreau să discut cu tine despre Liza ! Nu
pot vorbi de față cu ea.

* Monedă de doi șilingi.

Tăcu un timp și abia după ce am mai străbătut două străzi, vorbi iar.

— Ai grijă cum duci prăjiturile astea ! Nu strînge prea tare hîrtia de ambalaj ! Dacă le strîngi, devin ca tuburile cu pastă de dinți.

L-am asigurat că nu le strîng.

— Îi plac grozav *éclair*-urile, așa că n-aș vrea să le strici !

L-am asigurat că nu le strîng.

Am mai făcut vreo sută de pași, înainte ca el să deschidă iar gura :

— Vreau să-i spui, dar cu blîndețe, nu uita ! că o să lipsesc o lună, două.

— De ce nu intri să-i spui chiar dumneatale ?

— Nu vreau să pierd timpul cu explicații. Nu-mi place să-i spun minciuni Lizei, iar adevărul n-ar face decît s-o necăjească. Spune-i însă — spune-i pe cuvîntul meu de onoare ! — că mă întorc și că totul o să fie grozav. Lipsesc doar cîteva luni. Asta-i tot. Și spune-i c-o iubesc, firește — nu uita să-i spui asta ! Spune-i c-o iubesc !

Se opri și mă întrebă, cu neliniște în glas :

— Știi unde ne aflăm ? Știi pe unde să te întorci ?

— Da. Măcelăria e la colțul următor. Am fost de multe ori.

— Bine, fiule, atunci îți spun adio ! E timpul s-o șterg.

În chip ciudat, nu părea totuși dornic să plece.

— Voi doi, vă înțelegeți bine ? mă întrebă.

— A, da, foarte bine ! îl asigurai eu.

— Îi spui „mamă“, cum te-am învățat ?

— Preferă să-i spun Liza.

— A, ăsta-i stilul ei ! Vrea mereu ca lucrurile să fie clare și adevărate. O admir pentru asta, dar necazul e că uneori lucrurile clare și adevărate pot fi și cam periculoase. De pildă, ar fi mult mai sigur să-i spui „mamă“, nu „Liza“. Dacă oamenii te-ar auzi spunîndu-i „mamă“, ar accepta oarecum situația. N-ar pune nici un fel de întrebări.

— Dar ea spune că asta i-ar face să se întrebe de unde am răsărit ?

— Da, rosti el după o clipă de gîndire. Nu mă gîndisem la asta. Poate că are dreptate. Se gîndește la toate, temeinic. A învățat asta la școala suferinței, sărmana Liza ! Diavolul ăla de taică-tu...

— Îl cunoaște pe taică-meu ? îl întrebai eu, plin de curiozitate, mai ales că nu mi-l aminteam decît foarte vag.

— L-a cunoscut pe vremuri, dar să nu cumva să-i pomenești de el ! Vreau să-l uite ! Da, să-l uite ! repetă el.

Apoi adăugă :

— Am uitat lucrul cel mai important !

Și, scoțînd din buzunar un plic, îmi spuse :

— Dă-i plicul ăsta și spune-i că, dacă se ivește vreun necaz, dacă îi lipsește ceva... să-i dea plicul ăsta cui știe dînsa.

— Cui știe dînsa, repetai eu.

Era un mesaj greu de memorat, ca o frază din manualul de gramatică.

— E fericită cu tine în casă ? mă iscodi Căpitanul.

— S-ar părea că da.

— Nu vreau să se mai simtă singură vreodată. Îți vorbește de mine, uneori ?

— A, da. Se tot întreabă cînd o să apari ? Ascultă zgomotul pașilor.

— Cred că ține puțin la mine — în felul ei, firește, mai spuse el, cu un soi de îndoială smerită.

Tonul vocii sale îmi reveni în minte în clipa cînd ea însăși îmi spuse (tocmai îi dădusem plicul, o dată cu asigurările de „iubire“ ale Căpitanului) :

— Cred că ține mult la mine — în felul lui.

Nici unul din ei nu părea sigur de „felul“ celuilalt.

— Și tu ții la el, nu-i așa ? mă întrebă ea.

Toți trei „credeam“ intens în acele zile.

— Trebuie să înveți să-l cunoști pe Căpitan, repetă Liza, pe un ton atît de sincer, încît îmi amintesc și azi cuvintele ei. Era ca și cum mi-ar fi dezvăluit, într-o clipă, o mare taină menită să contribuie la elucidarea unui trecut misterios și a unui viitor ce promitea să fie la fel de misterios.

CÎT DESPRE VIITORUL imediat, adică nu chiar imediat, căci nu-mi pot aminti acum cît a durat absența Căpitanului ; și nici data cînd s-a întors. Să fi trecut oare săptămîni, sau luni ? N-are importanță, memoria mea face un salt spre o seară, cînd Căpitanul m-a dus la un cinema, ca să văd un film — cred că se numea *King Kong*. (Era încă de pe atunci un film vechi, chiar și pentru mine, dar țin minte remarca făcută de Căpitan în clipa cînd a cumpărat biletele de intrare : „În sala asta păduchioasă poți vedea toate filmele vechi, iar filmele astea sînt cele mai bune !“). În sală erau puțini oameni, deoarece era încă foarte devreme, dar Căpitanul alegea cu multă grijă locurile — cam prea în față pentru ochii mei de copil. L-am întrebat chiar dacă n-am putea să ne mutăm cu cîteva rînduri mai înapoi. Răspunsul lui a fost „NU“, un răspuns categoric, încît mi-am zis că devenise miop o dată cu vîrsta, fiindcă un om de patruzeci de ani mi se părea bătrîn ca înseși Piramidele.

King Kong — dacă el va fi fost — escalada zgîrîiilor cu o fată blondă în brațe — nu mai țin minte numele ei. Toată lumea era contra lui — poliția, armata, ba chiar și pompierii. Fata dădea puțin din picioare, dar în curînd deveni supusă. Căpitanul îmi șopti la urechea dreaptă :

— E o poveste grozavă, nu-i așa ?

— Ba da.

Cred că, în film, autoritățile — oricare vor fi fost — trimiteau chiar avioane împotriva lui King Kong (care mă interesa, firește, mult mai mult decît povara ce o purta în brațe).

— De ce n-o lasă jos ? îl întrebai eu pe Căpitan.

Acesta îmi răspunse cu un glas tăios, fiindcă îi părusem probabil nesimțit la culme :

— O iubește, băiete ! Nu pricepi ? O iubește !

Firește că nu puteam pricepe. Văzusem cum fata îl lovea cu piciorul pe King Kong, iar pentru mine să iubești pe cineva însemna să-l placi cît de cît, deși putea să însemne și să-l săruți, chiar dacă mie sărutările nu mi se păreau prea importante. Sărutările îmi fuseseră

impuse de mătuşa-mea. Oricum, nici iubirea nici simpatia nu puteau să se exprime prin lovituri de picior. Dădeai cu piciorul într-un duşman, ca să-i faci rău. De asta îmi dădeam bine seama, cu toate că nu dorisem niciodată să fac rău cuiva, decît unui băiat pe nume Twining, care-mi făcuse viaţa amară pe vremea cînd eram un Amalecit, o vreme ce începea să mi se pară foarte depărtată.

Cînd luminile s-au aprins din nou în sală, am observat ceva ciudat : Căpitanul avea lacrimi în ochi ! Îmi părea rău pentru King Kong, dar nu pînă la a-mi da lacrimile. În definitiv, era mai puternic şi ar fi putut să riposteze — ceea ce eu n-aş fi fost în stare cu Twining, care era cu doi ani mai în vîrstă. Presupuneam însă că altceva îl tulburase pe Căpitan, de aceea l-am întrebat :

— Te-a supărat ceva ?

— Bietul de el ! Toată lumea era contra lui !

— Îmi plăcea de King Kong, dar de ce-o tot căra pe fată în braţe, dacă ea nu-l iubea ?

— De unde ştii că nu-l iubea ?

— Fiindcă-l izbea cu piciorul.

— O lovitură, două nu înseamnă nimic. Aşa-s femeile. El o iubea, însă. De asta poţi fi sigur !

Din nou cuvîntul acela fără noimă, „iubire“ ! De cîte ori nu mă întrebasese mătuşa-mea : „Mă iubeşti ?“ Iar eu îi răspundeam, fireşte, de fiecare dată : „Da“. Era cel mai lesnicios mijloc de a ieşi dintr-o situaţie penibilă. Nu puteam să-i răspund : Mă calci pe nervi !... Era, în felul ei, o femeie cumsecade, însă acum nu mă puteam opri să compar sandviciurile ei cu prînzul pe care Căpitanul mi-l oferise la „Lebăda“. Ştiam acum că-mi plăcea Căpitanul şi eram sigur că acel cuvînt mioros, „iubire“, cu exigenţele-i misterioase, n-avea să se interpună niciodată între mine şi el.

Am mers puţin pe jos la ieşirea din cinematograf.

La un colţ de stradă, Căpitanul se opri şi mă întrebă încă o dată : „Ştii cum să ajungi acasă ?“ — Cuvîntul „acasă“ mă făcea să şovăi puţin, deşi începusem să-l folosesc eu însumi, cu titlu experimental. Era chiar cuvîntul pe care-l folosea cu regularitate mătuşa-mea şi bineînţeles că şi Diavolul îl folosea, zicînd-

du-mi, în puținele ocazii cînd ne vedeam : „Băiete, \ timpul să te duci acasă“, deși prin asta înțelegea doar trenul spre Richmond și locuința mătușii.

— Acasă ? îl îngînai eu.

— La Liza, preciză Căpitanul, dîndu-mi sentimentul că-l dezamăgisem, deși n-aș fi putut spune în ce fel.

— Firește că da, i-am răspuns. E doar cu trei străzi mai încolo. Nu vii și matale ?

— Mai bine nu.

Și, punîndu-mi în mînă un ziar, adăugă :

— Dă-i-l ei. Spune-i să citească pagina a doua, dar să nu-și facă griji. Totul o să fie în ordine.

Am pornit așadar spre locul pe care țineau să-l numesc „acasă“ ; eram însă cam dezamăgit că nu venea și Căpitanul cu mine.

III

A IUBI ȘI A SIMPATIZA — unui copil ca mine îi venea desigur greu să deosebească între aceste două simțăminte. Chiar mai tîrziu, în anii cînd dorința sexuală începuse să joace un rol, mă surprindeam întrebîndu-mă : — O iubesc oare pe fata asta, sau numai o plac, din pricina plăcerii pe care-o împărtășim pe moment ?

În timp ce mă întorceam acasă, cu ziarul, eram convins că-mi plăcea Căpitanul, dar nu eram la fel de sigur c-o plăceam pe Liza. Amîndoi erau în ochii mei niște ființe misterioase, dar misterul Căpitanului îmi părea mai interesant decît cel al Lizei : eram oarecum dezamăgit, simțeam că între noi lipsea ceva.

I-am înmînat ziarul, o dată cu mesajul Căpitanului dar Liza puse ziarul într-un sertar al mesei din bucătărie, încît am fost sigur că nu-l va citi atîta timp cît voi rămîne eu acolo.

— Ce-i pe pagina a doua ? o întrebai eu, obraznic.

— Cum adică, pe pagina a doua ?

— A ziarului. Zicea că să citești pe pagina a doua.

— A, e una din glumele lui, îmi răspunse Liza și începu să pună masa pentru cină.

În noaptea aceea n-am putut dormi, iar cînd s-a făcut liniște în toată casa, am coborît tiptil în bucătărie. Ziarul era încă acolo, dar în coșul pentru hîrtii, de unde l-am scos ca să-l duc pe canapeaua pe care dormeam.

N-am căutat însă nurnaidecît pagina indicată de Căpitan. Eram prea ațîțat. Mă simțeam ca în pragul unei descoperiri de importanță vitală, în legătură cu Căpitanul. Acesta recunoscuse, în cea dintîi zi pe care-o petrecusem împreună, că nu spunea totdeauna adevărul, dar în ochii mei de copil un ziar cuprindea totdeauna adevărul, un adevăr la fel de indiscutabil ca acela al Evangheliei. De cîte ori în trecut o auzisem pe mătușa-mea exclamînd, în legătură cu vreun eveniment ieșit din comun, sau chiar de neconceput, ca de pildă nașterea unui hipopotam sau a unui rinocer la Grădina Zoologică din Londra : „Firește că-i adevărat : Scrie și-n ziare !“

Parcă văd și acum prima pagină din „Telegraph“ — Căpitanul citea acest ziar (care, pe cît îmi dau seama acum, se potrivea cu jobenul, cu bastonul și cu mustața tușinată — era, adică, un accesoriu ce-l ajuta la compunerea unui personaj). Un titlu cu litere de-o șchioapă îmi arunca în ochi o știre cu totul neinteresantă — poate căderea unui guvern — nu pot pretinde că-mi amintesc ce anume. Dacă ar fi fost o crimă... Oricum, nu era un eveniment vrednic să se întipărească în memoria unui băiat de doisprezece ani ! Totuși, două articole de pe pagina a doua mi-au rămas în minte pînă în ziua de azi : unul, despre o sinucidere îngrozitoare, a unui bărbat care se unsese cu gaz și apoi își dăduse foc c-un chibrit ; iar celălalt, despre un jaf comis de o bandă. Asemenea bande ocupau un loc important în imaginația mea — Amaleciții erau și ei o bandă. Banda cu pricina legase fedeleș un bijutier din cartierul numit Wimbledon și-i pusese căluș la gură. Se paré că omul lucrase pînă tîrziu, ca să-și facă „inventarul“, cînd un individ „cu înfățișare de militar“ bătuse la ușa prăvăliei și-l întrebase pe unde s-o ia spre Baxter Street — o stradă pe care cei din Wimbledon n-o cunoșteau. După ce individul plecase, și înainte ca bijutierul să fi avut răgazul de a închide ușa, banda dădu buzna în magazin, de unde ieși o dată cu întreg „inventarul“, evaluat la mai

multe mii de lire sterline. Nu exista nici o dovadă că individul „cu înfățișare de militar“ era amestecat în acest jaf, iar poliția îl chema să se prezinte pentru a ajuta la anchetă. Se credea că aceeași bandă era implicată și în comiterea altui jaf, cu câteva săptămîni înainte.

Am coborît pe furiș în bucătărie și am pus la loc ziarul în coș ; apoi, întins pe canapea, în așteptarea unui somn care avea să întîrzie mult, m-am gîndit la strania coincidență ce făcea ca strada, despre care ziarul spunea că cei din cartierul Wimbledon n-o cunoșteau, să poarte același nume ca și al meu. A doua zi dimineața, mama mea adoptivă mi-a apărut tulburată și temătoare. Am avut impresia că se teme de vizita cuiva. De două ori am auzit soneria de la intrare, iar Liza mă trimise să văd cine sună, ea rămînînd la capătul scărilor, cu acea expresie de teamă. Prima dată, se dovedi a fi doar lăptarul, iar a doua oară cineva care greșise numărul casei. În toiul cinei din seara aceea — ca de obicei, mîncarea mea preferată : un „hamburger“ cu un ou deasupra — ea mi-a vorbit deodată, cu un soi de ferocitate, fără nici un motiv aparent, ca și cum ar fi vrut să contrazică o remarcă pe care-aș fi făcut-o (deși fusesem la fel de tăcut ca și dînsa) :

— E un om bun ! N-ar fi în stare să facă rău nimănui. Nu-i stă în caracter. Ar trebui s-o știi !

— Ce să știu ?

— Uneori îmi spun că-i prea bun ca să trăiască ! Mă și sperie !

În timpul absenței prelugite a Căpitanului, Liza a început să se preocupe de educația mea. Într-o zi, la ora ceaiului, mi-a spus :

— Ar trebui să înveți unele lucruri.

— Care lucruri ?

— Păi, aproape tot. Ca de pildă aritmetica.

— N-am fost niciodată bun la socoteli.

— Sau ortografia.

— N-am o ortografie prea rea.

— Sau geografia. Căpitanul te-ar învăța chiar el geografia, dacă s-ar întoarce. Vezi și tu că-i un om foarte umblat.

— Acum călătorește ?

— Cred că da.

— Nu crezi că s-ar putea să fi fugit ? am întrebat-o, amintindu-mi de pagina a doua a ziarului.

— Doamne ferește ! Ce-ți veni ?

— Păi, scria în numărul acela al ziarului „Telegraph“, pe care ți l-a trimis.

— Vasăzică, l-ai citit ?!

— Da.

— Și n-ai spus nimic ! Nu-i frumos din partea ta ! Căpitanul vrea să fii sincer. Zice că într-o zi o să ai grijă de mine — când el va fi plecat.

— Păi, a și plecat !

— Vreau să zic, plecat pentru totdeauna.

— Ți-ar lipsi mult, nu-i așa ?

— Ar fi ca și cum aş muri — ba, și mai rău ! Aș vrea să mor eu mai întâi ! El însă zice că trebuie să am grijă de tine. Cred că tocmai de aceea mi te-a adus aici. Ca să fie sigur că n-o să mor înaintea lui.

— Ești foarte bolnavă ? o întrebai eu, cu curiozitatea rece a vârstei mele.

— Nu. Dar am fost cândva. Pe vremea când m-a văzut pentru prima dată — venise la spital împreună cu tatăl tău. Cîteodată, când se uită la mine — are un fel de spaimă în priviri, ca și cum aş mai zace și acum în patul acela de spital... Atunci, nu pot să-l sufăr ! Nu vreau să fie speriat din pricina mea : căci atunci ar putea comite un lucru necugetat !

Discuția asta era poate a doua lecție învățată de mine în legătură cu semnificația pe care ar putea s-o capete dragostea între două persoane adulte. Acum îmi devenise deștul de clar că dragostea înseamnă frică — aceeași frică, poate, care o împingea pe Liza să iasă din casă dis de dimineață ca să cumpere ziarul „Telegraph“ pentru a afla adevărul cel mai cumplit — urmarea înfricoșătoare a celor citite în pagina a doua ; dar, în clipa când se întorcea în bucătărie, unde se simțea la adăpost, nu mai știa unde anume să caute, trebuia să întoarcă pagină cu pagină, pînă și pagina sporturilor și cea financiară ; nici măcar nu mai încerca să ascundă de mine faptul că pîndea, cu o teamă teribilă, un soi de informații privitoare la Căpitan.

Nu pretind că toate aceste detalii pe care mă străduiesc din greu să le reconstitui din memorie sînt absolut exacte, — simt însă astăzi, cînd nu mai sîntem împreună, imperioasa nevoie de a aduce din nou în fața ochilor mei aceste două ființe, de a le zmulge din beznă și de a le pune să-și joace iar rolurile triste, cît mai aproape de adevăr. Îmi dau prea bine seama că risc să împletesc faptele reale cu ficțiunea, însă fără intenția de a trăda adevărul ! Mai presus de orice, vreau să dobîndesc o imagine clară despre amîndoi, astfel încît să continue să trăiască în mintea mea, la fel de vizibili ca două fotografii așezate pe o etajeră deasupra patului (deși nu posed nici o fotografie a vreunuia din ei !). De ce oare sînt atît de obsedat de ei ? De Căpitan n-am mai auzit nimic, în ultimii ani ; cît despre Liza, pe care am părăsit-o din propria-mi voință, o văd din cînd în cînd, întotdeauna cu un sentiment de vinovăție. Firește, nu pentru că i-aș fi iubit vreodată cu adevărat. E ca și cum i-aș trata, cu sînge rece, ca pe niște personaje de roman, pentru a-mi îndeplini dorința pătimașă de a scrie.

IV

SE AUZI SONERIA — o singură dată : nu era semnalul convenit pentru sosirea Căpitanului.

— Să mă duc să văd ? o întrebai eu pe Liza. O fi poștarul...

— A venit în timp ce erai plecat ca să cumperi ziarul. Nu te duce ! O fi o vecină, poate.

Sonerie se făcu auzită pentru a doua oară.

— Or fi văzut poate lumina de la subsol, observai eu.

— Sînt curioase, afurisitele ! exclamă Liza. Madam Lowndes, aia, de la numărul 23, m-a întrebat deunăzi cine ești. Tocmai ieșisem ca să mătur pe scară. I-am răspuns că ești fiul meu și c-ai stat cu taică-tu, pînă la moartea lui. Știi ce mi-a zis atunci ?“ De ce nu se duce la școală ?“ asta s-a găsit să mă-ntrebe !

Sonerie se auzi pentru a treia oară, de data asta ceva mai puternic.

— Și ce i-ai răspuns ?

— I-am spus că iei lecții particulare, dar n-am impresia că m-a crezut.

Se auzi sonerie din nou, de două ori.

— Dac-o fi poliția ? exclamă Liza.

— Ce să caute ?

— Du-te și vezi, îmi zise ea. Ai grijă ! Dacă te întreabă cumva de Căpitan, spune-le că nu-l cunoști, nu l-ai văzut niciodată și, oricum, nu-i aici !

Am urcat încet scările de la subsol, dînd soneriei răgazul să mai sune o dată. Apoi, aplecîndu-mă, mi-am lipit ochiul de gaura cheii, dar n-am putut vedea decît o bucată de pardeșiu gri, cu un buzunar. Am deschis ușa și mi-am văzut... tatăl.

— Diavolul ! exclamai eu, fără să mă pot controla.

Tatăl meu era un bărbat voinic, cu barbă albă și cu niște dinți frumoși pentru vîrsta lui, deși erau poate artificiali. Cele două rînduri de dinți strălucitori îmi zîmbeau amabil.

— Diavolul poate să intre ? mă întrebă el.

M-am dat la o parte ca să-l las să treacă.

— Liza ! strigă el, privind în susul scărilor. Liza !

— E la subsol, îl prevenii eu, iar el începu să coboare cu grijă treaptă cu treaptă, deoarece scara era îngustă, iar picioarele lui erau mari.

— Vasăzică, tu erai ! îl întîmpină Liza.

Stătea lîngă masa din bucătărie, cu un cuțit în mînă, pentru că tocmai spăla vasele. — Cum de-ai aflat ?

— Am primit o carte poștală ilustrată de la Roger.

— Roger ?

— O ilustrată cu catedrala din Bruges. Mă ruga să trec să vă văd pe amîndoi în caz c-ați avea nevoie de un ajutor, fiindcă a plecat de mult !

— Cine-i Roger ? întrebai eu.

— A, uitasem. Preferă să-i spuneți Căpitanul, nu-i așa ?

Și bătrînul adăugă, întorcîndu-se spre mine :

— Ai provocat multe necazuri, Victore !

Numele acesta mă scotea din sărite, așa că i-am spus :

— Acum mă numesc Jim !

— Păi, chiar maică-ta a ales numele de Victor, care nu mi-a plăcut niciodată. Are ceva prea triumfalist. Cred că ți l-a dat pentru că te-ai născut într-o zi de mai, nu mai știu care anume, o zi cînd se celebrează capitularea nemților.

— Nu-i adevărat ! M-am născut în septembrie !

— Atunci, ți l-o fi dat din alt motiv. S-a gîndit, poate, la victoria ei personală, reprezentată prin nașterea ta... O victorie asupra mea. Nu țineam să am un copil.

— Ei bine, acum sînt Jim !

— Jim sună ceva mai bine, măcar că-i tot un nume comun.

— N-avem nevoie de nici un ajutor din parte-ți, spuse Liza.

— Îmi pare rău că dobitocul ăla nu mi-a spus mai devreme unde anume vă ascundeți amîndoi ! M-ar fi scutit să-mi fac atîtea griji în legătură cu Victor... Bine, bine, Jim, dacă-ți place mai mult numele ăsta... Întîi a fost mătușă-ta, pe urmă imbecilul ăla de Bates. Mi-a trimis o scrisoare extraordinară, în care mă informa că e directorul școlii tale. Habar n-avusesem de el pînă atunci... Taxele i le plăteam totdeauna așa-zisului „econom“. Dar cel mai groaznic personaj era mătușă-ta. Tu ce mai faci, fetițo ?

— Bine mersi.

— Nu mai ai dureri în burtă ?

— Nu.

— Ce se-ntîmplă cu Roger, vreau să spun Căpitanul ?

— Are grijă de noi, fii pe pace ! Îți repet că are multă grijă de noi !

— Din Bruges ?

— Se deplasează cînd și cînd în străinătate, în interes de serviciu.

— Serviciu ? Căpitanul ? Nu mă face să rîd ! Nu-mi oferi o ceașcă de ceai, Liza, în amintirea vremurilor de altădată ? o întrebă el cercetînd cu privirea bucătăria.

— Bine, ia loc, dacă ții neapărat.

Mi-am dat seama că lipsa ei de entuziasm nu-l dezarma cîtuși de puțin...

— Presupun că a dat din nou de bucluc.

— Ai face mai bine să-ți scoți pardesiul, dacă vrei să bei un ceai.

— A, nu ! N-o să stau mult. Sînt doar o pasăre călătoare, Liza. Dar Căpitanul tău a împins prea departe lucrurile cînd l-a răpit pe băiat. Nu mă mir că stă ascuns la Bruges !

— Nu stă deloc ascuns la Bruges ! Și nu l-a răpit pe băiat ! L-a cîștigat de la tine, jucînd cîstit o partidă de table. Un joc la care nu se poate trișa.

— Încă nu s-a inventat un joc la care să nu se poată trișa. Oricum, nu table am jucat, ci șah. La table e greu să trișezi, dar la șah, mai ales după un păhărel, două... Unul din jucători obosește, atenția îi slăbește, muți încetișor o piesă și gata ! șah mat ! Doar știi și tu că Roger are obiceiul să încurce lucrurile, cînd povestește ce-a fost. Chiar și în privința gradului de căpitan, care i-a adus porecla. A fost doar sergent, nu căpitan, în momentul cînd nemții au pus gheara pe el, și mă îndoiesc că l-au înaintat în grad în captivitate... Dacă a fost vreodată în captivitate — în *acel* soi de captivitate ! Are o imaginație bogată !

— Nu te cred ! Totdeauna ai fost gelos pe el !

— De fapt, nu mai are nici o importanță, nu-i așa ? Dacă vrea să fie Căpitan, n-are decît... dar răpindu-l pe băiat a cam riscat...

— Nu l-a răpit ! Știi prea bine că l-a cîștigat la o partidă de table !

— Îți repet c-a fost o partidă de șah și că nici pe asta n-a fost în stare s-o cîștige fără să trișeze !

— Ai redactat pentru el o scrisoare către directorul școlii, prin care acesta îi dădea voie să-l ia pe băiat.

— Da, dar numai pentru o după-amiază, ca să-l ducă la un cinema și la un restaurant. În fine, n-are rost să ne certăm din pricina unor detalii mărunte, Liza. Mă întreb totuși, de ce-o fi făcut-o ?

— Nu voia să mă știe singură — asta e motivul ! Se gîndește la ceilalți.

— Poate că ai dreptate. Da, păcat că n-ai putut face copii !

— Tu ești de vină.

— Știi prea bine, Liza, că pe cel pe care l-ai lepădat nici tu nu-l doriseși ! Dă vina pe doctorul ăla incapabil, nu pe mine !

— Nu doream să am un copil făcut cu *tine*, e adevărat !

Discuția lor scăpa atunci înțelegerii mele și avea să rămână un mister încă mulți ani, de aceea încercarea mea de a reconstitui acea discuție, neinteligibilă pentru mine, cel de atunci, se bazează oarecum pe ceea ce aveam să aflu mult mai târziu. Îmi dădeam seama că Diavolul o jignise rău. Nu mă îndoiam cîtuși de puțin de identitatea vinovatului.

— De ce nu pleci ? mă adresai eu Diavolului, apoi adăugai, cu un glas în care îmi puneam întreg curajul de care eram capabil :

— Nu ești dorit aici !

— Uite cine vorbește ! Băiete, nu uita că sînt *ta-tăl tău* !

— Iar dînsa e mama mea ! exclamai eu, folosind acest cuvînt pentru prima oară cu un sentiment de încredere și de triumf.

— Bravo ! Bravo ! exclamă Diavolul.

— Ceaiul e gata, îi spuse Liza. Bea-l !

— Aș dori încă o bucată de zahăr. Ai uitat, Liza, că-mi plac dulciurile...

— Nu vreau să-mi amintesc nimic despre *tine*. Pof-tim zaharnița ! Ia-ți cît zahăr dorești !

— Dacă pe mine vrei să mă uiți, poate c-ar trebui să-l uiți și pe Căpitan : la urma urmei, nu l-ai fi în-tîlnit dacă nu eram eu !

— E adevărat, și-ți mulțumesc pentru asta, dar pentru absolut nimic altceva !

— Haide, Liza, nu m-am purtat chiar atît de rău cu *tine*, nu-i așa ?

— M-ai silit să nasc un prunc mort, pe cînd *el* mi l-a dăruit pe Jim !

— Sper să-l poți păstra pe acest Jim al tău !

— A, nu avem nevoie de nici un ban de la *tine* ! Căpitanul...

— Nu la bani mă gîndeam, Liza, dar te previn că mătușa băiatului e pe urmele lui ! A angajat chiar un detectiv particular.

— Îmi închipui că o să-i spui unde ne aflăm...

— Crezi că-s chiar un diavol, Liza ? Nu ! Îți promit că nu-i voi spune nimic acelei mătuși, absolut nimic ! Îmi amintește prea mult de nevastă-mea, deși e mult mai rea decît soră-sa. Sînt sigur că-l îngrijești pe băiat mai bine decît l-a îngrijit ea vreodată !

Sfîrși de băut ceaiul și, privind în ceașcă de parcă ar fi vrut să ghicească în fundul ei, zise :

— N-o să mă crezi, Liza, dar m-aș bucura să te ajut...

— Nu te cred...

— Pe el, totuși, îl crezi !

— Am motive temeinice.

— A, ți-o fi spus o mulțime de povești ! Obişnuiam să le dau crezare eu însumi. Nu-i ceea ce aş numi un om demn de a fi crezut. Nici măcar mustața lui... Ce culoare preferă, în prezent ?

V

(1)

CÎTEVA SĂPTĂMÎNI MAI TÎRZIU, cînd la auzul soneriei m-am repezit pe scări ca să deschid ușa, n-am mai văzut nici o mustață. De data asta, Căpitanul sunase corect, potrivit codului stabilit. În timpul absenței sale, între mine și Liza se înfiripase, cred, un soi de afecțiune. Începusem să țin la Liza, deși era vorba doar de atașamentul nestatornic al unui copil, iar cît privește propriul ei atașament față de mine, se prea poate să fi fost o replică aproape mașinală la atașamentul meu, replică fragilă și ușor de anulat. Dar în centrul vorbelor și al gîndurilor noastre se afla Căpitanul : „Căpitanul spune mereu...”. „Doar știi că, o dată, pe cînd era prizonier, Căpitanul mi-a zis...”

Căpitanul care se înfățișa acum ochilor mei, în pragul ușii, nu mai era însă Căpitanul pe care-l cunoscusem. Poate că mai era și acum Căpitan, dar un căpitan bărbos și înalt, de marină, fără baston purtat pe umăr ca o pușcă, ci cu un ciomag în mînă, ca o armă

împotriva piraților. Mă zgîlam la el, uluit, în loc să-l las să intre — în spatele lui, lîngă trotuar, se zărea o mașină. Da, o mașină !

— A matala e ? îl întrebai eu.

— Firește că-i a mea ! se burzului el. Unde-i Liza ? Liza e bine ?

Căpitanul mă împinse la o parte și coborî scările, cîte două trepte deodată. I-am văzut în clipa cînd s-au întîlnit. Ea făcuse cîțiva pași în întîmpinarea lui, dar s-au oprit la un pas unul de celălalt. Nu se sărutară, nici măcar nu se atinseră. Era ca și cum s-ar fi temut unul de celălalt după atîtea luni de absență.

— Ți-ai lăsat barbă, îi zise ea.

— Da.

— De ce ?

— Mi s-a părut că-i mai înțelept, îi răspunse el punîndu-și mîna pe umărul ei. Ești bine, Liza ?

— Sînt bine, dar tu...

— Nici un motiv de îngrijorare.

Se sărutară în cele din urmă — nu sărutul acela pătimaș, pe care-l văzusem o singură dată, pe ecran, în filmul *King Kong* și pe care aveam să-l țin minte toată viața, — ci un sărut timid, depus pe fiecare obraz de parcă gestul acesta ar fi putut, prin el însuși, primejdui ființa iubită, întocmai ca sputa unui contagios. M-am întors ca să închid și să încui ușa, aruncînd din nou o privire spre mașină, cu un sentiment de dezamăgire ; cînd am intrat în bucătărie, Liza tocmai pregătea ceaiul, inevitabilul ceai, pe care Căpitanul îl bea doar ca să-i facă ei plăcere.

— Vasăzică, Diavolul bătrîn a reapărut ! spuse el.

— A stat unde stai tu acum.

Căpitanul se foia pe scaunul lui tare, ca și cum ar fi fost jenat și contrariat de căldura lăsată acolo de trupul tatălui meu.

— Ce-a avut de spus ?

— Zicea că vrea să mă ajute.

— Și tu ce i-ai spus ?

— I-am spus că n-am nevoie de nici un ajutor din partea lui.

Căpitanul continua să se foiască pe scaun.

— Poate că n-ai procedat bine, Liza !

- Nu vreau cu nici un chip ajutorul lui !
- Presupun că nici *în mine* n-are încredere.
- Asta e sigur !

— Totuși, ceva bani care pică din cînd în cînd, chiar de la unul ca el, te-ar scuti de multe griji. Mai ales că eu nu-s tot timpul aici...

- Ne-am descurcat pînă acum !

N-am pretenția că-mi pot aminti întocmai discuția lor, în toate amănuntele. Unele cuvinte mi-au rămas întipărite în memorie, dar le născocesc pe cele mai multe, pentru a umple golurile dintre ele, deoarece doresc din suflet să aud din nou tonul vocilor lor. Mai presus de orice, vreau să-i înțeleg pe singurii doi oameni în care puteam recunoaște ceea ce presupun că poate fi descris ca un fel de iubire — iubire, pe care eu însumi n-am încercat-o pînă acum. De un lucru sînt sigur, în orice caz : l-am auzit pe Căpitan spunîndu-i după o lungă pauză :

- Te-a făcut să te simți din nou nefericită ?

— Nu are cum. Nu mai poate ! se grăbi ea să-i răspundă.

A rămas oare Căpitanul cu noi în noaptea aceea ? În mod normal, n-aveam cum să știu : erau prea discreți în această privință. Cînd m-am dus la culcare, am încercat să rămîn treaz cît mai mult cu putință : atîta timp cît le auzeam vocile la subsol, îmi spuneam că nu sînt singur. Din același motiv pîndeam și zgomotul unui automobil. Am adormit însă înainte ca vocile să fi amuțit. Știu doar că a doua zi dimineată Căpitanul era prezent la micul dejun, ținînd minte asta pentru că atunci s-a pus pentru prima oară problema educației mele școlare.

Cred că problema s-a ivit în clipa cînd l-am întrebat de mașina lui :

- E chiar a mamei, mașina ?
- Firește că da !
- Ce marcă e ?
- Morris Minor.
- E-o mașină bună ?
- Nu-i un Rolls, dar în actuala situație e destul de bună !
- Mă înveți și pe mine s-o conduc ?

— Nu ! La vîrsta ta, nici nu-ți dă voie legea !

Apoi către Liza :

— Apropo de lege, cred că există legi în materie de școlarizare, dar să mă bată Dumnezeu dacă știu ce anume prevăd ! Jim știe să scrie și să citească — ce altceva trebuie să știe un băiat ? Restul, te învață viața însăși. Oricum, există unele lucruri pe care le poate învăța de la mine mai bine decît de la oricare dascăl.

— Știința ?

— A, în ce privește știința, nu cunosc prea multe lucruri. Dar nu văd în Jim un posibil om de știință.

— Religia ?

— Asta-i treabă de femeie. Treaba ta, deci.

— Păi nici eu nu mă prea pricep la religie.

— Dă-i o Biblie și lasă-l s-o citească singur. Religia nu poate fi vîrîtă în capul unui bărbat, Liza. O înveți din mers sau n-o înveți deloc.

— Presupun că tu n-ai învățat-o niciodată.

— Presupui cam prea mult. Ți-am mai povestit cum, după evadarea mea, cînd am coborît din Pirinei la vale, am dat peste o mînaștere. Acolo n-am fost întrebant de nici un act de identitate, călugării nu s-au dus la poliție — se îndeletniceau, firește, cu o sumedenie de lucruri prostești, însă erau niște oameni de treabă, în orice caz se purtau bine cu mine. Cînd nu ești tu însuși un om bun din fire, îi respecti pe cei buni cu adevărat. Aș prefera să mor lîngă un om bun. Un om bun ține să te învețe tot felul de prostii, iar un om rău te învață adevărul, dar unde naiba e deosebirea în clipa cînd mori ? Nu-s eu omul care să-l învăț pe băiat prostii. Lasă-l să citească Biblia și să o judece singur. Eu o să-l învăț geografia.

— Mai sînt și limbile străine. N-aș vrea ca băiatul meu să fie mai ageamiu decît alții.

— Bravo, Liza ! De data asta, ai spus-o !

— Ce anume am spus ?

— „Băiatul meu“ — pînă acum n-ai mai spus niciodată cuvîntul ăsta...

— Păi, într-un fel, cred că și este băiatul meu !

— Cît despre limbi, nu-i nici o problemă, Liza. Poți să-i cumperi niște plăci de gramofon — *Germana fără efort*, sau *Spaniola*... Întîmplarea face să cunosc cîte

ceva din amîndouă aceste limbi, ştii şi tu care-i cauza. Aş putea deci să-l ajut puţin...

Aşa se face că am avut norocul să scap, vremelnice, de şcoală şi să încep un soi de educaţie particulară. Lecţiile primite nu erau prea frecvente — ele depindeau de timpul liber al Căpitanului, care era foarte adeseori absent. Lecţiile astea aveau un caracter oarecum secret, ceea ce le făcea cu atît mai atrăgătoare : pentru a evita ca vecinii să dea de ştire autorităţilor, mă prefăceam că mă duc la şcoală la orele obişnuite şi mă grăbeam să mă întorc pe ascuns, ca să asist la lecţiile predate în odaia mea. Astfel, fără să-mi dau cu adevărat, seama, o şi pornisem, cu modestie, pe urmele clandestine ale Căpitanului...

Nu-mi amintesc prea multe lucruri despre lecţiile de limbi străine ; am doar vaga impresie că dascălul meu, Căpitanul, se descurca mult mai bine în germană decît în spaniolă, poate unde petrecuse un timp mai îndelungat în Germania, ca prizonier, decît în Spania, ca evadat — cel puţin aşa pretindea. Lecţiile de geografie erau influenţate de aceeaşi împrejurare : erau nişte lecţii întemeiate pe experienţa unui călător silit să voiajeze în condiţii oarecum ieşite din comun şi erau, poate, tocmai de aceea, mai vii decît lecţiile superficiale predate de un profesor ce-şi extrage informaţiile din surse de-a doua mînă.

Voi încerca să reconstitui o parte dintr-o lecţie tipică de geografie.

— Dacă ai vrea să te duci din Germania în Spania, cum ai proceda ? mă întreba Căpitanul.

— Aş lua avionul, îi răspundeam.

— Nu ! Ar fi contrar regulilor. Noi jucăm un soi de joc. Ca *monopoly*, de pildă. În jocul ăsta al nostru, trebuie să umbli pe jos, fiindcă e război.

— De ce nu cu maşina ?

— Pentru că n-ai maşină.

Încă mă mai gîndeam la automobilul lui : mă întrebam dacă şi-l cumpărase, iar dacă da, de unde făcuse rost de bani ? sau procedase cumva la fel ca în cazul celui prînz la care-mi oferise somon afumat ?

Îmi cumpărase un atlas şcolar, pe care-l ţinea deschis în faţa mea.

Cred că era bucuros să constate că știam să citesc binișor o hartă, cu toate simbolurile și culorile ei, reprezentând riuri, căi ferate, sau munți.

— Îmi închipui că aş trece în Franța.

— Nu, n-ai trece : Franța e sub ocupație străină. Sînt nemți peste tot !

— În Belgia ? mai încercai eu.

— E ceva mai bine. Și acolo sînt nemți, dar ți s-a indicat o adresă, uite ! O casă sigură. Cam ca subsolul ăsta al nostru. Într-un oraș numit Liège. Caută pe hartă Liège !

După ce-mi silabisii numele orașului, l-am găsit pe hartă, deși continuam să mă simt cam dezorientat.

— De ce să mă duc tocmai în Spania ?

— Pentru că-i o țară neutră. Și apoi, de acolo poți pleca în Portugalia, iar după aceea în Anglia. Unde-i Portugalia ?

După ce am căutat puțin, am găsit și Portugalia pe hartă.

— Portugalia, îmi explică atunci Căpitanul, e de partea noastră, însă trebuie mai întîi să ajungi în Spania. Cum faci ca s-ajungi acolo ?

Știind că geografia era un fel de joc de-a războiului, începusem să-l joc cu o reală plăcere. Priveam cu atenție harta.

— Trebuie mai întîi să traversez Franța, în ciuda nemților.

— Așa e. În casa aceea sigură, vei găsi patru ofițeri de aviație, care se ascund ca și tine, precum și o fată tină ră și vitează — nu mai în vîrstă decît Liza. Ea te va însoți pînă la Pirinei. Cu trenul. Pirineii sînt niște munți. Găsește-i !

Asta mi-a luat ceva mai mult timp, pentru că am confundat Pirineii cu Ardenii...

— Dar cum de nu ne opresc nemții ?

— Fata are acte false pentru voi toți. Ceilalți vorbesc franțuzește. Oricum, mai bine decît nemții. Tu nu vorbești deloc franțuzește, iar ca să nu deschizi gura ea îți leagă falcile c-un bandaj pătat de sînge — ai fost, chipurile, rănit de o bombă, așa le explică ea tuturor, zicîndu-le și că a primit sarcina să te însoțească. Cît despre ceilalți, zice că i-a întîlnit întîmplător, în

tren, unde s-au împrietenit. Ajuns la Paris, îl traversezi fără probleme și schimbi apoi trenul, spre Tarbes. Și acum, găsește-mi orașul Tarbes, adăugă el, silabisindu-mi numele orașului.

Jucam doar un joc, pe care nu-l luam cîtuși de puțin drept un episod istoric. Nici pînă azi nu știu în ce măsură povestea Căpitanului era adevărată, știu doar că lecțiile sale de geografie îmi făceau multă plăcere, mai ales atunci cînd mă puneă să străbat Pirineii, noaptea, desculț prin zăpadă, pîndind plescăitul ciubotelor patrulelor nemțești. Toate lecțiile de geografie pe care aveam să le învăț mai tîrziu mi s-au șters din minte, astfel încît chiar astăzi, ori de cîte ori vine vorba de Spania și Portugalia, nu mi le pot reprezenta cu aceeași claritate cu care mi se înfățișează Germania de Vest, Belgia sau Franța ; însă în Spania, lecția de geografie devenea uneori o lecție de istorie.

Căpitanul nutrea o mare simpatie pentru Drake și Sir Henry Morgan.

— Erau niște pirați, navigînd pe cele șapte mări, în căutare de aur, îmi explica el.

— Ce făceau cu aurul ?

— Îl lua de la spanioli.

Îmi vorbea despre convoaiele de căruțe trase de cătîri și încărcate cu aur pe care spaniolii le trimiteau în Panama, de pe coasta Pacificului spre cea a Atlanticului (îmi arăta drumul pe hartă) și despre ambuscadele pe care li le întindea Drake.

— Erau hoți ?

— Nu, doar pirați, îți repet !

— Și ce făceau spaniolii ?

— Se luptau vitejește. Aveau spirit sportiv.

— Erau omorîți oameni ?

— Și în box mor oameni.

Căpitanul rămase tăcut un timp, absorbit de gînduri, apoi spuse :

— Hoții fură mărunțișuri, pe cînd pirații fură milioane.

Și adăugă, după o altă pauză de gîndire :

— Ai putea, cred, să-i socotești și pe hoți niște pirați, dar lipsiți de anvergură : n-au adică nici șansele nici ocaziile de care se bucurau pirații...

Lecția din ziua aceea a fost întreruptă de numeroase pauze și de câteva nume geografice. Când am încercat să-l fac să vorbească despre Portugalia, n-am izbutit — prea mă grăbeam. După o nouă pauză, îmi spuse :

— Dac-aș avea bani, mi-ar plăcea să mă duc acolo unde s-a dus Drake — în Panama și în toate ținuturile de unde venea aurul, deși Liza n-ar putea să fie fericită acolo, nu s-ar simți ca acasă. Totuși, poate că într-o zi...

Punându-mi degetul pe hartă, l-am întrebat pentru a doua oară :

— Dar Portugalia ? Cum e Portugalia ?

— E ca o cutie de sardele, răspunse el, folosind o metaforă pe care mă îndoiesc că vreunul din noi o înțelegea pe deplin. Uită Portugalia, băiete ! Spune-mi, la școală te-au învățat ceva poezie ?

Am început să-i recit un poem pe care, la școală, îl învățasem pe de rost. Nu mai țin minte care anume, știu doar că era vorba de viteazul Horațiu, care apăra un pod sau așa ceva. Căpitanul mă întrerupse :

— Mai bine vorbește-mi de King Kong !

Și adăugă, parcă scuzându-se :

— De obicei, nu-mi place poezia, dar niște versuri ale unui anume Kipling mi s-au întipărit în memorie. La școala ta, Kipling ăsta n-ar fi fost înțeles... „Viteazul Horațiu“ * — repetă el, cu dispreț. — Ce nume pentru un bărbat ! Kipling a pus pe hîrtie ceea ce simte un bărbat, cel puțin un bărbat ca mine. Am senzația că mi se adresează personal. Dacă Liza ar fi simțit la fel ca mine, poate că am fi plecat demult de aici, iar azi am fi bogați și ne-am simți la adăpost și în siguranță.

— Nu te simți în siguranță aici ?

Căpitanul nu-mi răspunse — oricum, nu direct. Începu să recite :

„Ostroave binecuvîntate

Unde nu-s juzi nici magistrați,

Republici pline de dreptate,

Unde toți oamenii sînt frați...” **.

* „Then out spake brave Horatius“, vers din poemul *Horațiu* de Thomas Babington Macaulay (1800—1859).

** Parafrizare a unor versuri de Rudyard Kipling (1865—1936).

— E poezie ? îl întrebai eu.

— Da, poezie adevărată, Jim ! Îți vorbește direct. Pe viteazul tău Horațiu n-au decît să și-l păstreze ! Știi la ce visez eu ?

Nu știu ce mi-a venit să-i răspund :

— La broaște țestoase !

— Țestoase !! Eu nu visez broaște țestoase. Ce rost ar avea să visez broaște țestoase ? De altfel, nu visez decît cînd sînt treaz, nu noaptea, cînd dorm. Ei, bine, visez despre aurul acela pe care Drake îl lua din convoaiele cu catiri din Panama. Visez că sîntem tustrei bogați — bogați și în siguranță, visez că Liza își poate cumpăra tot ce-și dorește...

— Visează și ea la fel ?

— Știu bine că nu, ba cred chiar că nu-i place că eu am asemenea vise !

Încerc din răsputeri să descriu o lecție tipică a Căpitanului, dar îmi dau perfect seama că descrierea mea nu poate fi exactă în ce privește faptele. Totul a trecut prin filtrul memoriei, iar aceasta respinge și modifică, întocmai cum și Căpitanul va fi modificat multe din fapte, cînd își relata experiențele din timpul războiului. Cîteodată Liza asista la lecții și am observat că în acele ocazii, povestea preferată de ea — fuga Căpitanului în Spania — poveste ce-și găsea locul în lecțiile lui de limbi străine, dar și în cele de geografie (o singură dată a încercat chiar să abordeze istoria modernă) devenea ceva mai amănunțită, deși amănuntele astea nu prea se potriveau unele cu altele : era ca și cum ar fi vrut, de față cu Liza, să facă mai interesantă întreaga poveste. Il suspectam chiar că mințea puțin, cu bună știință. De exemplu, descriindu-mi fuga prin Pirinei împreună cu tovarășii săi, mi-a povestit (de asta sînt sigur) cum rămîneau la pîndă, pe întuneric, ca s-audă zgomotul făcut de ciubotele patrului germane ; dar ceva mai tîrziu, de față cu Liza, avea să adauge un detaliu dramatic — o piatră desprinsă dintr-o stîncă îl lovise, cică, în gleznă, iar durerea se redeștepta mereu în glezna lovită, pe vreme umedă, făcîndu-l să șchiopăteze. Eu, unul, nu-l văzusem niciodată șchiopătînd...

BARBA N-A ȚINUT mai mult de o săptămână-două. Într-o dimineață, cînd am coborît la micul dejun, l-am văzut pe Căpitan bărbierindu-se. Se tăie de vreo două ori, poate pentru că fluiera în timp ce se bărbierea.

— Cu barba asta nu mă simt niciodată bine, îmi explică el. Îmi aduce mereu aminte de zilele acelea fuliginoase din Pirinei. Acolo n-aveai cum să te bărbie-rești ! În orice caz, Lizei nu-i place barba mea : zice c-o înțeapă...

Se întoarce cu fața spre Liza, care tocmai pregătea ceaiul, și-i spuse, fără să lase briciul din mînă :

— Nu-i așa că-ți place mai mult așa, Liza ?

— Nu-mi place să te văd sîngerînd.

— Puțină sîngerare nu face rău nimănui.

Sînt sigur c-a rostit aceste cuvinte, fiindcă mi-au rămas ani de zile în minte, deși n-aș putea spune de ce. Erau, totodată, ultimele cuvinte rostite de el înainte de a dispărea iar, pentru cîteva săptămîni ; oricum, n-a mai venit la cină în seara aceea, și nici în dimineața următoare, la micul dejun.

— Unde-i Căpitanul ? o întrebai eu pe Liza.

— De unde să știu ? îmi răspunse ea pe un ton care mi revine în memorie, acum cînd mi-l amintesc, aproape ca un strigăt de deznădejde.

— Bine, dar mi-a promis c-o să facem o nouă lecție de istorie ! protestai eu, cu dezamăgirea egoistă a vîrstei mele de atunci. Și, așa cum mă temusem, lecția de istorie a fost înlocuită de o lecție de religie, ținută de Liza...

Lecțiile astea de religie îmi plăceau mult mai puțin. Desigur că, la școală, cu Amaleciții, asistasem la ceea ce colegii mei numeau cate (catehism, adică), însă evenimentele relatate în Noul Testament rămăseseră cam vagi pentru mine, exceptînd nașterea din han (eram sigur că nu fusese un han dintre acelea unde se servește gin cu apă tonică !), răstignirea și învierea. Toate aceste evenimente mă impresionaseră ca un basm cu un neverosimil sfîrșit fericit (Niciodată n-am putut să cred cu adevărat că Cenușăreasa se va mărita cu Prințul...)

Potrivit instrucțiunilor Căpitanului, Liza mi-a cum-părat o Biblie la un anticariat ; din cînd în cînd mă cu-fundam în lectura ei, deși limba cam desuetă mi se părea foarte dificilă. Povestea cu Fecioara care născuse Prun-cul mă lăsa perplex. Într-o seară, înainte ca Liza să stingă lampa de deasupra canapelei pe care dormeam, am rugat-o să-mi explice.

— Eu credeam că o fecioară înseamnă...

Liza îmi tăie vorba grabnic și mă lăsa în întuneric. M-am gîndit că nu-i plăcea, poate, să vorbească despre prunci, din pricină că nu izbutise să nască ea însăși unul ; era limpede că și cuvîntul „fecioară“ o stînjenea.

Ca să-i facă pe plac Căpitanului, Liza mă punea în fiecare duminică să citesc cu glas tare din Biblie, dar în curînd aveam să descopăr un mijloc de a scăpa de acest ritual, alegînd cîte un pasaj pe care ea nu mi-l putea explica. Le luam din acea parte din Biblie numită Vechiul Testament, o parte care, cu excepția istoriei Amaleciților, jucase un rol foarte mic în cate.

Am început prin a o întreba dacă Biblia e o carte sfîntă, iar ea mi-a răspuns :

— Firește că da !

Drept care, i-am citit acest pasaj : „Iar tu, Fiul Omului, ia-ți un cuțit ascutit, un brici de bărbier și trece-ți-l peste capul și peste fața ta, apoi ia un cîntar și pune în talgerele lui părul adunat. Vei arde a treia parte din el într-un foc aprins în mijlocul cetății, vei lua încă o treime din păr și vei izbi în ea cu un cuțit, iar ultima treime o vei risipi în vînt. De asemenea, vei lua cîteva fire și le vei coase în căptușeala straielor lor“.

După ce i-am citit pasajul, am întrebat-o pe Liza :

— După părerea ta, Căpitanul făcea toate aceste lu-cruri în clipa cînd se tăia, bărbierindu-se ?

Liza însă plecase înainte ca eu să-mi fi sfîrșit fraza.

Pentru cea de-a doua lectură cu voce tare, am ales un pasaj cu adevărat interesant.

— E dificil, i-am zis. Sînt și unele cuvinte pe care nu le pot înțelege. Vrei să m-ajuti ?

Și începui să citesc :

„Iar fiii Babilonului veniră la dînsa pe patul pros-tituției și o pîngăriră cu preacurvia lor. Ea își desco-peri astfel lipsa de curățenie și goliciunea. Dar urmă

să păcătuiască, amintindu-și zilele din tinerețe, când fusese tîrfă în țara Egiptului“.

Pesemne că n-am pronunțat corect cuvîntul „prostituție“, dar în orice caz Liza ieși din odaie fără să-mi fi explicat sensul unor astfel de cuvinte. După aceea, n-avea să-mi mai ceară niciodată să-i citesc cu glas tare din Biblie.

(3)

DE DATA ASTA Căpitanul se întoarse arborînd o mustață diferită ca stil și culoare de cea de odinioară. Se înserase, cînd s-a auzit soneria și n-am apucat bine să-i deschidem ușa, că soneria se auzi din nou, într-un fel imperios. Mă obișnuisem să iau drept un semnal codificat orice țîrîit al soneriei, dar acest nou sunet mi se părea oarecum familiar. Un lucru era sigur : nu putea fi Căpitanul, deoarece Căpitanul stătea acum în bucătărie, ascultînd cu răsufierea tăiată. Avînd o memorie bună, am fost sigur că omul care suna acum pentru a treia oară, atît de imperios, nu era altcineva decît tatăl meu.

— S-ar putea să mă înșel, dar e Diavolul, am zis.

— Nu deschide ușa ! îmi porunci Liza.

— Ba da, spuse Căpitanul. Lasă-l să intre. Nu ni-e frică de ticălosul ăla !

Nu mă înșelasem : era tatăl meu, și nu era singur, ci cu mătușă-mea, ceea ce era mult mai rău !

— Vasăzică, aici mi-erai, Victore ! bombăni mătușă-mea și cred c-am tresărit la auzul acestui nume detestat și aproape uitat.

Am impresia că taică-meu a observat reacția mea, căci mi-a spus :

— Îmi pare rău, Jim !

I-am fost recunoscător că, de data asta, își amintise de schimbarea prenumelui meu.

— A trebuit s-o aduc aici, altfel ar fi venit și singură, adăugă el.

— Cine-i femeia asta ? întrebă mătușă-mea.

— Liza e mama mea ! i-am răspuns eu sfidător : taică-meu îmi dăduse puțin curaj...

— O insultă pe mult-iubita răposată !

Mătușă-mea avea obiceiul ciudat de a folosi, în anumite ocazii, limbajul cărții de rugăciuni. Un obicei care se datora probabil frecventării asidue a bisericii.

— Sînt de părere c-ar trebui să ne așezăm cu toții și să discutăm problemele într-un mod calm și civilizat, zise Diavolul.

— Cine-i individul ăsta și ce caută aici ?

— Păi, n-ai ochi să vezi ? exclamă Liza, hotărîndu-se în sfîrșit să vorbească. Bea și el un ceai. E ceva rău în asta ?

— Cum îl cheamă ?

— Căpitanul, intervenii eu.

— ăsta nu-i un nume !

— Zău, Muriel, ar fi mult mai bine dacă te-ai așeza, spuse tatăl meu.

Căpitanul împinse către mătușă-mea un scaun, pe care ea se așeză, însă doar pe margine, ca și cum s-ar fi temut să nu se molipsească în contact cu urma lăsată de ultimul dintre noi care șezuse acolo.

— A angajat un detectiv particular, ne explică taică-meu. Nu știu cum a reușit acesta să vă dea de urmă. Unii dintre băieții ăștia sînt al naibii de deștepți și fi-rește vecinii voștri sînt guralivi de felul lor.

— Bănuiesc eu despre cine e vorba, zise Liza.

— M-a rugat să vin cu ea. I-era frică de vreun act de violență.

— Frică ? se miră Căpitanul. O femeie ca asta, frică ?

— Frică de răpitori ! exclamă mătușă-mea.

— Haide, hai, Muriel ! zise taică-meu. Nu fii nedreaptă ! Doar ți-am spus că a fost un joc cinstit iar dumnealui a cîștigat !

— Mi-ai spus c-a trișat !

— Bineînțeles c-a trișat, Muriel. Și eu la fel.

Apoi, adresîndu-se Căpitanului :

— Femeile nu înțeleg ce rost ar putea avea un joc cum e șahul. În orice caz, eu i-am explicat că, din punct de vedere legal, eu sînt cel ce posedă dreptul de tutore al băiatului și că i-am cedat Lizei...

— Sora mea — îl întrerupse mătușă — mi-a cerut pe patul de moarte să am grijă...

— A, da, iar eu am fost de acord, dar e mult de atunci ! Chiar tu mi-ai mărturisit anul trecut că răspunderea asta te obosește.

— Nu eram obosită în așa hal încît să nu-mi pot face datoria. A sosit momentul să ți-o faci și tu pe a ta !

Întorcîndu-se spre Liza, mătușă-mea îi spuse :

— Băiatul ăsta nu primește nici un fel de educație ! Există legi în privința asta !

— Ai un detectiv excelent, pe cîte vād, Miriam, o întrerupse Diavolul.

— Muriel ! După atîția ani, ar fi cazul să-mi știi numele !

— Scuză-mă, Muriel ! Muriel și Miriam îmi sună la fel în auz.

— Nu vād nici o asemănare.

— Jim ia lecții acasă, rosti Liza.

— Va trebui să-l convingeți pe inspectorul școlar din cartier.

— Ce ar putea acesta să înțeleagă ?

— Va înțelege tot ce trebuie înțeles, după ce-l voi vedea eu ! Cine-i dă lecții lui Victor ?

— Eu ! răspunse Căpitanul. Îl învăț geografia și istoria. Religia o las în seama Lizei. Băiatul a și învățat să adune, să scadă și să înmulțească — e tot ceea ce trebuie să cunoască un om. Presupun că nici dumneavoastră nu prea cunoașteți algebra...

— Ce pregătire ai dumneata, domnule... domnule...

— Spuneți-mi Căpitane, doamnă ! Toți îmi spun așa.

— Care-i capitala Italiei, Victore ?

— Geografia modernă nu se ocupă de nume, doamnă. E o metodă învechită ! Geografia se ocupă de peisaje. Ea te învață cum să călătorești în lume. Spune-i, Jim, cum se ajunge din Germania în Spania ?

— Mergi mai întîi în Belgia, apoi la Liège. Acolo,iei trenul spre Paris, iar de la Paris un alt tren spre Tarbes.

— Unde naiba e Tarbes ?

— Vedeți, doamnă ? Nici dumneavoastră nu cunoașteți numele, însă Jim știe pe unde s-o ia, de la Tarbes încolo. Spune mai departe, Jim !

— După Tarbes, traversez Pirineii. Noaptea. Pe jos.

— Toate astea n-au nici un sens ! Cum adică, „noaptea, pe jos“ ?

— Asculți plescăitul ciubotelor nemțești în zăpadă...

Această ultimă propozițiune a marcat, cred, sfârșitul instrucțiunii mele particulare. Peste câteva săptămîni m-am pomenit într-o școală din cartier. N-am dus-o prea rău acolo, fiindcă nu eram un Amalecit... Încercam un sentiment de libertate străbătînd singur străzile Londrei, ca și cum m-aș fi îndreptat, aidoma oamenilor ce treceau pe lîngă mine, spre un birou sau vreun alt loc de muncă. Lecțiile nu erau desigur la fel de interesante ca acelea ale Căpitanului, dar experiența mă învățase că nu mă puteam bizui pe el să-mi predea regulat lecții, nici măcar de geografie.

VI

CEL MAI LUNG INTERVAL de timp în care nu ne-am mai văzut după intrarea mea în școală a fost, cred, de vreo doi ani și ceva. Era într-o după-amiază de sîmbătă și nu trebuia să merg la școală. Liza ieșise ca să cumpere pîine, lăsîndu-mă de data asta singur cu manualele mele. Deodată am auzit soneria. Nu în codul stabilit cu Căpitanul, nici în acel al tatălui meu. Era un sunet calm, liniștitor, chiar prietenos. Omul care suna făcu o pauză, dictată de politețe, înainte de a suna din nou — într-un fel încă potolit, lipsit de insistență. Știam că Liza nu ar fi deschis ușa decît Căpitanului, dar acum *eu* eram de serviciu !

— Cine-i acolo ? strigai eu.

Un glas îmi răspunse :

— Deschide ușa, te rog ! Sînt un ofițer de poliție.

M-am simțit tulburat și mîndru de primul meu contact nemijlocit cu o instituție socială, în rîndurile căreia visam uneori să intru într-o bună zi. I-am deschis așadar ușa.

Nu arăta ca un ofițer de poliție : nu purta uniformă, ceea ce mă cam dezamăgi. De fapt, îmi amintea, într-un

fel ciudat, de Căpitan. Amîndoi erau parcă deghizați în hainele obișnuite pe care le purtau ; mă întrebam acum dacă nu cumva aveam în fața mea vreun frate necunoscut al Căpitanului.

— Aș fi vrut să vorbesc cu tatăl tău, îmi zise ofițerul.

— Nu locuiește aici, i-am răspuns, fără să mint, gîndindu-mă firește că era vorba de Diavolul.

— Unde ți-e mama ?

— A ieșit să cumpere pîine.

— Cred c-ar fi bine s-aștept pînă se-ntoarce.

Se așază în singurul fotoliu din încăpere. Ai fi zis că-i o rudă venită în vizită.

— Ești un băiat deprins să spui adevărul ? mă întrebă.

— Cîteodată, i-am răspuns eu, gîndindu-mă că e preferabil să spun adevărul, deoarece mă adresam unui ofițer de poliție.

— Unde locuiește tatăl tău cînd nu e aici ?

— Păi, nu stă niciodată aici !

— Niciodată ?

— A, a fost de cîteva ori...

— De cîteva ori ? Cînd a fost asta ?

— Ultima oară, acum vreo doi ani.

— Vasăzică, nu prea e un tată bun ?

— Lizei și mie nu ne place să-l avem pe aproape.

— Cine-i Liza ?

— Maică-mea. Adică, un fel de mamă, adăugai eu, amintindu-mi din nou că trebuia să spun adevărul.

— Cum adică, „un fel de mamă“ ?

— Mama mea a murit.

— Vrei să spui că Liza a murit ? mă întrebă ofițerul, oftînd.

— Nu, firește că nu ! V-am spus : s-a dus la brutărie.

— Dumnezeuule, ești un copil greu de înțeles ! Aș dori ca „un fel de mama“ ta să se întoarcă ! Am niște întrebări să-i pun. Dacă taică-tu nu locuiește aici, atunci unde locuiește ?

— Mătușă-mea mi-a spus parcă odată că locuia într-un orașel numit Newcastle — mătușă mea locuiește însă la Richmond și nu se prea înțelege cu dînsul, l-a poreclit Diavolul...

Vorbeam întruna, furnizîndu-i toate informațiile astea, anume pentru a-i demonstra cît de binevoitor eram.

— Judecînd după cele ce-mi spui, poate că nu greșește prea mult...

În clipa aceea ușa de la intrare se deschise și pașii Lizei răsunară pe scări. Ceva mă făcu să strig :

— Liza, a venit un polițist !

— Puteam să i-o spun eu însumi ! mă muștră el. Liza intră, cu un aer războinic, agitînd o pîine ca pe-un proiectil pe care se pregătea să-l azvîrle.

— Un polițist ?

Omul încercă s-o liniștească :

— Voiam doar să vă pun cîteva întrebări, doamnă. Durează cîteva clipe. Cred c-ați putea să ne dați o mină de ajutor.

— Nu dau nici un ajutor poliției, să n-avem vorbe !

— Încercăm să dăm de urma unui individ căruia i se spune Colonelul Claridge.

— Nu cunosc nici un Colonel Claridge ! N-am de-a face cu colonei. În viața mea n-am cunoscut vreun colonel ! V-ați putea imagina vreun colonel intrînd în bu-cătăria asta ? Uitați-vă la soba de colo ! Un colonel n-ar sta nici mort lîngă o sobă ca asta !

— Doamnă, uneori se ascunde sub alte nume. De exemplu Victor.

— Vă spun că nu cunosc nici un colonel. Și nici un Victor ! N-o să scoateți nimic de la mine !

M-am tot întrebat ce s-ar fi putut întîmpla după vizita celui ofițer de poliție și ce anume determinase această vizită. Aveau să treacă mulți ani înainte de a-l revedea pe Căpitan. La vremea respectivă, dădea rareori pe la noi și de fiecare dată stătea foarte puțin, iar eu nu eram totdeauna de față. Mi se întîmpla să văd, la întoarcerea mea de la școală, cîte o ceașcă de ceai pe jumătate goală.

Simțeam oare lipsa lui ? Nu-mi amintesc să fi simțit vreo emoție deosebită, în afară de dorința ce mă cuprindea, uneori, de a vedea că se întîmplă ceva interesant. Ajunsesem oare să-l iubesc pe Căpitan, ca pe-un tată prezumtiv, la fel de distant acum ca și tatăl meu

devărat ? O iubeam oare pe Liza, care avea grijă de mine, îmi dădea de mâncare, mă trimitea la școală la orele convenite și mă întâmpina la întoarcerea acasă cu o sărutare nerăbdătoare ? Iubeam oare pe cineva ? Știam oare ce-nseamnă dragostea ? Știu oare asta măcar acum, după atîția ani sau e vorba cumva de un lucru despre care am citit în cărți ? Căpitanul sfîrșea, firește, prin a se întoarce, totdeauna părea că se întoarce.

Acum, după ce am plecat de lîngă Liza și am părăsit locuința pe care mă deprinsesem s-o numesc „casa mea“, iau cunoștință de absențele lui doar indirect, atunci cînd o vizitez pe Liza. Cîteodată aflu că a lipsit un an, alteori doi ani. N-am auzit-o niciodată plîngîndu-se. Eu continui să folosesc același cod pentru a suna, fiindcă sînt sigur că altfel nu mi-ar deschide. Cred că speră de fiecare dată că-i el, nu eu, cel ce sună. Doar de trei ori vizitele mele au coincis cu ale lui, și mi-am dat seama că era convins că încă mai locuiam acolo. O dată m-a întrebat, pe un ton prietenos dar detașat :

— Ai fost la cumpărături ?

Altă dată s-a interesat în treacăt de munca mea de gazetar :

— Nu te face să întîrzii prea mult ? Doar știi cît detestă Liza întunericul !

Cu acel prilej, Liza mi-a spus, după plecarea lui — de data asta plecase înaintea mea :

— Să nu cumva să-i spui că nu mai locuiești aici ! Nu vreau ca el să-și facă griji din pricina mea. Are și așa destule griji !

De ce o părăsisem ? Mă plictisisem poate de comedia pe care Liza o juca tot mai des în timpul lungilor absențe ale Căpitanului. Aveam senzația că juca această comedie pentru a-l pune la adăpost de reproșuri ; am suportat comedia atîta timp cît mai puteam spera că el se va întoarce într-o zi pentru a se stabili la noi. Nu eram obișnuit să stau lîngă o mamă. Nu cunoscusem pînă atunci decît tutela unei mătuși, de care aveam oroare, și poate că începusem să văd în Liza o mătușă de împrumut, mai degrabă decît o mamă de împrumut. O suportam cîtă vreme Căpitanul era pe aproape. Căpitanul n-a încercat niciodată să joace rolul de tată. Era un aventurier, aparținea acelei lumi din Valparaiso, la care visasem în co-

pilărie ; ca mai toți copiii, eram probabil sensibil la atracția misterului, a incertitudinii, la absența monotoniei care reprezintă cea mai rea caracteristică a vieții de familie.

Nu mă simt vinovat că am părăsit-o. Sînt sigur că el îi trimite bani, de cîte ori pleacă în străinătate, și încerc sentimentul ciudat că ei îmbătrînesc împreună, fără mine, chiar dacă în ultima vreme Căpitanul nu pare să vină des pe la ea. Totdeauna m-am întrebat dacă nu cumva...

PARTEA A DOUA

VII

(1)

„TOTDEAUNA M-AM ÎNTREBAT“. Ce anume m-am întrebat ? Iată întrebarea pe care mi-o pun recitind această relatare despre viața noastră comună, o relatare pe care am început s-o scriu cu mulți ani în urmă, dar pe care am întrerupt-o cînd am plecat din locuința Lizei. N-am găsit nici un răspuns.

Aflasem de la poliție că Liza era internată în spital într-o stare gravă, așa că m-am dus la ceea ce continuam să numesc fără să vreau „casa mea“, pentru a mă ocupa de numeroasele și obositoare treburi ce se ivesc cînd te pregătești de moartea unei rude apropiate. Nu exista nici o rudă adevărată căreia să-i pot preda această penibilă sarcină. Liza căzuse victimă unui stupid accident de circulație care era cît pe ce s-o coste viața : o mașină o lovise tocmai cînd traversa strada întorcîndu-se de la brutăria unde, cu mulți ani în urmă, eu însumi mă duceam să cumpăr pîine. Poliția găsisese în buzunarul rochiei sale o scrisoare adresată mie, scrisoare în care îmi amintea, în maniera ei caracteristică, să mă vaccinez contra gripei, iar accidentul aproape mortal pe care-l suferise m-a făcut să mă simt vinovat un timp că o părăsisem, fiindcă dacă n-aș fi părăsit-o, eu m-aș fi dus să cumpăr pîine, iar accidentul n-ar mai fi avut loc.

La spital, ea mă rugase, vorbind cu mare greutate, să distrug o sumedenie de scrisori, ca să nu încapă pe mîna unor necunoscuți.

— Nici eu nu știu de ce le-am păstrat. El scrie totdeauna o mulțime de prostii...

Și adăugase :

— Să nu cumva să-i spui Căpitanului că mă aflu aici !

— Dar dacă se întoarce...

— N-o să se întoarcă ! În ultima lui scrisoare îmi vorbea de anul viitor sau de cel următor... Poartă-te frumos cu el ! Și el s-a purtat frumos cu noi, totdeauna !

Am folosit atunci cuvîntul interzis :

— Te iubește oare ?

— A, iubirea... Se spune de obicei că Dumnezeu ne iubește. Dacă asta se cheamă iubire, prefer puțină tandrețe.

Deși eram pregătit sufletește să-i citesc scrisorile, mărturisesc c-am rămas oarecum surprins cînd am dat peste această — cum să-i zic ? — povestire ne-terminată, ficțiune sau autobiografie ? Zăcea sub mai multe teancuri de scrisori păstrate de Liza, îngrijit legate cu elastice și ascunse în sertarul mesei din bucătărie, unde ținea de obicei șervetele și alte asemenea obiecte mai mult sau mai puțin utile.

La început, nici nu mi-am recunoscut scrisul, intratît de citeț fusese pe vremuri. Acum, după trecerea atîtor ani și după atîtea materiale scrise în grabă pentru o presă de doi bani — reportaje despre fapte și întîmplări banale, pentru un ziar de care în fond mi-e silă — scrisul mi-a devenit aproape indescifrabil.

A existat în tinerețea mea o perioadă în care nutrisem ambiția deșartă de a deveni ceea ce îmi imaginaam a fi un „scriitor autentic“ ; presupun că tocmai atunci am început să scriu aceste fragmente. Alesesem această formă autobiografică din pricină că n-aveam habar de lumea din jur și n-aș fi putut spune nimic interesant despre ea. Pesemne că am abandonat fragmentul acestei — cum să-i zic ? — proze, în ziua cînd am renunțat brusc și cam fără rușine la viața dusă pînă atunci în subsol. Profitasem de una din rarele absențe ale Lizei ; o dată cu mine, a dispărut și o mică parte din banii pe care i-am găsit în dormitorul ei — îmi spuneam că-i rămîn destui ca să-i ajungă pînă la sosirea

următorului ajutor trimis de Căpitan. Acesta încă nu-i trăsesese vreodată chiulul, și mă gîndeam că mica sumă luată de mine nu era cine știe ce pagubă. Liza ar fi cheltuit desigur mai mult cu mine în lunile ce aveau să vină, iar acum, cînd nu mă mai avea alături de dînsa, putea să se bucure din plin de următoarea trimitere, măcar că nu se juca niciodată cu banii.

Era limpede că Liza citise manuscrisul meu (am constatat cu plăcere, cînd l-am recitit, că nu cuprindea nici o critică jignitoare la adresa solitudinii ei materne, căci adăugase pe ultima pagină, cu scrisul ei nu prea literar, o frază ce ar fi putut servi foarte bine drept epitaf pe mormîntul Căpitanului, deși se prea poate ca ea să-l fi conceput ca pe un răspuns definitiv adresat tuturor polițiștilor veniți s-o chinuie cu întrebările lor : „Orice ai spune despre el, Căpitanul a fost foarte bun cu amîndoi. Era (acest „era“ fusese mai apoi tăiat), este un om foarte bun“. În chip semnificativ, nu folosea niciodată misteriosul cuvînt „iubire“ ; pentru lespede de mormînt rămînea doar acest omagiu adus, ca o sfidare, virtuții Căpitanului. Să fi existat oare vreodată între aceste două ființe ciudate, pe care le cunoscusem atît de puțin în copilăria mea, o iubire fizică ? (Și să fi fost oare *aceasta* întrebarea pe care mi-o pusesem atunci ?)

Mi se părea foarte straniu să fiu singur în acel subsol mizer de pe o stradă oarecare din cartierul Camden Town, și să citesc un text scris cu atîția ani în urmă. Am parcurs apoi, una cîte una, scrisorile Căpitanului, pînă atunci inedite, păstrate, toate, în plicurile lor marcate cu timbre străine. Am descoperit curînd că el continuase să trimită scrisori pe adresa casei din Camden Town, nu din proprie voință ci pentru că n-avea încotro. Oricum, Căpitanul fusese bine intenționat față de noi amîndoi. În timpul absențelor sale ne scrisese destul de regulat, deși foarte rar de la o adresă mai precisă decît „post restant“. Ultima lui dispariție, la care fusese martor, avusese loc cu puțin înainte de vizita unui alt polițist în haine civile. În perioada care-a urmat avea să sosească, la un interval de două-trei luni, cîte un pachetel care conținea uneori și o scrisoare, alteori nu, însă totdeauna o sumă de bani sau un obiect

de valoare. Pachețelul era vîrit în cutia poștală de o mînă nevăzută, care mai întîi apăsa pe sonerie în maniera știută.

Liza mi-a spus într-o zi :

— Nu-mi place treaba asta ! Nu pot să suport ! Nu e drept ! Era o convenție secretă între el și mine. Cînd aud soneria, mă gîndesc că... poate de data asta... dar nu e ! Cîteodată codul ăla secret îmi apare ca singurul lucru pe care l-am împărțit cu el de-adevăratalea ! Bineînțeles, în afară de tine, adăugă ea numaidecît.

Banii încetară să mai sosească, timp de mai multe luni, ca de altfel și scrisorile. Din fericire, proprietarul casei nu primi aprobarea de a o demola, cum ar fi vrut, iar trei din camerele de sus fură mobilate și date cu chirie, astfel încît Liza putu cîștiga ceva, din bacșișuri și cadouri. Altminteri am fi fost nevoiți să ne bazăm doar pe banii puțini pe care Liza îi primea ca îngrijitoare a imobilului, ceea ce nu ne-ar fi permis să trăim ci, în cel mai bun caz, să supraviețuim.

Parcurgînd corespondența Căpitanului, mi-am amintit cum, într-o vreme cînd îi pierdusem urma, am primit în sfîrșit o scrisoare cu o marcă spaniolă purtînd ștampila poștei unei localități din Costa Brava. Ea cuprindea o sumă de bani mult mai mare decît trimisese Căpitanul vreodată — un cec în valoare de trei mii de lire — către o bancă din Elveția. Țin minte cum Liza a exclamat, consternată :

— E groaznic ! Ce-o fi făcut ? Au să-l prindă ! Și-au să-l condamne la mulți, mulți ani de închisoare !

Totuși Căpitanul a scăpat de o astfel de soartă, măcar datorită faptului că pe vremea aceea nu exista un acord cu Spania privind extrădarea. Am găsit scrisoarea asta chiar la suprafața teancului și am citit-o pentru prima oară. Potrivit datei, sosise cu puțin timp înainte de a mă fi mutat din locuința Lizei și de a-mi fi început munca de reporter stagiar la o gazetă locală ; obținusem această slujbă, în ciuda vîrstei mele fragede, grație unui reportaj foarte bine scris despre un accident bizar, care nu avusese loc niciodată. S-ar putea ca titlul reportajului, „Bătăușul bătut“, să fi atras atenția redactorului-șef ; mă temeam însă că acesta ar fi putut să caute sursa inventată de mine, deși îmi cal-

culasem bine momentul, și anume, momentul cînd gazeta era trimisă la tipar ; redactorul-șef era dornic ca reportajul meu să intre în prima (și unica) ediție a gazetei, înainte ca povestea să poată apărea cu titluri de-o șchioapă în marile cotidiene „Daily Mail“ sau „Daily Express“. Pînă atunci împărtășisem cu Liza convingerea naivă că un ziar serios e preocupat în primul rînd de adevăr, mai degrabă decît de dorința de a capta interesul cititorilor ; propriul meu succes m-a ajutat să mă vindec de naivitate.

Cînd m-am dus să-i comunic Lizei vestea bună a angajării mele — veste cu atît mai bună, în ochii mei, cu cît avea la temelie o mică fraudă inteligentă (pe care simțeam c-ar fi aprobat-o și Căpitanul), am găsit-o șezînd în bucătărie, cu scrisoarea în mînă.

Deși Liza mi-a cerut să distrug întreaga corespondență, n-aveam cîtuși de puțin intenția s-o fac, în orice caz nu înainte de a fi citit toate scrisorile. Bineînțeles, puteam s-o asigur — la viitoarea mea vizită la spital — că „le-am pus pe foc fără să le fi deschis plicurile“...

Nu mă simțeam deloc vinovat. Aceste două ființe făcuseră din mine ceea ce eram. Aveam dreptul să-mi cunosc creatorii.

Începui așadar să citesc scrisoarea :

„Draga mea Liza, plec din nou la drum, îndată după expedierea acestei scrisori. Spania nu mai e ceea ce a fost cîndva, așa că plec acolo unde am dorit totdeauna să ajung, în acele republici întemeiate pe dreptate, unde un om poate face avere fără să provoace scandal sau să fie stingherit, și s-ar putea să treacă puțin timp pînă să-ți mai scriu, iar scrisorile mele ar putea să-ți parvină după mai multă vreme, așa că nu fii îngrijorată, mă simt în mare formă, dar nu pot suporta gîndul că tu continui să trăiești an de an în subsolul ăla infect. E momentul ca Jim să-și ia o slujbă și să contribuie la cheltuieli. Te rog să folosești acest cec pentru a găsi o locuință ceva mai bună. Aș fi vrut să-ți trimit o sumă mai mare, dar trebuie să-mi păstrez destui bani pentru călătorie și ca să mă pot pune din nou pe picioare, ceea ce cred că nu-mi va lua mult timp în locul unde mă duc. De îndată ce mă voi instala acolo îți voi indica nu-

mărul meu de „post restant“ și-ți jur că-ți voi trimite foarte curînd un alt cec, pentru o sumă de bani mult mai mare, suficient de mare ca să poți veni aici, în locul unde m-am stabilit. Îmi lipsești și am nevoie de tine. Liza, toți anii ăștia petrecuți fără tine au fost îngrozitori, și uneori nu pot să dorm noaptea din pricina grijilor pe care mi le fac în legătură cu tine. Scrisorile tale nu-mi spun mare lucru. Niciodată n-aveai obiceiul să te plîngi de ceva, nici măcar atunci cînd Diavolul îți făcea atîta rău. Crede-mă că nu va trece mult pînă să fim din nou împreună. Cît despre Jim, bineînțeles că ar putea veni și el cu tine, dacă dorește. Nu-mi place să călătorești singură. Spune-i lui Jim că de pe acum aud clopoțeei catîrilor — el o să priceapă despre ce-i vorba. Căpitanul tău.

P.S. Începe să-mi cadă părul. În curînd o să fiu glabru. Așa pătesc ori de cîte ori sînt departe de tine“.

Cuvîntul „iubire“ lipsea și aici, dar ce naiba o fi însemnat „glabru“ ? M-am uitat în dicționar de îndată ce m-am întors în camera mea ; am găsit răspunsul : „cu pielea smeadă“. De data asta, folosise un cuvînt potrivit, spre deosebire de cuvintele mari și lipsite de sens pe care-i plăcea să le folosească.

Liza nu mi-a arătat scrisoarea, dar chiar acum, după trecerea atîtor ani, mai țin minte cum în ziua cînd a primit cecul, mi-a spus cu lacrimi în ochi și cu un soi de deznădejde în glas :

— Scrie niște prostii !... N-am timp de ele...

— Pari nefericită, i-am zis. Vești proaste ?

— A, nu, de vină e doar faptul c-am tăiat niște cepe... Ce naiba o fi vrut să spună cu clopoțeei catîrilor ?

— Presupun că în Spania există catîri.

— Bine, dar acum a plecat din Spania și nici măcar nu spune unde anume a plecat. Dar „glabru“ ? Asta ce mai e ? Niciodată n-am priceput vorbele astea mari ale lui ! Dar așa i-e obiceiul. E un om cultivat.

Liza a încasat cecul și mi-a dat și mie o parte din bani, dar n-a vrut în ruptul capului să-și părăsească subsolul. Odată mi-a spus :

— N-am de gînd să trăiesc ca o prințesă, pe socola teala lui. O să pun deoparte tot ce-o să pot, pînă o să-l aud sunînd din nou la ușă.

După știința mea, n-a primit niciodată numărul de „post restant“ al noii sale adrese, iar peste încă un an a început să vorbească despre el la timpul trecut, ca despre un mort.

— Chiar dac-ar fi fost la pușcărie, tot mi-ar fi scris ceva, mi-a spus ea într-o zi.

Am luat scrisorile o dată cu propriul meu fragment de proză, și m-am întors în apartamentul cu două camere în care mă mutasem după ce primisem partea mea din cerul amintit — mă săturasem de camera mobilată din Soho, unde dormisem pînă atunci. În săptămînile ce urmară, am citit de cîteva ori scrisorile. Era ca și cum aș fi privit cu ochii altcuiva pe femeia muribundă care ținuse locul mamei mele ; pe măsură ce citeam printre rînduri, misterul parcă sporea. Ce anume îi ținuse atît de legați pe cei doi, și în același timp despărțiți atît de ciudat unul de celălalt ? De două ori după plecarea mea de „acasă“ mi s-a întîmplat să simt ceea ce numeam „iubire“, și de fiecare dată povestea s-a încheiat (cel puțin pentru mine) printr-un sfîrșit destul de fericit — oricum, așteptam cu o încredere sporită înîlnirea cu o a treia fată, încă necunoscută mie. Cu primele două schimbasesm — în cursul unor scurte absențe — niște scrisori care puteau fi, cred, socotite „de dragoste“. (Păstrasem scrisorile fetelor, ca pe niște dovezi ale succesului meu și-mi imaginam că și fetele le păstrasera pe ale mele, cu o egală mîndrie). Cuvîntul „iubire“ nu lipsea, bineînțeles, din toate aceste scrisori, de altfel pline de aluzii la plăcerile trăite laolaltă, dar cînd am citit scrisorile Căpitanului am simțit că pătrund într-un tărîm străin, a cărui limbă mi-era cu totul necunoscută ; chiar cînd vreun cuvînt se întîmpla să fie identic cu unul din cele folosite de mine, părea să aibă un alt înțeles.

„Noaptea trecută am avut un vis ciudat despre tine, Liza. Moșteniseși o mare avere și-ți cumpăraseși o mașină, dar din nefericire conduceai foarte prost, încît eram sigur c-o să cazi victimă unui accident groaznic și-o s-ajungi iar la spital, iar eu nici n-o să știu unde anume. M-am trezit simțindu-te foarte departe, de aceea îți scriu scrisoarea asta, pentru că n-am alte vești, bune

sau rele, în afară de acest vis funambulesc, dar te rog să nu-ți pierzi speranța !“

Scrisoarea era anterioară celei cu timbru spaniolesc. Am căutat în dicționar cuvîntul „funambulesc“. Cred că-l asocia în mintea lui cu „funerar“ sau „funebru“, căci sensul adevărat al cuvîntului, cel de „om care merge pe frînghie“, nu se potrivea cîtuși de puțin în cazul de față. Nu era chiar atît de „cultivat“ cum îl socotea Liza.

O altă scrisoare începea astfel : „Te rog, te implor, nu fi îngrijorată, cum presupun că ești, din pricina sumei din cecul acela. Într-o bună zi o să fac avere și-o s-o împart cu tine. Ar fi însă poate mai bine pentru tine — fiindcă n-aș vrea să vină pe capul tău niște indivizi care să te sîcîie cu întrebările lor — dacă ți-aș trimite cecuri „la purtător“. În locul tău, n-aș deschide un cont — totdeauna e preferabil să posezi numerar, iar cît despre hoți, nu cred că vreunul s-ar gîndi să-ți jefuiască subsolul acela mizer. Cecurile vor fi semnate deocamdată „Carver“. Nu mi-a plăcut niciodată „Cardigan“, — e prea onorific, iar de „Victor“ m-am cam săturat, să-ți spun drept. Nici lui Jim nu-i mai place numele de Victor și are dreptate. Tu, însă, nu trebuie să-ți faci griji, aici totul merge ca pe roate, exceptînd faptul că-mi lipsești. Scrisoarea asta e o scrisoare de afaceri banală, dar știi bine care sînt celelalte lucruri despre care nu doresc să-ți scriu acum. Tu ești viața mea, Liza, nu uita ! Un bărbat trebuie să aibă un țel în viață, iar tu ești țelul meu. Căpitanul tău.

P.S. Aș vrea să te muți totuși din pivnița aia și să nu-l lași pe Diavol să afle noua adresă, s-o știe doar poșta, ca să-ți poată livra corespondența. Nu-mi răspunde la prezenta scrisoare pînă nu-ți comunic numărul de post restant al lui Carver, fiindcă s-ar putea să mă pun iar în mișcare“.

Scrisoarea asta a fost probabil ultima pe care Liza a primit-o înainte de a fi internată în spital ; ștampila poștei era indescifrabilă, iar timbrul era din Columbia.

Am luat la întîmplare o altă scrisoare. Mă simțeam — dintr-un motiv valabil doar pentru mine — angajat pe un drum al cunoașterii adevărului și-mi aminteam ce-mi spusese taică-meu în legătură cu minciunile Căpitanului. Mă întrebam însă ce interes avea Căpitanul

s-o mintă pe Liza, cînd se afla atît de departe de ea ? Mi se întîmpla și mie, cînd trăiam cu o fată, să simt — și încă destul de des — nevoia să mint, pentru a prelungi ceva mai mult relația noastră, dar ce relație ar putea rămîne intactă cînd de partenera ta te despart două mii de mile ? Ce rost are să prelungești o astfel de comedie ? Sau poate Căpitanul juca pentru sine însuși această comedie, ca să scape de singurătatea lui ? Scrisoarea de mai jos, dintr-o perioadă mai veche, pe care am ales-o pentru a o citi, conținea poate o explicație parțială :

„Tu ești singura persoană, în afară de mine, pe care am reușit pare-se s-o ajut puțin. Se pare că multor altora le-am făcut numai rău. Mă sperie gîndul că într-o zi s-ar putea să-ți fac și ție rău, așa cum le-am făcut și altora. Aș prefera să mor decît să mi se întîmple așa ceva — dar poate că moartea mea te-ar face să suferi și mai mult decît a izbutit viața mea. Scumpă mea Liza, pot vorbi mai ușor pe o bucată de hîrtie decît prin viu grai. Ar trebui să locuiesc în odaia de lîngă camera ta și să mă mulțumesc să-ți trimit cîte un bilețel ?“

De ce simțea oare Căpitanul nevoia de a fi mereu departe de femeia pe care-o iubea ? Se temea oare cu adevărat de răul pe care i-l putea face ?

„Cîteodată, cînd voiai să-mi vorbești, apăsai pe clanță și intrai pe ușă — chiar dacă voiai doar să-mi aduci o ceașcă de ceai. O, cum mă uitam la clanța aceea, doar-doar o voi vedea răsucindu-se, cu toate că ceaiul nu se prea potrivea cu gusturile mele. Acum beau numai whisky. E mai bine pentru stomac, iar cît despre ceai, care mă face să mă gîndesc la tine, îmi pare cam prea funambulesc“. Din nou cuvîntul acela !

Ca de obicei, scrisoarea avea și un post-scriptum, ca și cum Căpitanul nu s-ar fi îndurat să împăturească hîrtia și s-o vîre definitiv într-un plic. „Nu te teme, Liza, glumesc doar. Beau un singur pahar de whisky, la orele șase. Nu sînt pe cale să devin un bețiv. Nu-mi pot permite așa ceva. Căci trebuie, pentru genul de muncă pe care-l fac, să țin un regim foarte sec.“

Ce fel de muncă ? mă întrebam. Se pare că asemenea întrebări îmi treceau des prin minte.

PENTRU MINE, acestea erau niște scrisori de dragoste dintre cele mai stranii, dacă erau cu adevărat scrisori de dragoste și nu simpla expresie a unui atașament sentimental profund. Oricum, ele îmi stîrneau curiozitatea. Citisem o jumătate din cartea vieții unui om și doream să citesc și cealaltă jumătate. Ce fel de răspuns primise Căpitanul la celălalt capăt al lumii ? Se prea poate ca vechea mea ambiție de a deveni un „scriitor autentic“, precum și curiozitatea proprie oricărui aspirant la literatură să mă fi împins atunci să mă duc la taică-meu, Diavolul familiei, ca să stau de vorbă cu el. Oricum, vreau să continui această istorie și să-i găsesc o încheiere mai bună decît „mă întreb dacă poate...“.

Aveam o scuză destul de plauzibilă — în definitiv, era normal să-i aduc la cunoștință starea gravă a Lizei. Dar chiar dacă ea ar fi fost deja moartă, nu m-aș fi simțit obligat să fac altceva decît să-l informez pe taică-meu de înmormîntarea ei — dacă s-ar putea numi „înmormîntare“ jumătatea de oră pe care aş petrece-o la crematoriu, poate împreună cu doi negustori și cu unul dintre chiriașii care-i cereau din cînd în cînd Lizei să deretice puțin prin camerele lor.

Așa se face că i-am scris tatălui meu, fără a-i spune nimic despre starea sănătății Lizei, căci dacă ar fi știut de asta, m-ar fi lipsit de unicul pretext pe care-l aveam de a-l întîlni. I-am sugerat doar ca, în cursul următoare sale vizite la Londra, să ne vedem. Aveam, firește, un cu totul alt motiv : eram aproape lefter. Dacă Liza murea, n-aș mai fi avut nici un drept asupra „averii“ ei (foloseam la modul ironic acest cuvînt, chiar în gînd), acel cont în bancă necunoscut mie, în care ea depusese, poate contra voinței Căpitanului, sumele multor cecuri la purtător. Dacă Liza ar fi urmat instrucțiunile lui, aş fi găsit cu siguranță o sumă mai mare decît cele cîteva lire sterline descoperite de mine în sertarul comodei din dormitor ; totuși nu exista nici urmă de carnet de cecuri, dacă nu cumva îl avea asupra ei în clipa internării în spital.

Înainte de a primi un răspuns de la taică-meu, m-am dus din nou la locuința de la subsol și am găsit o nouă scrisoare, care fusese strecurată între timp pe sub ușă și care purta pe plic un timbru din Panama. Căpitanul scria :

„Îți trimit alăturat un alt cec la purtător, semnat Carver. De data asta, în valoare de o mie cinci sute de lire. Nu-i cît intenționez să-ți trimit, dar e o sumă suficient de mare ca să-ți faci bagajele și să iei avionul spre Panama City. Există în fiecare săptămână cîte două zboruri de la Londra înapoi, dar trebuie să schimbi avionul la New York, iar mie nu-mi place ideea să te știu la New York, mai ales singură. Am eu motivele mele ! E preferabil să iei un avion spre Amsterdam și să vii apoi direct aici. E o călătorie lungă, așa că te rog să iei un bilet de clasa întâi și să bei o cupă-două de șampanie ca să dormi. Telegrafiază-i lui Carver pe adresa Panama City Ap. 36 I ca să-i comunici data și ora sosirii, iar bătrînul te va aștepta nerăbdător la aeroport. Nu-ți face griji în privința lui Jim. Nu-i strică să trăiască de unul singur cîtva timp, și de altfel ni se va alătura în curînd. Vom aranja împreună treaba asta. Cred că de azi în cîteva săptămîni îi voi găsi o slujbă. Spune-i că au și ajuns aproape de destinație catirii, cu încărcătura lor grea, dar nu te pot aștepta pînă atunci, nu mai am răbdare. În curînd voi fi un om bogat, Liza, ți-o jur, și tot ce am va fi și al vostru, al amîndurora. Sînt atît de tulburat de sosirea ta aici, că nu mai pot dormi ! Vino repede și redă-i goluptatea lui Carver !“

Cred că folosea unele cuvinte după felul cum sunau, iar de data asta, căutînd în dicționar, am constatat că nu greșise prea mult.

Cînd m-am dus să mă întîlnesc cu Diavolul la Clubul Reformei, unde-mi propusese să vin, am luat cu mine scrisoarea și cecul. Am observat că taică-meu îmbătrînise rău în anii care trecuseră de la vizita lui și a nesuferitei mele mătuși în subsolul Lizei. Mă aștepta în bar, unde mă întîmpină cu un reproș :

— De ce nu mi-ai spus că Liza e în spital ?

— Nu credeam să te-ar interesa, i-am răspuns, la fel de aspru. Dar de unde știi ?

— Mătuşa aia a ta — totdeauna ştie tot. I-o fi spus unul din chiriaşi. Îmi închipui că nu-l crezi pe Diavol capabil de vreun sentiment omenesc !

— Să-l cred oare ?

— A, las-o baltă ! Ia şi bea ceva. Presupun că bei. La urma urmei, eşti fiul *meu* !

Nu eram obişnuit să beau altceva decît bere, singura băutură pe care mi-o puteam permite, dar mi-am amintit brusc de prima zi petrecută cu Căpitanul, aşa că am comandat gin cu apă tonică.

— Iar pentru mine, o vodcă dublă, îi spuse taică-meu barmanului.

Apoi, întorcîndu-se cu faţa spre mine :

— Cînd o s-ajungi la vîrsta mea, o să-nveţi că nu-i bine să amesteci un alcool de calitate cu un lichid gazos.

— N-am venit aici ca să-nvăţ cum să beau.

— Dar pentru ce anume ai venit ? Pentru bani ?

— Nu. Mă descurc. La limită, dar mă descurc totuşi.

— Iar prietenul nostru — ştii care, cum şi-o mai fi spunînd acum ? a fost oare zguduit de accidentul Lizei ?

— Îşi zice Carver acum, şi încă n-a aflat despre Liza. E undeva departe, în Panama.

— Panama ? Va să zică de data asta a devenit cu adevărat intangibil ! Dar ce-a făcut ca să trebuiască să plece atît de departe ?

— Pare s-o ducă binişor. Am la mine o scrisoare care a sosit după internarea Lizei în spital, o scrisoare însoţită de un cec. Îi cere Lizei să vină la el, iar eu însumi ar urma să plec puţin mai tîrziu.

I-am întins scrisoarea.

— Țările astea mici au nişte timbre atît de frumoase ! exclamă taică-meu. E cam tot ce pot oferi spre vînzare. Văd însă că nu e nici o ştampilă a poştei. O fi adus-o cineva, personal.

Se îndreptă spre o canapea şi, după ce se aşază, citi scrisoarea. Apoi mă întrebă :

— Ai trimis o telegramă pe adresa Carver, Ap.
36 I ?

— Încă nu. Mă întrebam ce să fac cu cecul, dacă Liza moare ? Să-l rup ?

— Banii nu trebuie rupti niciodată, spuse taică-meu. Sînt totdeauna buni. Banii n-au nici un simț moral. E preferabil să nu-i telegrafiezi în legătură cu Liza : ar fi în stare să anuleze cecul.

Părea să fie mai interesat de cec decît de scrisoare, căci îl examina cu luare aminte.

— E la purtător ? urmă el să gîndească cu voce tare. Așa ceva nu prea se mai vede în zilele noastre. De ce nu i-o fi menționat numele ? S-o fi gîndit poate că oamenii fiscului ar hărțui-o pe Liza. Ori o fi la mijloc simpla dorință de a păstra taina. Îi plăceau tainele...

Era ca și cum i-ar fi făcut plăcere să țină în mînă și să pipăie cecul.

— Banca Londra și Montreal, urmă el. Adresa în Panama... Sper, spre binele tău, că filiala din Londra va accepta cecul cînd îl vei prezenta.

— Îl prevăzuse pentru Liza, nu pentru mine.

— Îmi rămăsese dator cincizeci de lire. Ai putea să mi le dai, dacă ai încasa cecul. Doar cincizeci de lire, din o mie cinci sute...

Era clar că ideea asta îl amuza.

— Ar însemna să-l escrocăm, nu ?

— Dar *el* ; cum crezi c-a ajuns să pună mîna pe bani ? I-a cîștigat cinstit ? Mă îndoiesc că el, Căpitanul (ăsta e numele pe care voi amîndoi i-l dați mereu, nu-i așa ?) a cîștigat vreun ban cinstit, vreodată, în viața lui ! Hai să luăm masa împreună și să discutăm serios despre această interesantă problemă de morală.

M-am pomenit pentru a doua oară în viață începînd masa cu somon afumat. Gustul acestuia mi l-a readus în minte pe Căpitan ca pe un om foarte drag.

Taică-meu era tăcut (medita poate la problema aceea de morală), așa încît, ca să fac conversație, m-am interesat de starea sănătății mătușii.

— Nu poate fi mai rea, îmi răspunse el.

În cadrul respectabil al Clubului Reformei, am socotit că o minciună e o expresie a bunelor maniere, de aceea i-am spus :

— Îmi pare rău.

— De fapt, urmă taică-meu, cu încântare, a murit alaltăieri. Îndată după ce mi-a telefonat ca să-mi comunice că Liza e în spital. A fost o ticăloasă pînă la ultima suflare. Nu ți-a lăsat nimic, nici mie de altfel. Toată averea ei a fost lăsată unui cămin pentru ciinii de pripas.

— Nu mă așteptam la nimic din partea ei. După tot...

— Era mult mai afurisită decît soru-sa, vreau să spun maică-ta, ceea ce nu-i puțin lucru ! Mie să-mi mulțumești că n-a pus poliția pe urmele tale atunci, cu ani înainte, ci doar un detectiv particular. I-am zis că mă voi opune oricărei acțiuni judecătorești din partea ei. Aveam dreptul legal de a te crește, așa că singurul lucru pe care-l putea face era să încerce să dovedească, împreună cu detectivul ei, că Liza nu era capabilă. Din fericire pentru tine, n-a reușit.

— Iar tu m-ai pierdut la o partidă de șah — sau de table ? Halal tată ai fost !

— Știam că nu erai fericit în casa mătușii tale. Iar pe vremea aceea banii erau o problemă destul de grea pentru mine. Trebuia să plătesc taxele tale școlare, și mai erau și alte pricini. Liza e o fată bună și își dorise mult un copil. Eu, însă, nu. Îmi ajungea unul singur ! Doctorul m-a costat foarte scump, dar și-a făcut prost datoria. Cît despre Căpitan, nu-i un băiat rău, în felul lui. Firește, e cam mincinos, și cam escroc. Cînd e vorba de bani, nu poți avea încredere în el, dar în cine poți să ai încredere pe chestia banilor ? Eu am făcut tot ce-am putut spre binele vostru, lăsîndu-te în grija Lizei — nu poți spune că a ieșit rău, mai ales dacă cecul ăsta e valabil. O să obții mai mult de la el decît ai fi putut obține vreodată de la mine, însă cu condiția să joci cu cărțile bine strînse la piept.

— Ne-a spus doar minciuni ?

— Nu știu care sînt minciunile pe care vi le-a spus. Avea totdeauna un repertoriu vast...

— Cum a evadat de la nemți...

— Presupun că, dacă a fost vreodată prizonier la ei — și probabil c-a fost — a izbutit să evadeze.

— Folosește cuvinte ciudate. De obicei, cînd le caut în dicționar, văd că n-au nici un sens.

— Mi-a spus odată că singura carte pe care o avea în închisoare era un dicționar englez, doar o jumătate de dicționar ! Cealaltă jumătate fusese folosită ca hîrtie igienică. Ei bine, judecînd după cuvîntul „goluptate“ folosit în scrisoarea asta, nu pare să fi citit mai departe de litera .G

— Da. Sînt și cîteva cuvinte cu litera F. O dată a folosit un cuvînt care nu-mi vine acum în minte dar care însemna „om care merge pe o frînghie“.

— Vreun cuvînt cu H ?

— Da, cred că era și unul cu H.

— Presupun că jumătatea lui de dicționar nu ajungea pînă la litera J.

— Știi cum a evadat ?

Speram să aud din nou povestea cu traversarea Pirineilor, măcar atît !

— Nu intra niciodată în detalii. Detaliile sînt periculoase cînd ești mincinos. Cred însă că era iute de picior. S-ar putea chiar spune că așa ne-am cunoscut...

Chelnerul veni să ne ia farfuriile, iar taică-meu rămase cîtva timp absorbit de meniu.

— Friptura rece e totdeauna bună la gust, dacă o preferi în sînge, cum îmi place și mie. Iar în vinul casei putem avea încredere.

Dacă banii fuseseră pe vremuri o problemă pentru el, acum părea s-o fi rezolvat în chip satisfăcător.

— Cum v-ați întîlnit ? îl întrebai eu, deși nu taică-meu, ci Căpitanul mă interesa.

— După moartea mamei tale. Nu pretind că i-am dus lipsa — nu ne mai înțelegeam de mulți ani încoace. De fapt, de la nașterea ta, care, iartă-mă că ți-o spun, a reprezentat la vremea respectivă o eroare psihologică, precum și o mică neglijență din partea mea. Ei bine, după aceea, se poate spune că am început să privesc în altă parte ; mai întîi am trăit cu Liza, deși n-aș zice c-am trăit cu adevărat, era doar un fel de a face să treacă timpul. Era o fată drăguță, știa că n-o să țină o veșnicie legătura noastră, iar chirurgul acela a fost realmente cel vinovat, măcar că mătușă-ta m-a

acuzat, firește, pe mine de tot ce s-a întîmplat, iar Liza a suferit cumplit. Nu-mi dădusem seama pînă atunci că-și dorea atît de mult copilul ăla afurisit — abia cînd l-a pierdut mi-am dat seama.

— Te întrebam de Căpitan, nu de Liza.

— Așa e. Așa e. Cum își zice acum ?

— Doar ai citit în scrisoare : Carver.

— Mai bine să-i zicem în continuare Căpitanul. E mai ușor de memorat. Vrei așadar să știi cum ne-am întîlnit. Am început să cam încurc ordinea amintirilor. De vină e mîncarea. O să constați și tu cînd o s-ajungi la vîrsta mea. Mintea vagabondează — e de altfel ceea ce mi s-a și întîmplat la partida de șah pe care-am jucat-o după o masă copioasă. De ce-o fi zis el că era o partidă de table ? Uneori îmi spun că minte doar de dragul de a minți. Ori poate că vrea să ascundă totul...

— De ochii cui ?

— A, nu neapărat de ochii poliției. Poate că de propriii lui ochi. Dar despre ce vorbeam ?

— Erai pe punctul să-mi spui cum l-ai întîlnit pentru prima oară.

— A, da. La drept vorbind, asta s-a întîmplat în metrou, între stațiile Leicester Square și Covent Garden. Un loc cît se poate de potrivit, s-ar putea spune... Era noaptea tîrziu, aproape de miezul nopții, doar vreo cîțiva pasageri erau în preajmă de fapt numai eu, care mă pregăteam să ies, un tip care citea un ziar, și un băiat, da, un băiat — să tot fi avut vreo șaisprezece ani, cel mult, care s-a apropiat de mine spunîndu-mi : „Banii sau viața !” (Presupun că găsise formula asta uitîndu-se la televizor sau într-o revistă pentru copii.) I-am întors spatele, rîzînd și am auzit deodată zgomotul metalic al unui cuțit care căzuse pe jos, apoi o voce : „Cară-te, mucosule !”

Era Căpitanul ! Iute de picior, după cum ți-ai mai spus. Mi s-a adresat astfel : „Tinerii ăștia sînt foarte periculoși. Nu stau pe gînduri”.

Se înțelege că i-am mulțumit, iar a doua zi ne-am întîlnit ca să bem ceva, la Salisbury, pe strada Sf Martin, nu departe de locul crimei. Acolo mi-a zis că

va pleca în nord, ca să ocupe o slujbă undeva în apropiere de mine, așa că l-am poftit, firește, să petreacă o noapte în locuința mea. De fapt a rămas o săptămână întreagă, și nu părea defel grăbit să-și preia slujba — dacă o căpătase vreodată. Ei bine, așa a întâlnit-o pe Liza. Ea era însărcinată în luna a patra, iar mie nu mi s-a părut nici o clipă că el o privea cu vreun interes. Liza nu arăta prea grozav. Ei bine, cunoști urmarea.

— O cunosc foarte puțin.

— Ea a plecat cu dumnealui, după avort. Cred că i-o fi scris, de îndată ce s-a pus din nou pe picioare. Trebuie să recunosc că pentru mine a fost oarecum ● ușurare, fiindcă nu prea mai era bună de nimic la ieșirea din spital.

— Trăiseși cu ea. Nu se poate să nu fi fost impresionat cît de cît.

— N-aș zice că trăisem cu ea ca un amant cu iubita lui... Eram mai degrabă niște tovarăși de pat. Ai face mai bine să lași cuvîntul „amant“ în seama celor ce redactează rubrica „gura lumii“. Liza mă păcălise, încercînd să rămînă grea. Poate că avea în vedere mariajul, dar pentru mine toate astea erau niște prostii. I-am spus c-o să-i plătesc avortul, dar că nu voi plăti nici un ban pentru un copil. Îmi ajungea unul singur, adică tu... Avortul ăsta m-a costat o avere, căci pe vremea aia avortul nu era legal și nu eu am fost de vină că lucrurile au mers prost, iar Liza a aflat că nu va mai putea face copii. Îmi închipui că a fost oarecum disperată și atunci și-a adus aminte de Căpitan. El fusese de o gentilețe foarte *convîngătoare*. Da, e capabil să fie destul de convingător, mai ales cînd minte.

— N-ai fost gelos ?

— Gelos pe biata Liza ? ! Glumești, desigur. Ia să mai văd scrisoarea aia.

O reciti mai atent decît prima oară.

— Ce naiba vrea să spună cu catîrii ăia ? Doar nu e genul de om care să se ocupe cu agricultura...

— Cred... Firește, nu sînt sigur... cînd eram copil, obișnuia să-mi povestească despre Drake — cum acesta ataca la drumul mare convoaiele cu catîri care transportau aur în Panama.

- Panama... convoaie cu aur... nu cumva crezi că...
- A, n-aş crede că mai sînt şi acum convoaie cu aur. E doar un fel de a vorbi... de a spune...
- Ce anume ?
- Cred că el crede... (Era ca şi cum un „cred“ ar fi dat imediat naştere unui alt „cred“, asemenea „cred“-uri se înmulţeau ca iepurii sau ca „mă întreb“...)
- Ce anume crezi ? mă întrebă taică-meu.
- El crede că-i pe cale să facă avere.
- Mă îndoiesc că va face vreodată avere. Să revenim însă la cecul ăla...
- Crezi că ar trebui să-l încasez ? (Iarăşi „cred“, „crede“ !) În caz că ea moare...
- N-aş aştepta pînă atunci. Tu ai putea păstra aceşti bani mai bine decît biata Liza. Dar fii cu băgare de seamă ! El e genul de om care se poate dovedi periculos. Nu ştiu de ce îţi spun asta. Un fel de instinct mă îndeamnă. Şi felul cum s-a purtat cu băiatul ăla, în metrou. În *underground**. El însuşi, e un tip de *underground*...
- Cu toate astea...
- Ai trăit destul alături de Căpitan. Crezi că *el* ar ezita să încaseze un cec care riscă să fie blocat dacă se întîrzie prea mult ?
- Am reflectat la problema asta şi am ajuns la concluzia că Diavolul avea dreptate.
- O s-o vizitezi pe Liza ? îl întrebai eu la ieşirea din Club.
- Nu, îmi răspunse el, sînt sigur că nu i-ar face *ei* nici un bine, iar pe mine m-ar face să mă simt prost.

(3)

AM ÎNCASAT CECUL după oărecari opinteli (cred că agenţia a telefonat în Panama, iar diferenţa de şapte ore a fusului orar nu a facilitat deloc lucrurile). Mă

* În limba engleză „metrou“. În sens literal, cuvîntul înseamnă „sub pămînt“.

simțeam oarecum vinovat, însă prea puțin ca acest sentiment de culpabilitate să nu se șteargă rapid, după ce i-am achitat Diavolului cele cincizeci de lire. Mi-am oferit apoi, în contul noii mele averi, o masă la un restaurant din Soho, unde am comandat somon afumat și vin sec de Bordeaux, masă pe care nu mi-aș fi putut permite să mi-o ofer în mod normal ; din păcate, am constatat că acest festin solitar nu mi-a făcut plăcerea la care mă așteptasem. Asta nu din pricina banilor ci, cred, din cauză că încă nu-i scrisesem Căpitanului pentru a-i spune că Liza e grav bolnavă, probabil pe moarte.

Curînd după acest mic banchet personal, a sosit o nouă scrisoare, cu mențiunea „Expres“ pe plic. Mi-a fost înmînată tocmai cînd ședeam la masă pentru a-mi lua micul dejun, alcătuit din ceai și pîine prăjită, de care nu m-am atins pînă n-am citit de două ori scrisoarea :

„Scumpa mea Liza, poate c-ar fi totuși preferabil să nu vii încă aici. Există unele greutăți — necazuri — și nu vreau să te simți prost din vreun motiv sau altul. Sper că ai încasat cecul pe care ți-l trimisesem, fiindcă deocamdată nu-ți mai pot trimite un altul, din cauza greutăților pomenite. O să-ți scriu din nou de îndată ce voi putea — îți jur că nu peste multă vreme ! Spune-i lui Jim să nu-și facă nici el griji. Catîrri sînt pe drum, dar mai există unele hopuri, neprevăzute și, cîteodată, adînci. Cît aș fi vrut ca scrisoarea asta să nu sune ca o scrisoare de afaceri, căci de fapt singura mea dorință este să-ți scriu că-mi lipsești enorm ! Îmi lipsești în fiecare oră din zi. Dar n-o să mai dureze mult. Liza, sînt sigur că n-o să mai dureze mult. Căpitanul tău“.

Urma, firește, inevitabilul „post scriptum“ : „Gîndește-te la mine înainte de te duci la culcare !“

Scrisese mai întîi : „Cînd te duci la culcare“, apoi îl înlocuise pe „cînd“ cu „înainte de“, dintr-un motiv misterios, dacă nu cumva dorise poate să evite o conotație sexuală. „N-am fost decît rareori nefericiți împreună, nu-i așa ?“ Era o pretenție foarte modestă pentru un amant, îmi spuneam. Dacă era cu adevărat un amant. Nu acesta era limbajul pe care eu personal îl asociazam cu iubirea. Poate că vorbele acelea erau doar

minciunile unui bărbat grijuliu să liniștească o femeie și s-o țină la distanță...

Mi-a venit ideea să fac o comparație, așa că am scos dintr-un dosar de pe biroul meu ciorna unei scrisori pe care-o compusesem cu un an în urmă. De câte ori compuneam o scrisoare de dragoste, făceam mai întâi o ciornă, iar în cazul de față scrisoarea era adresată unei fete pe care-mi închipuiam c-o iubesc pe atunci, o fată pe nume Clara. Mă întrebam (iarăși verbul acesta !) dacă și Căpitanul avea obiceiul de a face ciorne și dacă nu cumva expediase tocmai o ciornă, fiindcă scrisoarea trimisă suna foarte mult ca o ciornă pe care n-ar fi putut avea intenția s-o expedieze. La urma urmei nu-i nimic rău în obiceiul de a face ciorne. Ori de câte ori scriam un articol, făceam mai întâi o ciornă. Și într-un caz și în celălalt, într-o scrisoare de dragoste ca și într-un articol, mă străduiam din răsuputeri să produc un efect maxim asupra persoanei care citea. Chiar și un poet, îmi spuneam, face mai întâi o ciornă și nici un critic nu-l acuză de nesinceritate ! Șe întâmplă ca unii poeți să-și păstreze ciornele, iar acestea să fie publicate postum. Judecînd după versiunea finală — dacă era într-adevăr o versiune finală ! — a scrisorii acesteia, ciornele Căpitanului nu erau cine știe ce interesante, așa că n-ar fi putut găsi un editor...

Mi-am recitit propria scrisoare cu oarecare nostalgie. Ea începea așa : „De câte ori mă bag în pat“ (am fost uimit să constat cît de mult semăna fraza asta cu cea scrisă de Căpitan) „îmi întind mîna și încerc să-mi închipui că-ți ating trupul acolo unde îți place cel mai mult...”

Scrisoarea mea n-avea desigur nimic poetic — ur-mărea doar să mă excite, ca să folosesc o expresie vulgară, să mă excite și pe mine și pe Clara. În felul meu, fusem la fel de sincer ca și Căpitanul, poate chiar și mai sincer. Nu omiseseam nimic de dragul bunului gust. Scrisesem pentru a ne face plăcere și mie și fetei, iar cît despre bunul gust, ducă-se naibii !

De ce însă eram atît de furios pe Căpitan, mă întrebam. Și mi-am dat seama că încercam un senti-

ment de rușine comparînd cele două scrisori. Să fi fost oare din pricină că nu mai doream acum să întind mîna spre trupul Clarei cînd mă băgam în pat, și nici măcar nu mă osteneam să-i scriu ? O părăsisem — mai bine zis ne părăsisem unul pe celălalt — la cîteva săptămîni după ce-i trimisesem acea scrisoare. În propria-mi experiență, iubirea era ca un soi de gripă de care te vindecă la fel de ușor. Fiecare aventură era ca un vaccin : te ajuta să suporti mai lesne următoarea criză.

Am recitit pentru a treia oară scrisoarea Căpitanului. „Îmi lipsești în fiecare oră din zi“ — în nici un caz fraza asta nu putea fi adevărată. Dar de ce stăruia oare Căpitanul să aștearnă pe hîrtie asemenea minciuni sentimentale cînd nu putea scoate nici un folos de pe urma lor, de vreme ce era atît de departe, în Panama, iar Liza rămînea ținută în subsolul ei din Camden Town ? Timp de cîți ani îi scrisese oare astfel de epistole amăgitoare, pe cînd eu însumi compusesem asemenea elucubrații doar vreme de cîteva luni ? Cine mințea mai mult ? Desigur Căpitanul, care-o ținea pe Liza ostatecă în minciunile lui și-i răpea libertatea, ca preț plătit pentru fidelitatea ei.

Iritarea mea împotriva Căpitanului a persistat pînă-n clipa cînd am început să mă-ntreb dacă nu cumva eram mînat de invidie, invidia unui om care n-a iubit pe nimeni cu adevărat.

Am primit apoi un mesaj și m-am dus la spital. Liza intrase în comă, iar a doua zi a și murit. Nu-mi rămînea nimic altceva de făcut decît s-o înmormîntez. Nu lăsase nici un testament ; dacă avea cumva bani, fi lăsase într-un cont bancar necunoscut mie. Mi-am spus că, după ce voi achita cheltuielile, nu-i voi mai datora nimic ; peste cîteva zile i-am trimis lui Carver o telegramă pe adresa misteriosului „Ap.“, semnînd-o „Liza“. Era totuși mai frumos să-i aduc personal la cunoștință vestea Căpitanului. Telegrama suna astfel : „Jim a plecat spre Panama. O să-ți explice. Ora sosirii, numărul de zbor etc. Cu dragoste“. Am șters „cu dragoste“ — Liza n-ar fi putut folosi acest cuvînt.

Mă săturasem de gazetărie. Dorința de a deveni scriitor renăștea în mine. Am reluat chiar această relatare despre copilăria mea și am corectat-o pe ici, pe colo. S-ar putea să găsesc un editor, într-o bună zi, îmi spuneam. N-aș putea să prevăd finalul, dar pot cel puțin aduce la zi relatarea, ceea ce am și făcut. O voi continua, ca și cum aș ține un jurnal și cine știe ce încheiere îi voi da acestei istorii când mă voi afla împreună cu Căpitanul în Panama, acel tărîm necunoscut ?

VIII

(1)

M-AM HOTĂRÎT SĂ URMEZ sfatul dat de Căpitan Lizei, așa că mi-am cumpărat un bilet de avion spre Panama via Amsterdam. Ar fi fost mult mai ușor și mai rapid, și deloc mai scump, să plec via New York, dar am socotit că-i mai bine să urmez instrucțiunile lui. Vorbea de unele dificultăți, fără să precizeze natura lor, iar cuvîntul acesta m-a cam neliniștit în tot cursul lungii călătorii ; după aterizarea la Caracas și în timpul escalei interminabile făcute la Curaçao, am rămas în avion ca să aduc la zi acest vechi manuscris. Nu mă trăgea ața să cobor nici măcar pentru un ceas în tărîmul acela necunoscut.

Călătoria de la Amsterdam în Panama trebuia să dureze douăsprezece ore ; cînd am ajuns la Amsterdam, canalele din oraș erau acoperite de gheață, iar cînd am plecat de acolo am văzut zăpadă pe cîmpiile din jur ; după aceea, am zburat cu viteză normală prin beznă spre soare.

Dacă ar fi în stare Căpitanul să citească ceea ce scriu eu acum, ar afla cît de des am continuat să-mi pun întrebări despre el — pentru mine reprezintă un veșnic semn de întrebare, întocmai ca existența lui Dumnezeu, neputînd primi răspuns ; drept care, aidoma oricărui teolog, continui să scriu pentru a întoarce pe

toate fețele chestiunea, mereu și mereu, fără nici o speranță de a găsi un răspuns.

Acum, nu-mi luam ochii de pe manuscrisul pe care-l țineam în poală ; cînd pe ecran a fost proiectat un film, mi-am lăsat căștile pe scaunul din dreapta mea fiindcă aveam nevoie de liniște ca să reflectez, era o nevoie imperioasă. Imaginile mute nu-mi tulburau gîndurile deoarece erau mereu aceleași ori de cîte ori îmi ridicam privirile spre ecran : niște bărboși călare trăgeau în niște bărboși ce se țineau scai de ei, pe jos și-și continuau calvacada sălbatică.

Un mincinos și un escroc — cam acestea erau calificativele date de Diavol Căpitanului, fără ca vocea lui să trădeze vreo intenție de condamnare, ca și cum ar fi descris cu precizie științifică o formă interesantă de viață omenească. Tocmai de acest escroc și de acest mincinos Liza și eu însumi depinsesem vreme de ani în șir, iar el nu ne abandonase de fapt nici o singură dată. Fusesse pentru mine omul care corespundea cel mai mult noțiunii de „tată“, deși nu simțisem nicicînd nevoia de a avea unul, ba chiar socoteam că mă descurcasem binișor și fără un tată. În orice caz, acum, nu zburam cu avionul spre un tată, ci spre un convoi de catîri încărcăți cu aur, undeva pe un drum încîlcit de pe țărmul Oceanului Pacific ; zburam spre aventură și, în timp ce avionul survola coasta dinspre Atlantic a Republicii Panama și impenetrabila pădure Darien, mintea mea se întorcea la cealaltă aventură, singura din viața mea de care-mi puteam aminti. Încercam din nou aceeași emoție intensă pe care-o simțisem în copilărie, așteptînd în fața localului „Swiss Cottage“ să reapară Căpitanul ; revedeam buștenii din șantierul de lîngă Canal, în timp ce avionul mă purta — aidoma plutei pe care visam cîndva s-o folosesc — spre Oceanul Pacific, acolo unde se înălța desigur cetatea Valparaiso, cu picioarele înfipte în ocean și cu barurile pline de mateloți bărboși. Acum, eram în drum spre ei. Era ca și cum mi-aș fi retrăit viața, de-a-ndoaselea, pentru a-mi regăsi acel vis din copilărie, făurit în ziua cînd am scăpat pentru totdeauna de condiția de Amalecit.

Deodată, avionul păru să se încline deasupra unei întinderi lichide și albastre, care era fără îndoială Pa-

cificul. Pădurea se șterse făcînd loc ruinelor din vechea Panama, distrusă de piratul Morgan ; peste cîteva clipe avionul ateriza lin pe pista aeroportului și gonia spre clădirile tip ce pot fi văzute în orice aeroport din lume.

După ce am trecut prin vamă și prin fața biroului de imigrație, m-am uitat în jur pentru a-l vedea pe Căpitan, dar n-am zărit pe nimeni care să-i semene. Aveam o valiză grea, așa că am pus-o jos. Puțini pasageri coborîseră în Panama (avionul își continua drumul spre Lima), în curînd m-am pomenit singur în sala uriașă, singur și părăsit. Oare telegrama trimisă de mine pe adresa „Ap. 36 I“ nu sosise la destinație ? Sau poate — ceea ce era foarte probabil — Căpitanul se mutase între timp în altă parte...

Trecuseră cred zece minute de cînd așteptam acolo, întrebîndu-mă ce să fac și unde să mă duc. Începusem să-mi dau seama de prostia pe care-o făcusem pornind într-o asemenea călătorie, cînd deodată o altă persoană apăru în sală, iar după ce șovăi cîteva clipe, se îndreptă spre mine, cu pași înceți. În timp ce se apropia am avut răgazul să reflectez că nu văzusem în viața mea un om mai înalt și mai subțiratec. Pantalonii i se lipeau de picioare ca o a doua piele. Era și strîmt în umeri, ca și în coapse ; pînă și ochii i-erau prea apropiați unul de celălalt. Semăna cu o caricatură dintr-o bandă desenată.

Cînd ajunse în fața mea mă întrebă :

— Numele dumitale e Jim ?

— Da.

— Avionul dumitale a sosit cu douăsprezece minute mai devreme, îmi spuse el pe un ton acuzator, ca și cum eu aș fi fost pilotul avionului.

Aveam să constat ceva mai tîrziu cît de maniac era în privința preciziei, mai cu seamă a cifrelor. N-ar fi încredințat nici măcar unui calculator electronic sarcina de a face o socoteală corectă. Orice om normal ar fi spus „Avionul a sosit cu zece minute mai devreme“...

— Așa e, i-am răspuns, simțind nevoia să mă scuz. Îmi pare rău.

— Numele meu e Quigly. Am fost rugat să te întîmpin.

Vocea lui nazală dădea un vag accent american cuvintelor sale, un soi de ecou al unui tărîm depărtat — un accent pe care l-ar fi putut căpăta după o prea lungă perioadă petrecută departe de țara lui de baștină, oricare va fi fost aceasta.

— Unde-i Căpitanul ? îl întrebai eu.

— Care Căpitan ? îngîină el și, fără a-mi lăsa răgazul să-i răspund, adăugă : Domnul Smith m-a rugat să-ți spun că, spre regretul său, n-a putut veni la aeroport, fiind nevoit să plece pentru cîtva timp din localitate. A reținut o cameră pentru dumneata.

— Domnul Smith ?

— Mi-a spus că a primit telegrama prin care-i anunțai sosirea.

Nu mă înșelasem presupunînd că bravul Căpitan își schimbase din nou numele, de data asta în „Smith“ ! Un nume ce mi se părea mai modest decît Victor, Claridge sau chiar decît Carver. Speram, pentru binele meu, că nu decăzuse pe ultima treaptă a societății.

— Va lipsi mult ?

— N-aș putea să-ți spun domnule. Două-trei zile ? Două-trei săptămîni ? (Din nou, cifre !) Domnul Smith e un om foarte ocupat.

— Lucrezi cu dînsul ?

Părea să împărtășească aversiunea Căpitanului pentru întrebări, pentru că nu-mi răspunse.

— Dacă acesta e tot bagajul dumitale, putem pleca.

— Unde ?

— La hotelul Continental. Te sfătuiesc să iei mesele acolo. Domnul Smith a aranjat să le iei pe credit.

Mi-am amintit fără să vreau, cu o neliniște explicabilă, de valiza aceea încărcată cu două cărămizi, lăsată la Lebăda, însă hotelul Continental se vădi a fi un hotel mai important decît Lebăda, iar reputația domnului Smith era și mai înaltă, căci aveam să fiu primit ca un oaspete de marcă. În liftul ce ne ducea spre etajul al paisprezecelea, recepționarul se interesă de sănătatea mea, ca și de felul cum călătorisem. Domnul Quigly rămase tot timpul tăcut. În fața camerei mele stătea un tînăr cu un pistol la brîu.

— E omul dumitale de pază, îmi explică domnul Quigly, cu un glas ce mi se păru ușor dezaprobator.

— De ce e nevoie să fiu păzit ?

— Înțeleg că aceasta e dorința colonelului Martinez.

— Cine naiba e colonelul Martinez ?

— A, îi las domnului Smith sarcina să-ți explice.

Eu unul nu știu nimic despre lucrurile astea !

O cheie care nu se potrivea în broasca ușii camerei mele dădu naștere unei dispute, după ce fiecare dintre noi încercăram în zadar s-o folosim.

— Ori mi-au dat mie o altă cheie, ori dumitale o altă cameră, îmi spuse domnul Quigly.

Apoi i se adresează tinărilor într-o spaniolă îndeajuns de simplă ca să înțeleg și eu : — Du-te și spune-le ! Află care e camera !

Tinărul răspunse că e de datoria domnului Quigly să se ducă ; el personal primise anumite ordine — numele colonelului Martinez reveni în discuție. Trebuia să rămână pe loc. Cu Señor... Señor... Era omul care mă păzea. I se ordonase să nu-l părăsească pe Señor...

Era limpede că-mi uitase numele...

Am încercat să-i spun, în spaniola rudimentară ce-mi mai rămăsese din lecțiile Căpitanului, că eram dispus să mă duc eu însumi după cheie. Mi-am dat seama că ideea asta îi indispucea pe amândoi ; în cele din urmă am coborât tustrei de la etajul acela, botezat „al paisprezecelea“ din pură superstiție.

Se dovedi că nu cheia, ci chiar camera fusese greșit repartizată. Numărul cheii se desprinsese din atirnatore și se pierduse. Mă aștepta o cameră perfect identică cu cealaltă, situată într-un coridor identic cu cel de la etajul inferior ; purta numărul 14 (tot din superstiție). Domnul Quigly exclamă văzînd interiorul camerei :

— Firește, ți-a dat propria lui cameră ! Uite pata de pe mochetă, în locul unde țin minte că și-a vărsat paharul. Bănuiesc că a vrut să se asigure că nici un străin nu va intra aici în absența lui !

Era o cameră destul de încăpătoare pentru amândoi, în cazul cînd aș fi dormi pe canapea, iar Căpitanul pe pat. Am rămas surprins de luxul acestei camere, lux ce părea nepotrivit cu firea Căpitanului, deși poate că pe vremea cînd se dădea drept colonel...

Exista și un bar, precum și un frigider burdușit cu sticle mici ; la vederea lor, am propus să bem un păhărel. Omul meu de pază refuză, poate din motive profesionale, întocmai cum ar fi făcut un șofer de taxi, însă domnul Quigly acceptă numaidecît. Cu un pahar în mînă, părea ceva mai uman. Cu el așezat pe canapea, și cu tînărul ce mă păzea ca o sentinelă în fața ușii, mă simțeam mai degrabă întemnițat decît apărat.

Domnul Quigly goli sticluța de whisky fără să scoată o vorbă. Își trecu limba peste buze cu un aer meditativ, iar eu mă îndreptai spre fereastră pentru a privi de sus acel oraș încă necunoscut. N-am prea văzut altceva decît niște zgîrie-nori ce păreau să se întreacă în înălțime, iar printre ei am numărat patru bănci. Ca să fac conversație, i-am spus domnului Quigly :

— S-ar părea că ne aflăm în cartierul băncilor.

— Tot orașul e un cartier al băncilor, cu excepția mahalalelor, îmi răspunse. Cred că există o sută douăzeci și trei de bănci internaționale.

Mereu cifrele astea exacte !

Urmă o tăcere prelungă. Înainte de a o rupe, mi-am terminat de băut sticla.

— Am impresia că-i un hotel foarte scump, domnule Quigly !

— În Panama nu există hoteluri ieftine, îmi răspunse domnul Quigly pe un ton ce mi se păru mai degrabă plin de mîndrie decît de vreo intenție critică.

Mi-am amintit de cecul care mă adusese aici și de obișnuita aluzie făcută de Căpitan la convoiul de cărări. M-am pomenit spunînd :

— Căpitanul, vreau să spun domnul Smith, trebuie să cîștige binișor.

— Nu mă întreba *pe mine* cît anume cîștigă. N-am de unde să știu. Întreabă-l personal pe domnul Smith ! Cunosc foarte puțin activitățile domnului Smith, adăugă el scuturînd din cap, cu prudență, spre omul de pază.

— Și totuși, tocmai pe dumneata te-a rugat să ai grijă de mine...

— Sîntem prieteni, dar nu prieteni apropiați, răspunse domnul Quigly. Pot să-i fiu de folos din cînd în cînd, iar el apreciază asta. Sînt sigur că prietenia noas-

tră se va adînci cu timpul, pentru că avem interese comune.

— Catîrri ? îl întrebai eu.

— Cum adică, catîrri ?

— A, nimic ! Ai vreo idee cînd urmează să se întoarcă ?

— N-am nici o idee. Dar n-are rost să-ți faci griji. După cum ți-am mai spus, a deschis un cont pentru dumneata, la recepție. Cît timp rămii la hotel, nu trebuie să cheltuiești nici un ban. Doar să semnezi un bon.

Trecuseră mulți ani de cînd nu-l mai văzusem pe Căpitan, dar mi-am amintit din nou de bonul pe care-l semnase în ziua cînd comandase pentru noi doi somon afumat și oranjadă.

— Și acum, îmi spuse domnul Quigly, te rog să mă scuzi, dar trebuie să plec. Întîlniri de afaceri. Vei găsi numărul meu de telefon pe această carte de vizită — caută-mă dacă ai vreo problemă.

Și, după ce-mi întinse degetele lungi și reci pentru o strîngere de mînă scurtă și uscată, mă lăsă singur cu tînărul care mă păzea.

Din fericire, acesta știa puțin englezește, iar eu puteam completa rudimentele astea de engleză cu propriile-mi cunoștințe slabe de spaniolă, astfel încît în cîrînd am izbutit amîndoi să progresăm din punct de vedere lingvistic în orele petrecute împreună. Era un lucru bun, fiindcă tînărul avea să se țină scai de mine în zilele următoare. Îl găseam mult mai simpatic decît pe domnul Quigly. Luam masa împreună cu el la restaurantul hotelului, unde niște chelneri îmbrăcați în costume de marinar serveau fructe de mare, într-un decor din care nu lipseau parîmele. Faptul că Pablo purta la brîu un pistol nu părea să trezească mai multă curiozitate decît costumele de marinar : arma ar fi putut face parte din același decor romantic care se potrivea, în ochii mei, cu mirificul Valparaiso din visele mele de copil.

Chiar a doua zi am simțit că buna înțelegere dintre noi îmi putea permite să-i pun o întrebare sinceră, mai ales că aveam în față un pahar de vin chilian.

— Pablo, de ce mă păzești ?

- Ordinul colonelului Martinez.
- Cine-i colonelul Martinez ?
- Șeful meu.
- (Folosise cuvîntul englezesc boss).
- Dar pentru ce ? Sînt cumva în pericol ?
- Señor Smith are mulți dușmani.
- De ce ? Ce învîrtește ?
- Întrebați-l pe el, cînd se întoarce.

Aveau să treacă pînă atunci multe zile. Pentru a scăpa de plictiseală, i-am cerut lui Pablo nu numai să mă păzească (de ce anume ?), ci și să-mi arate orașul. Era un oraș așezat pe dealuri abrupte, veșnic bîntuit de ploi torențiale care, deși nu țineau nici un sfert de ceas, transformau străzile în Niagare miniaturale, în care mașinile se împotmoleau. Era și un oraș al cocioabelor, așa cum îmi spusese domnul Quigly, nu doar un oraș al băncilor. În cartierul botezat ironic Hollywood, era șocant să vezi barăcile șubrede în care-și făceau cuib vulturii și în care se îngrămădeau familii întregi, în intimitatea unei mizerii absolute — la numai cîteva sute de metri depărtare de băncile, ale căror vitrine înalte străluceau în soarele matinal. Și mai șocant era contrastul dintre acest cartier și Zona Americană — situată în imediata-i apropiere (trebuia să traversezi o singură stradă !), zonă în care puteai vedea pajiști bine îngrijite și vile elegante, unde nici un vultur nu cutezase vreodată să-și facă cuib. Pe partea noastră a acestei străzi — numită Strada Martirilor (pe cît am înțeles din explicațiile lui Pablo, fusese botezată astfel în amintirea unei ciocniri de demult, între studenții localnici și infanteria marină americană), eram pare-se supus legii panameze, dar dacă aș fi traversat strada, aș fi nimerit în Zona Americană, unde pentru cea mai mică abatere de la legile americane aș fi putut să fiu ridicat și dus spre a fi judecat la New Orleans. Mă întrebam din ce în ce mai mirat ce-l făcuse pe Căpitan să se stabilească în acest oraș, unde nu se vedeau alte urme de aur în afară de seifurile din băncile internaționale, și mă cam îndoiam de capacitatea lui de a sparge vreo bancă.

Într-o zi Pablo mă plimbă cu mașina de-a lungul acestei Zone, de un verde imaculat. Cu și mai mare ui-

mire am constatat că o asemenea bogăție putea coexista cu o astfel de mizerie, fără ca vreun vameș sau vreun grănicer să-i împiedice pe locuitorii Hollywood-ului să dea năvală aici. Nu mai țin minte ce cuvinte am folosit pentru a-mi exprima uimirea, dar îmi amintesc răspunsul lui Pablo :

— Aici nu e doar Panama, ci și America Centrală. Poate că într-o zi...

Și, mîngîind teaca revolverului atîrnat la brîu, adăugă :

— Pentru a schimba lucrurile e nevoie de arme mai bune decît un pistol !

Tot stînd la masă cu el, am ajuns să-l cunosc mai bine și să-l simpatizez din ce în ce mai mult, iar pe măsură ce simpatia mea sporea, constatam că ne puteam aventura, în conversația noastră, dincolo de limitele confortabile ale prudenței. Mi-am dat seama că-l cunoștea destul de bine pe Căpitan, deoarece îl păzise și pe el, așa cum mă păzea pe mine acum. Misteriosul colonel Martinez îi dăduse ordin să-l păzească. Se referea la Căpitan numindu-l Señor Smith. Nume pe care l-am adoptat eu însumi.

În timp ce traversam Zona Americană pentru a vedea puțin și acea regiune rurală din Panama care exista dincolo de această graniță inexistentă, l-am întrebat brusc :

— Cine sînt dușmanii lui Señor Smith ?

Răspunsul lui a fost unul mut : un gest cu mîna spre clubul de golf unde un grup de ofițeri americani în uniforme impecabile îi urmărea din ochi pe jucătorii de pe gazonul verde. Pablo nu voia să comenteze acest gest, ca și cum și-ar fi spus că atîta vreme cît nu scotea un cuvînt nu dădea în vileag secretele patronului său.

În fiecare zi rămînea cu mine pînă seara tîrziu și n-aveam să aflau niciodată unde-și petrecea nopțile. Cu siguranță că nu în fața ușii mele, căci am verificat. Avînd în vedere că mă prevenise c-ar fi riscant să ies după lăsarea întinericului, era poate încredințat că mă voi aventura pe străzi după ce-i spuneam „noapte bună“.

— Nu-i chiar așa grav ca la New York, totuși e rău, foarte rău ! ținuse el să-mi spună. La ce te poți aștepta într-un oraș unde sînt atîția oameni săraci ?

Pablo avea stofă de revoluționar autentic, îmi spuneam. Dacă ar avea și un lider pe măsură...

Domnul Quigly rămînea mult mai enigmatic pentru mine. Simțeam un antagonism între el și Pablo, iar eu eram instinctiv de partea lui Pablo : acesta, cel puțin, își ținea la vedere arma. Mă îndoiam totuși că domnul Quigly ar fi putut găsi loc pentru un revolver în strîmtu-i costum american... Mă întrebam de ce Căpitanul îl trimisese pe domnul Quigly în întîmpinarea mea — poate unde vorbea englezește, iar Căpitanul, care-mi fusese profesor, știa că spaniola mea era destul de sumară. Domnul Quigly venea la hotel în fiecare dimineață, pe la orele opt și jumătate, măcar ca să-mi audă glasul, de obicei telefonîndu-mi de la recepție, fără a-mi spune nimic deosebit. Prima oară cînd a venit, mi-a explicat că trece așa de vreme deoarece biroul lui nu era departe de hotel. M-am folosit de prilej pentru a-l întreba cu ce anume se ocupă.

— Sînt consilier, îmi răspunse el, după o clipă de ezitare, la celălalt capăt al firului.

— Consilier ? îngînai eu.

— Da, consilier financiar.

— Tranzacții cu aur ? îl întrebai eu, amintindu-mi de convoaiele de catîri ale Căpitanului.

— Nu există aur în Panama, îmi răspunse el. N-a existat niciodată — a fost o simplă legendă. Aurul venea de altundeva.

Scurtele noastre convorbiri se terminau totdeauna cu întrebarea lui dacă aveam vești privind întoarcerea domnului Smith ; dar n-aveam încă asemenea vești.

Prietenia dintre mine și Pablo adîncindu-se, m-am încumetat să-i pun cîteva întrebări în legătură cu domnul Quigly.

— Nu-l înțeleg. Nu e genul de om căruia tatăl meu să-i acorde încredere.

Acceptasem legenda potrivit căreia domnul Smith ar fi tatăl meu, de vreme ce atît domnul Quigly cît și Pablo o socoteau adevărată. Pe pașaportul meu, însă, figura

numele de „Baxter“, dar ei își închipuiau probabil că maică-mea se remăritase....

— Señor Smith n-are prea multă încredere în el, am impresia, îmi răspunse Pablo.

— Atunci, de ce l-a rugat pe domnul Quigly să mă întâmpine la aeroport ?

Pablo n-avea nici un răspuns la această întrebare.

Cam la o săptămână după sosirea mea, domnul Quigly mă invită pe neașteptate la cină. În seara aceea am avut în față un cu totul alt domn Quigly, și nu doar în ce privește starea de spirit. Părea schimbat chiar și fizic, din pricină că purta o haină ai cărei umeri lați îl făceau să pară mai puțin turtit ; pantalonii, la fel, nu mai erau atît de strîmți pe el. Domnul Quigly îmi spuse o glumă obscură, pe care n-am înțeles-o, dar care-l făcu să rîdă, mai bine zis să chicotească. Prietenia dintre el și Căpitan mi se păru și mai inexplicabilă.

— Te duc la un restaurant peruvian, îmi spuse el. Acolo știu să prepare un excelent „Pisco Sour“.

— Nu vine și Pablo cu noi ?

— I-am spus că în seara asta voi fi *eu* gardianul dumitale. I-am promis să nu te slăbesc din ochi.

— Dar ce-o să spună colonelul Martinez ?

— I-am dat lui Pablo un mic bacșiș, iar el a acceptat să-l uitate pe colonel, măcar de data asta. Un bacșiș îți poate deschide larg porțile în Panama, chiar și spre sferele cele mai înalte.

— Porți și dumneata armă ?

— A, nu ! În cazul meu nu-i nici un pericol. Mă consideră un fel de yankeu onorific și nimeni, mai cu seamă în acest moment, nu dorește ca un yankeu să pățească ceva.

Nu băusem în viața mea un „Pisco Sour“, astfel încît, după ce am dat pe gît și eu și el cîte trei pahare, am început să-mi fac o idee mai clară despre efectul acestei băuturi. Chiar și domnul Quigly devenise aproape jovial.

— Nici o veste de la tatăl dumitale cel bun și pribeag ? mă iscodi el.

— Păi, Diavolul nu obișnuiește să scrie, i-am răspuns, amețit de băutura aceea.

— N-aş merge atât de departe încît să-l consider un diavol, îmi zise domnul Quigly, după ce rămase cîteva clipe pe gînduri. Uneori, poate, niţeluş cam rău-tăcios.

Mi-am spus că e preferabil să nu-i explic, aşa că i-am spus :

— A, e doar o glumă care circulă în familie...

— Mă înţeleg foarte bine cu el, dar desigur, nu-i pot împărtăşi toate ideile.

— Putem oare spune despre cineva că-i împărtăşim toate ideile ?

Domnul Quigly se feri să-mi răspundă.

— Încă un „Pisco Sour“ ? îmi propuse el.

— Ar fi oare cuminte ?

— Nu poţi fi întotdeauna cuminte într-o lume ca asta, nu-i aşa ?

În seara aceea domnul Quigly mi-a fost mai simpatic decît oricînd. După fiecare „Pisco Sour“ îmi apărea mai puţin strîmt la trup şi la chip.

— Intenţionezi să rămîi mai multă vreme aici ? mă întrebă el deodată.

Era cea mai directă întrebare pe care mi-o pusese vreodată domnul Quigly ; în momentul acela, abandonasem „Pisco Sour“ pentru a ne adînci într-o sticlă de vin chilian. În scurtele pauze dintre o duşcă şi alta, îmi povestise — vorbind oarecum ca un ghid oficial — despre insulele Coco, pe care mă sfătuia să le vizitez pentru a-i vedea pe băştinaşii indieni, care purtau cercei de aur (aur ? ! am tresărit eu). Îmi mai recomanda să mă duc în Zona Americană „Colon“, la hotelul Washington, unde garanta pentru calitatea „punciurilor“ cu rom, ceea ce nu era cazul „punciurilor“ servite pe coasta Pacificului a Republicii Panama. Mi-a vorbit apoi despre o mică localitate plină de farmec din munţii de la mieznoapte, unde mi-aş fi putut petrece un sfîrşit de săptămînă („Aş putea să obţin pentru dumneata condiţii speciale“). A, era cît pe ce să uite să-mi pome-nească de una dintre cele mai extraordinare atracţii ale republicii : broaştele aurii, ce puteau fi văzute într-un loc (i-am uitat numele) situat nu departe, în celălalt capăt al Zonei Americane. Conversaţia lui semăna

din ce în ce mai mult cu un ghid turistic, iar mie îmi dispăcea profund să fiu tratat drept un turist.

— Dar n-am venit aici în vacanță, protestai eu. Sper să găsesc o slujbă.

— La domnul Smith, poate ?

— Da, la domnul Smith, poate. Adică la tatăl meu, mă grăbii eu să mă corectez.

— N-am înțeles niciodată prea bine cu ce anume se ocupă tatăl dumitale, dar se pare că e în relații bune cu Garda Națională, judecînd după faptul că însuși colonelul Martinez ți-a pus la dispoziție un om care să te păzească.

Domnul Quigly schimbă vorba, revenind la descrierile sale turistice, îmi vorbi despre o insulă pe nume Toboso, vrednică de a fi vizitată, o insulă unde automobilele erau interzise și unde exista un cimitir anglosaxon demult uitat, ascuns undeva în junglă. Abia cînd am terminat de băut sticla de vin, a revenit la chestiuni mai personale, spunîndu-mi :

— Lucrez aici în calitate de corespondent al unui ziar american. Corespondent financiar. Panama e un centru foarte util pentru strîngerea de informații despre întreaga scenă a Americii Centrale — actualmente se petrec o sumedenie de evenimente în Nicaragua, în Guatemala, în El Salvador, pretutindeni au loc tulburări serioase. În aceste împrejurări, ziarul meu e bucuros să aibă aici un corespondent care să nu fie strict vorbind un american. Din fericire, posed un pașaport britanic, deși am părăsit Anglia la vîrsta de șaisprezece ani. Americanii nu prea sînt populari pe aceste meleaguri, din cauza Zonei. Domnul Smith mi-a spus că și dumneata ai lucrat în gazetărie.

— Am lucrat la o gazetă locală, de unde am plecat fără să-i previn, i-am răspuns eu.

— Asta înseamnă că n-au să te primească înapoi, presupun. A fost, cred, cam riscant să vii aici pentru a-ți regăsi tatăl, nu-i așa ?

Vinul mă predispunea la confesiuni. Poate că fusem cam nedrept cu domnul Quigly, îmi spuneam.

— Judecînd după scrisorile lui, există aici multe posibilități de a face avere. Firește, întotdeauna a fost

un optimist. Cel puțin, de cînd îl cunosc, adăugai eu, imprudent.

— Adică, de cînd erai în scutece ? zise domnul Quigly, vădînd pentru prima oară un oarecare humor.

Hotărît să fiu sincer, poate și din pricina vinului, am recunoscut :

— Nu e tatăl meu adevărat, ci un fel de tată adoptiv.

— A, foarte interesant ! exclamă domnul Quigly, deși nu vedeam ce interes ar fi putut avea pentru el un asemenea detaliu al biografiei mele ; poate că citise în ochii mei o întrebare, căci ținu să adauge :

— Oricum, cu un asemenea tată adoptiv, nu trebuie să te necăjești din pricina acelei afirmații nedrepte făcute în ceea ce-mi place să numesc Cartea Nesfîntă : „Păcatele părinților vor fi ispășite de copiii lor“...

Domnul Quigly chicoti sorbind ultima picătură de vin chilian rămasă în paharul lui. Era ca și cum ar fi găsit în sfîrșit ocazia de a plasa o glumă pe care-o păstra demult în rezervă, și cred că l-am dezamăgit neputînd să rîd.

— Ce-ar fi să mai bem o sticlă de vin chilian ? îmi propuse el.

— Mulțumesc, dar nu pentru mine ! Am băut destul.

— A, ești un om înțelept ! Cred că ai dreptate, cu toate că...

Mi se părea că sosise momentul ca, profitînd de efectul vinului, să încerc a-i smulge anumite informații.

— M-am întrebat de ce tatăl meu — hai să-i zicem așa — te-a rugat tocmai pe dumneata să mă întîmpini ?

Mi-a dat exact răspunsul la care mă așteptasem cînd îi puseseam și lui Pablo aceeași întrebare :

— Credea că nu știi suficient spaniolește ca să te poți înțelege cu omul pus să te păzească... Vezi dumneata, eu, cu relațiile mele de ziarist, l-am putut ajuta din cînd în cînd. A avut și el destule probleme, ce-i drept, nu de ordin lingvistic.

Mi-am amintit de sfatul dat de Căpitan Lizei — să nu ia avionul spre Panama via New York, deși ar fi fost mai simplu și mai puțin costisitor.

— Probleme cu americanii ?

— A, dar și altele ! După cum ți-am mai spus, nu știu precis cu ce se ocupă.

— În tot cazul, are o cameră de hotel foarte scumpă.

— Asta nu-i un criteriu. Există aici anumite activități pentru care e profitabil, pe termen scurt, să trăiești pe picior mare. Sper cu toată sinceritatea că-ți va găsi un serviciu convenabil. Și bine plătit. La urma urmei, principalul e să fie bine plătit.

Donmul Quigly se uită la ceas și spuse cu obișnuită-ii precizie :

— Zece și șaptesprezece !

Apoi îl chemă pe chelner și-i ceru să-i facă socoteala, pe care-o semnă după ce examinează cu atenție cifrele, punînd la îndoială numărul de „Pisco Sour“ consumate.

— Le trec în contul cheltuielilor mele, îmi spuse el, chicotind. Înainte de a ne despărți, adăugă el, aș dori să-ți spun cît de mult am apreciat compania dumitale. A unui compatriot englez ! Cîteodată te simți cam izolat pe aceste meleaguri străine. E bine să auzi vorbindu-se limba maternă...

— Păi, ai desigur destui americani pe aproape, în Zonă.

— Da, da, însă nu-i chiar același lucru, nu găsești ? Vreau să-ți spun că dacă-ți va fi greu să găsești o slujbă, te-aș putea ajuta puțin, ți-o spun fără ocol, și nu doar sub influența vinului chilian ! Sau dacă vei avea nevoie de un câștig suplimentar. În munca pe care o fac, nu pot fi totdeauna la fața locului, acolo unde izbucnesc unele evenimente. Un asistent mi-ar fi de folos. Un „negru“, cum se spune în lumea gazetărească din care provii, care să lucreze doar jumătate din timp, nu mai mult. Firește, nu vreau să mă amestec în proiectele pe care domnul Smith le-a făcut în legătură cu dumneata...

Cînd ajunse la intrarea hotelului ținu să adauge :

— Ai numărul meu de telefon. Cheamă-mă ori de cîte ori dorești !

Ceva din tonul vocii sale mă făcu să simt că-mi dezvăluise în sfîrșit adevăratul scop urmărit prin această seară petrecută împreună. N-ar fi trebuit totuși să re-

curgă la atîtea „Pisco Sour“ pentru a atinge acest scop. Știam prea bine că voi avea nevoie de ajutor atunci cînd Căpitanul va afla de moartea Lizei.

(2)

DOUĂ SERI mai tîrziu, sătul să tot cutreier străzile din Panama City în compania lui Pablo și să trec mereu prin fața aceluiași bănci (vreo douăsprezece din totalul de o sută douăzeci și trei), am rămas singur în camera de hotel. N-aveam chef să mă mai duc nici în cartierul de cocioabe botezat Hollywood, unde fusesem urmărit de un drogat care ar fi vrut să ne vîndă droguri pentru dolari... Pablo se întoarse numaidecît pentru a-mi spune că domnul Smith sosise în localitate și că va fi la hotel peste o jumătate de ceas. Drept care, misiunea lui Pablo, de a mă păzi înceta :

— Señor Smith se va ocupa personal de matale. Colonelul Martinez m-a rechemat.

Trecuseră mulți ani de cînd îl văzusem pentru ultima oară pe Căpitan și aveam acum sentimentul că aștept un străin, sau un personaj existent doar în paginile aceluși manuscris la care continui de altfel să lucrez, deși l-am început încă în anii tinereții. El dăinuia pe hîrtie mai bine decît în memoria mea. Bunăoară, dacă încercam să-mi amintesc de cîte ori mă dusesese la cinema, îmi venea în minte doar filmul *King Kong*, deoarece înregistrasem în scris amintirea. Cînd mă gîndeam la întoarcerile Căpitanului după o absență îndelungată — atît de dese în timpul conviețuirii noastre —, vedeam mereu scena apariției neașteptate a unui personaj cu barbă, pentru că o descriesem în textul meu ; sau scena discuției purtate de un necunoscut cu directorul școlii mele — același necunoscut care avea să-mi ofere mai apoi somon afumat, la un restaurant. Încă o dată, amintirea era vie pentru că încercasem să reconstitui acest personaj în stîngacea mea tentativă de a deveni un „scriitor autentic“.

Așa și acum, cînd ușa camerei se deschise, am avut sentimentul că mă aflu din nou la Lebăda și mă aștep-

— tam să văd un bărbat mult mai tânăr, care să ceară ca valiza lui, umplută cu două cărămizi, să-i fie trimisă în cameră. N-aş fi deloc surprins să aflu că valiza grea, aşezată acum pe pat, conţinea tot nişte cărămizi ; ceea ce mă surprindea, era aerul bătrînicios al Căpitanului — avea o faţă zbîrcită, de moşneag. N-avea nici barbă, nici mustaţă, iar lipsa lor părea să facă şi mai vizibile ridurile adînci care-i brăzdau pielea. Cît despre păr, era cărunţ şi pe alocuri alb de-a binelea.

— Jim ! exclamă el întinzîndu-mi o mînă vădit sfi-oasă. Ce bine-mi pare să te revăd după atît amar de vreme, dar aş fi preferat să nu fii singur !

Iar cînd adăugă : „Arăţi parcă mult mai în vîrstă“, cuvintele astea îmi sunară în auz ca un ecou al propriului meu gînd.

— E ciudat, urmă el, că Liza nu-i şi ea de faţă ca să ne pregătească o ceaşcă de ceai, dar presupun că ai ajuns să preferi o băutură ceva mai tare, nu-i aşa ? Whisky ? sau gin ?

— Prietenul tău, domnul Quigly, m-a învăţat să beau „Pisco Sour“, însă aş prefera un whisky.

(Amintindu-mi de trecutul îndepărtat, era cît pe ce să spun „un gin cu apă tonică“...)

Căpitanul merse la bar.

— Quigly e o cunoştinţă de-a mea, nu ceea ce aş numi un prieten, îmi răspunse el, apoi, în timp ce pregătea cele două pahare cu whisky, mă întrebă, fără a se întoarce cu faţa spre mine, poate pentru a nu mă lăsa să-i citesc neliniştea din ochi :

— Cum o duce Liza ?

Cred că nimeni nu mi-ar putea reproşa faptul că atunci n-am avut curajul să-i spun adevărul adevărat : „Liza a murit“. Probabil că în chiar acel moment am luat primejdioasa hotărîre de a amîna cît mai mult cu putinţă comunicarea tristei veşti.

În definitiv nu-i datoram nimic. Oare nu se interesase el de mine mînat exclusiv de dorinţa de a-i oferi Lizei ceea ce ea n-ar fi fost altfel în stare să aibă — şi anume, un copil ? Îmi dădeam însă prea bine seama de dificultăţile ce mă aşteptau. Nu ştiam cît de des obişnuia Liza să-i scrie — cum aş fi putut să explic de aci îna-

inte tăcerea ei absolută ? Mai devreme sau mai târziu adevărul trebuia să iasă la iveală, dar înainte ca el, Căpitanul, să afle ceea ce se ascundea sub minciuna mea, trebuia să-mi cuceresc o poziție solidă în această lume străină.

— N-o duce prea bine, i-am spus.

— Cum adică ?

— A avut un mic accident. A fost lovită de o mașină. Pe cînd se ducea la brutărie. A trebuit să fie dusă la spital.

— Un accident grav ?

I-am oferit o versiune modificată a adevărului, fără urmările accidentului.

— Și ai venit aici, lăsînd-o singură la spital ?

Era cît pe-aci să-i răspund : " E obișnuită să stea singură ", dar m-am oprit la timp, auzindu-l că-mi spune :

— Erai singurul om apropiat de ea.

Mi-am amintit că ea nu-i pomenise niciodată în scrisorile ei că mă mutasem, ca să nu-i dea un motiv de îngrijorare, sau ca să nu-i creeze impresia că face presiuni asupra lui să se întoarcă. Am continuat așadar să mint, cu mare grijă :

— M-a îndemnat să plec. Mi-a dat și banii de călătorie pentru că ea personal nu putea pleca. De altfel are de gînd să mă urmeze de îndată ce medicii vor fi de acord.

Minciunile și omisiunile începeau să se înmulțească și nu reușeam să le țin sub control.

— Nu mă așteptam ca ea să vină. I-am scris să nu vină deocamdată, ci să mai aștepte puțin. Din cauza unor dificultăți.

— Își spunea că ți-aș putea fi de folos.

— Nu-mi place ideea că ea zace în spital, bolnavă și singură !

— Probabil că la ora asta e din nou acasă.

— Da, „acasă“, cum zici. În subsolul ăla lugubru !

— A fost fericită acolo. În felul ei. Așteptînd întoarcerea ta.

— Te avea pe tine, slavă Domnului, dar acum... Dacă aș putea să iau avionul spre Europa, dar nu pot ! Am

promis... Peste o lună, poate c-o să fiu liber, dar o lună e al dracului de mult pentru un om singur și bolnav !

După ce sorbi o dușcă de whisky, adăugă :

— De obicei, tu te duceai să cumperi pâine. Unde te aflai în momentul cînd s-a produs accidentul ?

— La serviciu.

— A, da, desigur ! Ai căpătat slujba aceea la ziar. Liza mi-a scris ce bucuroasă era că nu mai tîndăleşti toată ziua. Îi plăcea să te aștepte să te întorci seara acasă...

Niciodată pînă atunci nu mă gîndisem la dimensiunile minciunii pe care și Liza și eu îl silisem s-o creadă. Săpaserăm amîndoi o groapă în care vîrîsem adevărul, mai adînc decît ar fi fost în orice mormînt. Dar un asemenea adevăr sfîrșește prin a fi dezgropat mai devreme ori mai tîrziu — mă refer la moartea Lizei. Ea n-ar fi putut să lase mereu fără răspuns scrisorile lui... Am băut, dar whisky-ul nu m-a ajutat să dezleg enigma.

Căpitanul și-a umplut pentru a doua oară paharul de whisky, apoi mi-a spus :

— Nu mai beau ceai. Nu că mi-ar fi plăcut vreodată cu adevărat. Pentru mine, ceaiul e legat de un singur loc din lume, locul ei.

Încerca, cred, să reducă încordarea dintre noi, pe care o atribuia pesemne neliniștilor ce ne frămîntau pe fiecare în parte, poate chiar unei schimbări în relațiile noastre. Nu mai eram ceea ce fusesem cîndva : un bărbat și un băiețuș. Devenise un om mult mai în vîrstă, iar eu încetasem să mai fiu un băiețuș.

— Ce părere ai despre numitul Quigly ? mă întrebă el.

— Nu mi-am putut forma o părere clară. Dar mă întreb de ce l-ai trimis tocmai pe el să mă întîmpine ?

— Pablo știe foarte puțin englezește, iar cît despre spaniola ta — ei bine, n-am ajuns prea departe în lecțiile noastre, nu-i așa ? Quigly era măcar în măsură să-ți explice unele lucruri...

— Nu mi-a explicat nimic !

— Mă refer doar la hotel, la camera asta, la modul de folosire a creditului meu personal, la ceea ce se poate mânca în orașul ăsta blestemat. N-am putut să-ți ies în

întîmpinare. Eram ocupat cu o afacere importantă. Era mare nevoie de prezența mea.

— Nu cumva la poliție ? îl întrebai eu, vrînd să fac o glumă în legătură cu acel trecut tulbure pe care Liza și cu mine îl trăisem alături de el.

— A, nu, acum n-am dificultăți cu poliția !

— Mai ai totuși unele dificultăți ?

— Totdeauna sînt dificultăți. Viața n-ar merita să fie trăită în lipsa lor. Mă tem că acum, cînd m-am întors, va trebui să dormi pe canapea...

— M-am obișnuit să dorm pe o canapea în Camden Town. O canapea mai puțin confortabilă ca asta de aici.

— Presupun că, de data asta, ai o pijama ?

M-am bucurat că și el se ducea cu gîndul la acel trecut îndepărtat, despre care voiam să scriu. În acel trecut, nu existau capcane ce trebuiau ocolite, și fiecare îi putea vorbi deschis celui alt.

— Am o pijama și nu e portocalie, slavă Domnului !

— Dar ai purtat totuși una portocalie, în acea primă noapte !

— De îndată ce s-a făcut liniște în casă, mi-am scos pijama și am dormit gol...

— Și presupun că, a doua zi, ai mototolit-o, pentru ca Liza să nu bage de seamă, nu-i așa ?

— Am reușit chiar s-o rup, ca nu cumva să mai trebuiască s-o port după ce Liza ar fi spălat-o !

— Da, țin minte că Liza era furioasă pentru că a trebuit să mai cumpăr una. Nu eram singurul care ducea o existență dublă, iar tu ai început-o mai devreme chiar decît mine...

— Tu, însă, ai continuat s-o duci, replicai eu. Ce fel de afaceri învîrtești ?

— Nu-s convins că ar fi bine să știi, deocamdată.

— Bine, pentru cine ?

— Pentru amîndoi.

— Dar domnul Quigly știe ?

Vorbind de Quigly, îmi venea greu să renunț la „domnul“. Titlul acesta părea să-l țină la o anumită distanță de mine. Era ca un epitet disprețuitor.

— A, i-ar face plăcere să afle, dar nu se poate avea încredere într-un ziarist, dacă e într-adevăr ziarist...

— Și eu am fost ziarist, pînă acum o săptămînă...
— Nu însă un ziarist de teapa lui Quigly, sper !
— Ce fel de ziarist e domnul Quigly ?
— Își zice „correspondent financiar“, dar e ahtiat de tot soiul de informații. Nu sînt sigur că le folosește totdeauna pentru ziarul lui. E un tip pe care nu trebuie să-l slăbești din ochi !

— Vrei ca *eu* să fiu cu ochii pe el ? Asta să fie slujba pe care te gîndeai să mi-o procuri ?

— Poate că da. Cine știe ? În orice caz, e prea tîrziu acum ca să vorbim despre asta, și sîntem amîndoi obosiți. Hai să mai bem un whisky și pe urmă să mergem la culcare. *Tu*, cel puțin, o să poți dormi. Cît despre mine, vreau mai întîi să-i scriu Lizei, ca să-i spun c-ai ajuns cu bine.

O clipă, era cît pe-aci să cred că mă punea la încercare, ca să vadă pînă cînd o să continui să-l mint în privința Lizei, dar firește nu avea astfel de intenții.

— Totdeauna încerc să-i scriu înainte de culcare, chiar dacă nu-i expediez totdeauna scrisoarea, adăugă el. La capătul fiecărei zile, pot să dau uitării dificultățile și să mă gîndesc numai la ea...

Am sfîrșit prin a adormi, auzind scîrțîitul pe care-l făcea penița stiloului lui pe hîrtie.

(3)

CHIAR A DOUA ZI DIMINEAȚA l-am întîlnit pe domnul Quigly, ca din întîmplare, după cum mi s-a părut atunci. Cînd m-am trezit, patul în care dormise Căpitanul era gol, iar pe scaunul de lîngă pat am zărit scrisoarea către Liza, într-un plic încă neînchis și nefrancat, poate unde avea de gînd s-o continue seara la întoarcerea de la treburile lui — ce fel de treburi or fi fost ? Sau poate că nu voia cîtuși de puțin s-o trimită. M-am simțit o clipă ispitit s-o citesc, dar citisem în ultimul timp atîtea scrisori ale sale, încît aproape că ghiceam conținutul *acestei* scrisori. Fără îndoială că aș găsi aceleași sentimentalisme neconvingătoare ! Mă simțeam chiar oarecum mîndru de mine pentru

puterea de a mă împotrivi ispitei ; era un sentiment care atenua întrucîtva conştiinţa vinovăţiei pentru minciuna cea mare.

Abia ieşisem din hotel, fără alt scop decît acela de a face să treacă timpul, că domnul Quigly îmi şi veni în întîmpinare. Cum în imediata apropiere, pe o rază de circa o sută de metri, se aflau patru bănci, coincidenţa mi s-a părut explicabilă — oricum, chiar aşa mi-a explicat-o însuşi domnul Quigly :

— Tocmai am încasat nişte bani pentru cheltuielile curente, în care te-am inclus şi pe dumneata.

— Pe mine ? Nu pricep !

— Aş dori să-ţi ofer un mic aconto.

— Pentru ce anume ?

— Mă poţi ajuta în legătură cu un material pe care-l scriu pentru ziarul meu.

— Nu văd cum.

— Aşa cum un ziarist îl poate ajuta pe un altul.

— Are cumva vreo legătură cu... (ezitasem să-i pronunţ numele) domnul Smith ?

— Nu în mod direct.

— Regret, nu te pot ajuta, i-am spus şi am pornit, foarte supărat, fără a-i accepta banii.

(4)

SCRIIND ACESTE RÎNDURI, încep să-mi dau seama că există o mare omisiune în istoria asta. Ar fi trebuit desigur ca moartea Lizei să-mi stîrnească oarecare mîhnire. Ea îşi jucase rolul de mamă adoptivă în toţi anii de după neaşteptata mea apariţie împreună cu Căpitanul, îl jucase foarte corect şi cu o afecţiune ce părea firească, ba uneori chiar cu o iritare la fel de firească ; oricum, cu mai multă pricepere decît vădise vreodată mătuşa-mea. Nu puteam să mă plîng de viaţa pe care-o dusesem alături de ea. Căpitanul era convins că doar un copil putea să-i aducă Lizei fericirea deplină şi să-i uşureze singurătatea resimţită în timpul numeroaselor lui absenţe. Greşise poate, şi nu făcuse altceva decît să-şi mai ia pe cap o răspundere. Cum poate cineva fi sigur de ceea ce simte altcineva ?

Un lucru e cert : Liza nu s-a arătat niciodată posesivă, și chiar în copilăria mea cred că am apreciat asta, fără a fi pe deplin conștient. Tocmai această atitudine a ei mi-a permis să o părăsesc fără scrupule, cînd a sosit momentul să zbor cu propriile mele aripi, deși am continuat să joc rolul fiului conștiincios, vizitînd-o o dată pe săptămînă, dacă nu mi se ivea ceva mai plăcut. Și iată că, acum, mă văd nevoit să înfrunt adevărul ascuns în această omisiune din povestea mea. În clipa cînd mi s-a comunicat, la spital, vestea morții ei, n-am fost mai mișcat decît atunci cînd plecasem de la ea după una din vizitele mele săptămînale, pentru a mă întoarce în camera mobilată din Soho. Dacă am simțit ceva atunci, a fost un sentiment de ușurare, de datorie împlinită.

Liza a lăsat totuși în urma ei la spital un lucru, și anume, o scrisoare adresată Căpitanului, însă numai cu numele lui, nu și cu adresa, pentru că uitase probabil numărul de apartament. Era cît pe aci s-o deschid, dar un soi de rațiune rece m-a împiedicat. Doar urma să plec la Căpitan, așa că nu-i puteam arăta o scrisoare deschisă. Îmi spuneam de asemeni că, înmînîndu-i scrisoarea aceea, i-aș fi dat a înțelege, poate, că Liza murise și aș fi justificat în același timp faptul că încasasem oecul, pentru a putea întreprinde călătoria. Acum însă era prea tîrziu : după ce am aflat vestea, am rupt scrisoarea, fără s-o fi citit, și am aruncat bucățelele rupte într-un coș de hîrtii din fața spitalului.

(5)

MĂ PRIPISEM poate repezindu-l atît de brutal pe domnul Quigly, fiindcă singurătatea începuse să mă cam apese în orașul acesta, unde eram un străin. Aș fi fost bucuros chiar de revenirea lui Pablo ; și apoi, dacă misteriosul colonel Martinez socotea că rolul de înger păzitor al persoanei mele fusese preluat de Căpitan, de ce oare acesta era din nou absent, îndată după întoarcerea lui ? Și, în definitiv, ce rost avea să fiu păzit ? Nu mă simțeam cîtuși de puțin în pericol în acest cartier al băncilor internaționale, am și intrat în

una dintre ele ca să schimb o parte din banii mei, mai bine zis din banii Lizei, atîția cîți mai rămăseseră. Băncile și paznicii personali nu păreau să facă parte din lumea mea, nici din lumea Căpitanului. Poate că doar domnul Quigly se simțea la largul lui în amîndouă aceste lumi.

N-aveam însă să fiu lăsat multă vreme singur. Căpitanul ținu chiar să se scuze pentru absența lui, cînd intră în camera unde mă lăsase :

— A trebuit să rezolv cîteva probleme. Acum ne putem destinde fără nici o grijă, iar în curînd îți voi arăta unele din splendorile orașului Panama.

— Dar nu și băncile, te implor ! Nici cocioabele. Am văzut destule, și din unele și din celelalte. Există oare „splendori“ cu adevărat ?

— Splendoarea ruinelor. Ruinele ne învață o lecție.

— Ce fel de lecție ?

— Ca să-ți spun adevărul, nu știu prea bine.

Expresia „ca să-ți spun adevărul“ era una din expresiile preferate ale Căpitanului. De cîte ori schimbam cu Liza priviri ironice la auzul ei, fiindcă adevărul și Căpitanul nu prea se potriveau. Totuși, în cazul de față el căuta poate un răspuns adevărat, căci rămase mult timp într-o tăcere respectuoasă, printre ruinele vechiului oraș, distrus cu peste trei secole în urmă de către Sir Henry Morgan.

— Tu le găsești splendide, i-am spus ca să rup tăcerea. Dar ce altceva sînt ele decît un morman de pietre sparte ?

Niciodată nu-l mai văzusem atît de tăcut.

— Ce spunea ?

— Găsești că ruinele acestea sînt splendide ? Desigur, presupun că ele sînt efectiv mai frumoase decît toți zgîrie-norii ăștia care adăpostesc bănci, dar „splendide“ ?

— Gîndește-te la toate eforturile depuse în acele zile pentru a transforma în ruine clădirile astea. Ce risipă de timp ! În zilele noastre aş putea demola în cîteva secunde biserica asta, dacă e cu adevărat o biserică.

— Cum ai putea ?

— Păi, din văzduh, cu cîteva bombe.

— Dacă ai avea un avion ! Sir Henry Morgan n-a avut...

— De fapt (de data asta, nu mai era „ca să-ți spun adevărul“ !) am un avion, unul mic. De ocazie, firește.

Mă întrebam dacă pentru Căpitan cuvîntul „fapt“ nu era sinonim cu „adevăr“, ambele cuvinte fiind la fel de puțin demne de încredere.

Nu i-am răspuns nimic.

— Eu unul îl prefer pe Drake lui Morgan, urmă Căpitanul, privind cu oarecare melancolie ruinele, după cum mi s-a părut. Drake a pus mîna pe aur și a ucis cîțiva spanioli, dar n-a distrus un oraș. Aș putea să-ți arăt palatul spaniol al trezoreriei, din Portobello : e exact așa cum fusese pe vremea lui Drake.

— Dar ia spune, ce-i cu avionul tău ?

— A, nu te mai gîndi la el ! N-avusesem intenția să-ți vorbesc de avion. A fost o scăpare. N-are nici o importanță. E doar o mică jucărie de-a mea. Orice om are un *hobby*...

Mie mi se părea că un avion e un *hobby* foarte costisitor și mă întrebam cum ajunsese să-l cumpere ? Semnase oare din nou un petec de hîrtie ?

Ceea ce numise „o scăpare“ se dovedi în aceeași seară a fi un lucru mai important decît mi se păruse la început : mi-am dat seama de asta în clipa cînd conversația noastră a luat o întorsătură foarte primejdioasă. Totul fusese în ordine la început. Trecutul era un teren sigur și amîndoi păream să ne descoperim din nou, după atîția ani de absență, într-o conversație inofensivă și prietenească. M-am încumetat chiar să scormonesc puțin în zona acelor ani dubioși și a vizitelor nemotivate ale poliției, de care îmi aminteam foarte bine.

— Ții minte perioada aceea, cînd ai lipsit cîteva luni, după care te-ai întors cu o barbă ?

— Da ! rîse el. De data aceea i-am dus de nas strașnic !

— Pe urmă a apărut articolul acela în „Telegraph“...

— Ce memorie ai !

— Păi, acum cîțiva ani m-am apucat să aștern pe hîrtie multe din lucrurile întîmplate atunci, voiam să mă fac scriitor. După accidentul Lizei, am găsit manu-

scrisul și l-am recitit. Am dat și peste povestea cu jaful și cu hoțul căutat de poliție...

— Un om „cu o înfățișare de militar“. Da, am citit și eu articolul ăla. Era să mor de rîs, zău ! Acum n-ăr mai spune același lucru despre mine, nu-i așa ? Cu toate că, în felul meu, am redevenit un combatant. Erau vremuri bune, măcar că întîmpinam destule greutăți. Pe atunci lucram împreună cu alți trei băieți. Nu erau demni de încredere, erau gata oricînd să te înșele, dar n-aveam cum să-mi aleg partenerii. Trebuia să iau ce găseam. Voiam s-o scot pe Liza din subsolul ăla mizer și să-i ofer o locuință ca lumea, îmi face rău să mă gîndesc că ea se va întoarce acolo cînd va ieși din spital !

Am încercat să-i abat gîndurile de pe acest făgaș primejdios.

— Vasăzică, tu erai omul despre care se vorbea în „Telegraph“ ?

— Firește că eu eram !

— Și erai urmărit pentru furt ?

— Cînd e vorba de bijuterii în valoare de aproape trei mii de lire, nu mai e vorba de furt, ci de jaf.

— Erai așadar un tîlhar ?

— Ca și Drake, pe vremuri. Drake, nu Morgan ! N-am distrus orașe. N-am făcut nimănui vreun rău cu adevărat.

— Nici bijutierului ?

— Păi, n-a pățit nimic. Am avut noi grijă, cînd l-am legat fedeleș. Afacerile îi mergeau prost, așa că a fost bucuros să încaseze banii de asigurare. Tipii ăștia sînt totdeauna bine asigurați. În tot cazul, trebuia să fac ce-am făcut.

— De ce ?

— Aveam răspunderi grele. Tu și Liza.

— Liza știa ?

— E o fată deșteaptă și cred că ghicea o mulțime de lucruri. N-aveam multe secrete față de dînsa. Doar secrete mărunte, ca să o scutesc de griji. Singurul meu țel este ca ea să fie fericită și jur că într-o bună zi va fi !

— De ce îți tot schimbai numele ?

— Pe vremea aceea o făceam mai degrabă în glumă, decît în serios. Chiar în copilărie, voiam să-i păcălesc pe copii. Nu pot să-i sufăr !

— Ce nume purtai cînd te-ai născut ? îl întrebai eu, de data asta cu un interes real.

— Brown.

— Iar acum, te numești Smith ! exclamai eu, amuzat. Te apropii astfel de adevăr, de simplul adevăr.

— De data asta, nu eu, ci prietenii mei mi-au ales numele. Voiau un nume pe care să și-l poată aminti. Carver li se părea dificil, dar și Smith e cam greu de pronunțat. Latinilor nu le place *th*-ul.

După ce se ridică pentru a umple din nou paharele cu whisky, urmă :

— Vorbesc mult mai mult decît s-ar cuveni. Pe-semne că am fost prea multă vreme atît de singur !

— Cine-s prietenii ăia ai tăi ?

— Niște băieți buni. Încerc să-i ajut, dar ne străduim să nu ne vedem prea des. Acum sîntem pe punctul de a face o treabă cu adevărat importantă și fiecare din noi lucrează mai tot timpul de unul singur. În afară de cei care se bat efectiv...

— Pentru a pune mîna pe convoaiele de catîri ?

— Da, pentru convoaiele de catîri.

— Domnul Quigly e și el amestecat ?

— Lasă-l pe Quigly, nu aș avea încredere în el pentru o treabă ca asta.

— Am impresia că nici unul dintre voi n-are încredere în celălalt. De ce sînteți prieteni ?

— Ți-am mai spus : nu sîntem prieteni ! E vorba de un joc. Un joc serios — ca șahul sau tablele. Schimbăm piese — piese fără importanță — deși, firește, totul poate duce la ceva important pentru prietenii lui sau ai mei. Hai, termină-ți whisky-ul ! E timpul să te duci la cîlcare, pe canapea, adică. Eu o să mai scriu cîteva rînduri pentru Liza. E un obicei pe care n-aș vrea în ruptul capului să-l pierd.

M-am culcat, dar n-am putut adormi decît tîrziu. Mă uitam la Căpitan — scria un rînd, apoi se oprea, începea alt rînd și iar se oprea, semăna mai degrabă

cu un copil care scrie un exercițiu dificil, decît cu un bărbat în toată firea care-i scrie unei femei iubite — în cazul lui, unei femei moarte...

(6)

CEL MAI MULT MĂ INTRIGA povestea cu avionul și-mi spuneam că, abordînd acest subiect, puteam să amîn clipa cînd Căpitanul va afla, printr-o întîmplare, de moartea Lizei. Nu era exclus ca însuși domnul Quigly să fie de folos în această privință. Cînd m-am trezit, Căpitanul plecase din nou, lăsîndu-mi un bilețel prin care-mi recomanda să pun pe socoteala hotelului mesele și, eventual, cumpărăturile pe care voiam să le fac. „Mă întorc pînă seara. Doar un zbor scurt, fuliginos“. Vîrîse în plic o sută de dolari, ceea ce mă făcu să-mi amintesc de sumele acelea misterioase, primite de Liza în copilăria mea și anunțate prin soneria de la intrare, într-un anumit cod. Nu simțeam acum nici o recunoștință — ba chiar eram furios, fiindcă n-aveam cîtuși de puțin dorința să cumpăr ceva pe banii lui. Preferam să cîștig eu însumi ceva bani, într-un fel sau altul, fie și prin mijlocirea domnului Quigly. Nu-i știam adresa ; în cartea de vizită pe care mi-o dăduse figura doar numărul de telefon. Cît despre Căpitan, pînă și folosirea greșită a acelui cuvînt absurd — „fuliginos“ — mă scotea din sărîte.

În furia mea, m-am pomenit comandînd, prin telefon, cel mai mare breakfast imaginabil. Aveam să-l las pe jumătate neconsumat. M-am dus apoi în holul hotelului, unde l-am văzut pe domnul Quigly — tocmai se ridica dintr-un fotoliu de lîngă intrare.

— Ce coincidență fericită ! exclamă el. Tocmai intrasem ca să mă odihnesc un pic. Pe căldura asta... Tatăl dumitale e acasă ?

— La hotel nu ești „acasă“, i-am răspuns eu, încă prost dispus. A plecat într-un „scurt zbor“, după spusurile lui.

— A, zborurile astea ale lui ! Uneori e destul de greu să-l găsești !

— Voiai să-l găsești ?

— Totdeauna îmi place să stau de vorbă cu el. Are unele idei care mă interesează. Chiar cînd nu sîntem de acord.

I-am arătat bilețelul Căpitanului.

— Ce naiba înseamnă „fuliginos“ ? exclamă domnul Quigly.

— Am știut cîndva, dar am uitat. Nu iau niciodată cu mine un dicționar. Oricum, un dicționar n-ar folosi la nimic în cazul de față. Cred că-l interesează doar sonoritatea cuvintelor. Le cam încurcă sensurile.

I-am povestit domnului Quigly întîmplarea auzită de la Diavol în legătură cu dicționarul pe jumătate distrus al prizonierilor de război.

— Nu folosește prea des asemenea cuvinte cînd vorbește, dar ele par să domine, cînd scrie.

— Ca un poet ? întrebă domnul Quigly.

— Nu prea seamănă cu un poet, i-am spus.

Deodată, însă, mi-am pus întrebarea : nu cumva tocmai de la Căpitan moștenisem dorința aceea energică de a deveni scriitor ? În orice caz, n-o moștenisem de la Diavol sau de la maică-mea ! Începusem să mă rușinez la gîndul că l-aș putea trăda, în folosul domnului Quigly, pe omul care, într-un anume sens, fusese tatăl meu. Oare veșnica mea dorință de a găsi cuvinte nu seamănă cu veșnica lui căutare de catîri cu poveri de aur ?

Domnul Quigly îmi întrerupse firul gîndurilor :

— Află că mă gîndeam să te caut. Ieri am luat legătura cu cei de la ziar. Ei sînt de acord în principiu (domnul Quigly sublinie cuvîntul „principiu“) ca să te angajez ca asistent pentru suma de șase sute de dolari pe lună, plătită la fiecare zi de întîi a lunii. Acest aranjament poate fi anulat de oricare dintre noi, ori cînd, fără nici un preaviz.

— Nu înțeleg. Ce anume ar urma să fac ?

— A, e vorba de niște întîmplări mărunte, de care ai putea lua cunoștință și care ar încăpea într-un sfert de coloană de ziar. Cîteodată sînt nevoit să absentez cîteva zile, în care timp te-aș ruga să nu pierzi din ochi situația. Într-un loc ca ăsta, un eveniment poate izbucni în orice moment. Panama e o țară ciudată. Un mic stat capitalist, condus de un general socialist, și tăiat în două de americani. Dumneata și eu însumi,

fiind englezi, putem înțelege problemele complexe care se pot ivi aici. E ca și cum în Anglia, nordul ar fi despărțit de sud, avându-i la mijloc pe americani... Adevărul e că americanii nu pot să priceapă de ce trezesc atâtea resentimente, din moment ce aduc atîta bănet. Fără ei, Panama ar fi foarte săracă, așa că se așteaptă să fie iubiți, dar în loc de asta au numai dușmani. Banul aduce și dușmani, nu numai prieteni.

Am băgat de seamă pentru prima oară că pronunța unele cuvinte cu un vag accent american — chiar cuvîntul „american“, de pildă.

— Ești chiar englez ? îl întrebai.

— Poți vedea asta în pașaportul meu. Născut la Brighton. Mai englez decît atît nici că se poate.

— Scuză-mă, i-am spus (căci în definitiv, omul încerca să mă ajute !), dar uneori accentul dumitale...

— Un accent transatlantic, recunosc el. Explicația e că am petrecut ani de zile în Statele Unite pentru a-mi învăța meseria.

— Meseria ?

— Meseria de corespondent financiar. În această calitate, mă aflu acum într-o țară cu o sută douăzeci și trei de bănci, dar condusă de un general socialist. O situație care-ar putea lesne să-l transforme pe un corespondent financiar într-un corespondent politic, ba chiar într-un corespondent de război, așa, peste noapte ! Ar fi deci foarte util pentru ziarul meu să aibă doi cetățeni ai unui stat neutru care să relateze despre evenimentele de aici.

— De ce nu-l angajezi pe Căpitan ? A dobîndit o mare experiență în cursul călătoriilor sale prin lume.

— Care Căpitan ?

— Așa îi spuneam noi, vreau să zic tatăl meu.

— A, e destul de ocupat și așa, cu afacerile lui, oricare ar fi ele. Și cu avionul ăla al lui. Știi cumva unde anume își ține avionul ?

— Presupun că la aeroport.

— Și eu zic la fel. Iartă-mi întrebarea, o întrebare stupidă. N-am văzut niciodată avionul ăla. Există, firește, două aeroporturi. Cel național și cel internațional. Eu unul frecventez de obicei aeroportul internațional.

— Ai dori să-l întreb ?

— Nu, las-o baltă. Te-am întrebat doar din curiozitate. Ca să-ți spun drept, nu o curiozitate deșartă. În meseria mea, se poate întâmpla oricând să am trebuință de un mic avion. Pot plăti bine, vreau să spun că ziarul poate plăti bine, iar aici se găsesc atât de puține avioane particulare !

— I-ai cerut lui ?

— Într-o bună zi o să-i cer, dacă o să am efectiv nevoie, și sînt sigur că el o să fie gata să mă ajute. În definitiv, e un englez, compatriot de-al nostru, iar eu aș avea încredere mai degrabă într-un englez decît într-un yankeu, într-o regiune ca asta...

— De ce ? Doar lucrezi pentru yankei !

— A, nu mă refer la colegii de la ziar ! Pe aceste meleaguri, gazetăria nu-i o treabă prea ușoară. Un reportaj bun poate fi uneori cam primejdios. Sînt unii oameni care ar prefera poate să nu-l vadă publicat, tocmai de aceea e reconfortant într-un fel să ai un compatriot care...

Conversația noastră părea „într-un fel“ să evolueze în cercuri. În orice caz, dintr-un motiv sau altul, mi-am dat seama că nu cred o vorbă din tot ce-mi spunea domnul Quigly. Acesta mi-a simțit, pare-se, neîncrederea. Căci a ținut să adauge :

— A, îți tot spun o mulțime de fleacuri, în loc să-mi văd de treburi ! Am o mulțime de treburi astăzi.

— Care anume ?

— Păi, un reportaj, firește. Totdeauna e vorba de un reportaj. Dacă n-ai pentru ei un reportaj în fiecare săptămînă, își spun că nu merită să te plătească ! Uneori îmi spun că-i preferabil să nascocesc o poveste...

Îi înțelegeam raționamentul, fiindcă eu însumi căpătasem prima mea slujbă tocmai în acest fel ! Intrezăream poate pentru prima oară posibilitatea unei anumite camaraderii între mine și domnul Quigly. Mi-ar fi făcut plăcere să-l ajut, dacă mi-ar fi spus mai precis ce dorește. Am făcut un pas spre recepție, pentru a lăsa cheia camerei și i-am auzit glasul în spatele meu — „Pe curînd“ — dar cînd m-am întors, dispăruse, nu însă în văzduh, căci aerul din Panama e prea umed ca să te evapori în el, din cauza ploilor ce cad zilnic.

— AM CEVA SĂ-ȚI ARĂT, îmi spuse Căpitanul.

Se tăiase bărbierindu-se și-și examina rana lipindu-și de oglindă obrazul. Mi-am amintit de tăietura pe care și-o făcuse pe vremuri, când își răsese barba.

— Ar fi trebuit să-ți păstrezi barba de odinioară, i-am zis. N-ai mai fi nevoit acum să te bărbierești...

— Sînt mulți ani de atunci, și în tot cazul, Lizei nu-i plăcea barba mea. Cînd m-am întors, mi-a spus că arăt cu totul altfel, ca un necunoscut !

— Nu cred că barba o deranja...

— Ai dreptate. Dar sînt uimit că ai observat asta, la o vîrstă atît de fragedă !

— Liza se temea că, fără barbă, poliția te-ar putea prinde...

— Da, încă o dată, ai dreptate. Acum însă lucrurile s-au schimbat simțitor. Nu mai am de a face cu niște polițiști englezi. Acolo, polițiștii sînt obișnuiți cu treburile simple, cum ar fi un omor sau un furt de bijuterii. Aici, polițiștii nu pot fi amăgiți de o barbă, sau de o tunsoare. Sînt nevoiți să fiu mult mai prudent. Aici totul e politică.

După ce se depărtă de oglindă, Căpitanul adăugă :

— Aici, slavă Domnului, nu risc să înfund pușcăria. Singurul risc e moartea.

— Dumnezeuule, de ce ?

— Păi, ce rost are să te temi de moarte ? Oricum, moartea nu poate fi evitată, așa că ce-mi pasă ? Iar dacă totul o să meargă bine, Liza o să fie bogată după moartea mea !

— Niciodată n-a dorit să fie bogată.

— A, renunță la cuvîntul „bogată“ ! Vreau s-o știu la adăpost de nevoi dacă mi se întîmplă ceva, asta e tot !

Simțeam o strîngere de inimă ori de cîte ori Căpitanul pomenea de Liza, fiindcă mă gîndeam că va trebui să afle de moartea ei pînă la urmă. Încă o dată, regretam că nu i-o adusesem la cunoștință de la bun început.

— Aici joc pe mize mai mari decît un pumn de bijuterii în valoare de o mie de lire, așa că și pedepsele sînt mai aspre, urmă el în timp ce continua să se bărbierească. Mai aspre, în orice caz, pentru cei care con-

sideră că moartea e o pedeapsă mai grea decît închisoarea. Eu însă ştiu ce înseamnă închisoarea. În timpul războiului am făcut această experienţă şi mi-a ajuns !... Ei, drace, iar m-am tăiat ! Dă-mi, te rog, creionul hemostatic !... N-aş fi ieşit niciodată din lagărul ăla nemţesc dacă aş fi crezut că puşcăria-i preferabilă morţii !

— Atunci, povestea aia era adevărată ?

— Fireşte că da ! De ce întrebî ?

— Taică-meu era de părere că multe din poveştile tale erau minciuni !

— A, minciunile îi plăceau Diavolului, nu mie. Şi află că te-am cîştigat la table, nu la şah !

— Dar toată povestea aia cu fuga prin Pirinei şi cu călugării spanioli ?

— Păi, dacă n-ar fi fost adevărată, cum aş fi putut să te învăţ puţina spaniolă pe care-o ştii ? Şi cum aş fi putut să mă descurc fără ea aici ?

— Dar istoria cu catîrii ?

— Astăzi, rosti el depărtîndu-se de oglindă cu un aer solemn şi ridicînd briciul cam la fel cum un preot ridică azima, îţi voi arăta unul din acei catîri, în propriu-i grajd. Tu şi cu mine vom fi singurii oameni care vor şti unde anume e grajdul, vor mai şti şi cei cîţiva prieteni adevăraţi, care, sper, nu mă vor trăda niciodată !

Îşi şterse briciul şi mă privi din nou, adăugînd :

— E o mare taină ! Tu eşti unul din prietenii mei adevăraţi, nu-i aşa ?

Mi se poate oare reproşa că i-am răspuns : „Fireşte că da“ ? Căci, dacă nu-mi era el prieten, cine altcineva putea fi, acum, cînd Liza murise ?

(8)

AM LUAT MAŞINA Căpitanului, un Renault nu prea scump, şi am ieşit din oraş, dincolo de cartierul băncilor şi de cel al cocioabelor, pentru a pătrunde, nestîngheriţi, în Zona Americană, cu terenurile-i de golf, cu cazarmile şi cu bisericile ei. Căpitanul îmi dezvăluie numele cîtorva dintre aceste biserici în timp ce treceam pe lîngă ele — Biserica congregaţiei Coco Solo, Biserica Bibliei de la Răscruce, Biserica Nazariteană, Biserica

Sfinților din Ziua de apoi, Biserica Adevăratei Evanghelii... — Peste șaizeci, preciză el, confirmînd socoteala matematică făcută de Pablo. Totuși, nu chiar atît de multe ca băncile...

— Coco Solo, pe *asta* cred c-ai inventat-o ! protestai eu, gîndindu-mă la Coca Cola.

— N-am inventat-o, dar s-ar putea să-ți fi arătat altă biserică. O fi fost Biserica Martorilor lui Iehova sau cea a Primului Corintian. Yankeii ăștia sînt un neam foarte religios. Am uitat să-ți arăt Librăria Arca — e ceva unic. Singura librărie din Zonă. Desigur, cu atîta religie, ca să nu mai vorbesc de obligațiile lor militare, ei au foarte puțin timp pentru lecturi.

Ieșind din Zonă, am cotit spre stînga, la fel de nestîngerîți ca la intrare, ne-am îndreptat apoi — era să spun spre nord, dar punctele cardinale pot fi confundate în Panama chiar și de un geograf. Cine ar putea ghici de pildă că, între Atlantic și Pacific, Canalul urmează mai mult sau mai puțin linia vest-est ? Singurul lucru de care-mi amintesc acum în legătură cu excursia noastră e un panou uriaș de pe marginea șoselei, pe care se vedea planul unui oraș ce urma să fie construit în apropiere de Banca Boston și ale cărui lucrări încă nu începuseră. Se vedeau doar bornele luminoase plantate de-a lungul unor șosele de beton care nu duceau nicăieri — decît spre un șir de cocioabe de pe țărmul Pacificului.

— Aici o luăm la dreapta și te-aș ruga să uiți unde sîntem, îmi spuse Căpitanul, precipitat, în timp ce mașina trecea peste un șanț, înfundîndu-se apoi într-o mare de iarbă și buruieni, înaltă pînă la umeri. Am ieșit din ea pe o pistă scurtă, care mi se păru, pînă și mie, care eram un profan, extrem de uzată.

— Am ajuns, zise Căpitanul cu o evidentă mîndrie în glas, oprind mașina și arătînd spre un mic avion așezat pe terenul accidentat.

— Arată cam vechi, remarcai eu.

— Treisprezece ani, dar e destul de sigur. Numai să fie lăsat în pace !

Rămase tăcut un timp — îmi spuneam că se gîndește poate la acei „ei“ — cine vor fi fost aceștia — dar mă înșelam, căci adăugă :

— Să nu cumva să-i pomenești de el cînd îi scrii ei !

— De cine să nu-i pomenesc ? îl întrebai eu, încurcîndu-mă în toate aceste pronume.

— De avion, firește ! S-ar necăji, săraca !

Cum să te necăjești din pricina unui avion ? mă întrebam.

Căpitanul rămase cîtva timp tăcut la volan, iar mie mi-era frică să rup tăcerea, această tăcere fiind mai sigură pentru mine în situația în care mă aflam. În cele din urmă, îmi spuse :

— O să fie bine !

— Doctorul zicea...

Nu mi-am sfîrșit fraza, căci mi-am dat seama că, de data asta, Căpitanul se referise la avion, nu la Liza. Din fericire, nu părea să fi auzit cuvintele mele, niște cuvinte periculoase, care ar fi putut să deschidă poarta pentru a lăsa să intre adevărul.

— Îl verific după fiecare zbor. Nu că m-aș teme de ceva, dar nu-mi pot permite să-i decepționez pe ceilalți.

— Ceilalți ?

Nu mă auzi nici acum, pentru că gîndurile lui lua-seră o altă direcție.

— I-ai scris ? mă întrebă el. I-ai comunicat că ai sosit cu bine aici ?

— Da, i-am scris, răspunsei eu, fiindcă acum era clar că nu vorbea despre avion.

— Cînd ai învățat să pilotezi ? îl întrebai.

— Cînd m-am întors în Anglia. Mă plictisiseam pînă-n gît de infanteria aia blestemată, dar din păcate războiul s-a terminat tocmai cînd îmi dădeam examenele pentru brevet. N-am zburat cu adevărat. Și n-am crezut niciodată că-mi va folosi la ceva, pînă n-am ajuns aici. Dar în țara asta, mi-am dat seama că voi avea nevoie de un avion.

— Pentru ce ?

— Pentru a deveni realmente folositor prietenilor mei. Aveau nevoie de un avion ! Pentru a transporta niște lucruri absolut necesare în locuri unde nu se poate ajunge pe șosea. Vrei să facem un tur ?

Privind aparatul acela de ocazie, vechi de treisprezece ani, aș fi vrut să spun răspicat „Nu !“ N-am avut însă curaj, așa că am dat din cap.

Cu cât ne apropiam de avion, cu atât mai vechi și mai fragil îmi părea. Carlinga ar fi putut adăposti cel mult trei persoane, afară de pilot. Când am ajuns în fața aparatului, Căpitanul se opri, apoi făcu un pas înapoi. Se uita la avion cu venerație, ca la un obiect sacru, în stare să-i împlinească rugăciunile, sau cum se uită un bărbat la o femeie care a îmbătrînit alături de el, dar încă îi inspiră sentimente de admirație, prin modul cum s-a priceput să înfrunte asaltul timpului.

— Știi ce mi-ar fi plăcut să fac ? mă întrebă el.

— Nu. Ce anume ?

— Mi-ar fi plăcut să-i vopsesc aripile, așa cum cei de aici obișnuiesc să vopsească autobuzele. Le-ai văzut desigur pe stradă, desfășurîndu-și peisajele colorate, în mijlocul cărora poți vedea uneori chiar și câte o Madonă la care să te rogi. Nu că aș fi credincios, dar spune și tu dacă nu-i frumos ?

— De ce nu-l pictezi ?

— Imposibil ! Ar fi prea ușor de depistat. Poate că într-o bună zi, după ce-o să mă retrag din toată povestea asta și n-o să-l mai folosesc pentru afaceri, o să-l vopsesc. Parc-o văd pe Liza șezînd aici, lîngă noi, în carlingă, sau pe scaunul pilotului, privind la copacii pictați pe aripile avionului și rugîndu-se Madonei pentru noi ! Ar fi un peisaj pe o aripă și o Madonă pe cealaltă...

— Spui că ai vrea să te retragi — din ce anume ?

Dar nu-mi răspunse la *această* întrebare.

— Am putea face un tur împreună, așa ca să ne distrăm, îmi spuse. Nu e nimeni în preajmă ca să ne vadă decolînd.

În ciuda temerilor mele, avionul a sfîrșit prin a-și lua zborul, după multe opinteli.

Voi păstra o amintire foarte clară a acestui zbor, mult mai clară decît amintirea întîmplărilor relatate pînă acum, care au fost adesea retușate de imaginația mea. Am zburat în tăcere peste pădurea Darien, ca peste un uriaș covor verde, fără nici o fisură la suprafață. O dată, Căpitanul scutură din cap arătînd — spre est ? vest ? sud ? imposibil de spus în confuza geografie panameză :

— Acolo poți vedea Columbia, unde a început totul.

N-aveam nici o idee ce anume voia să spună prin „totul“.

Ajunși la Atlantic, am făcut cale întoarsă și am zburat razant deasupra unui sătuc de pe țărm.

— Nombre de Dios ! îmi spuse Căpitanul.

Am zărit un tun vechi îngropat în iarbă și o ceată de țărani care fugeau, nefiind pesemne obișnuiți cu avioanele : doar un helicopter ar fi putut ateriza în locul acela.

— Locul unde e îngropat Drake ! exclamai eu.

— Nu, e îngropat ceva mai departe, la Portobello.

— Bine, dar eu am învățat la școală o poezie — „Cu-o ghiulea de gît, azvîrlit în golful Nombre de Dios“...

— Poeții încurcă lucrurile mereu. Drake zace în apele adânci din largul portului Portobello, nu departe de locul unde spaniolii își țineau ascuns aurul.

Ne-am îndreptat din nou spre Oceanul Pacific și nici unul din noi n-a scos mult timp vreun cuvînt. Mă întrebam pe unde îi rătăceau gîndurile, dar cînd am început să coborîm, mi-am dat seama că o luaseră într-o direcție foarte periculoasă pentru mine. Tocmai ajunsesem în apropierea ruinelor cînd Căpitanul a rupt tăcerea :

— Sînt îngrijorat din cauza Lizei. Ar fi trebuit să mai primesc o scrisoare.

— Poșta din Panama e foarte înceată.

— Nu-i chiar așa înceată. Uneori o scrisoare ajunge în două săptămîni. Au adresa mea, în caz că se întîmplă ceva ?

— Despre cine vorbești ? îl întrebai eu după o clipă de ezitare.

— Despre doctori, firește. Și despre surori.

Tocmai treceam deasupra marelui pod al Americilor, unde o sumedenie de nave așteptau să intre în Canal.

— Da, o au, i-am răspuns, amintindu-mi doar de „Ap“, nu și de numărul apartamentului.

Simțeam că mă apropii în mod periculos de capătul acelui drum de minciuni pe care pășisem cu atîta ne-săbuintă.

— Dacă vrei, o să-i telegrafiez unui prieten ca să se intereseze.

— Da, telegrafiază-i !

Din păcate, n-aveam nici un prieten îndeajuns de la curent cu situația pentru a mă ajuta să-mi continui înșelătoria. M-am gândit chiar să apelez la domnul Quigly. De fapt, căutam să câștig timp, destul timp ca să mă eliberez cumva de dependența mea față de Căpitan.

Avionul se lasă pe pista năpădită de ierburi.

— Fă-o cât mai repede, îmi spuse Căpitanul. Fă-o de îndată ce ajungi la hotel !

— Da, mă duc drept la poștă !

— Nu-i nevoie. Acolo e veșnic coadă. Trimite telegrama de la hotel !

Simțeam că-mi crește furia, furia împotriva propriei mele lașități. De-a lungul întregului drum spre hotel am simțit-o fierbînd în mine, întocmai ca apa care dă în clocot într-un ceainic pe o sobă cu gaz. Gîndul că nu mi se acorda încredere mă înfuria cu atît mai tare cu cît mă știam nedemn de încredere. De ce nu-s demn de încredere ? mă întrebam, încercînd să-mi găsesc scuze. Un om căutat atît de des de poliție la el acasă, pentru fărădelegile lui, și angajat acum Dumnezeu știe în ce afaceri criminale, în această țărișoară stranie, plină de bănci și de cocioabe mizere, merita oare să i se acorde, încredere ?

La hotel, Căpitanul merse cu mine la recepție și ceru un formular de telegramă : în timp ce-l completam, rămase proțăpît în spatele meu. Socoteam că mă pot bizui pe poșta britanică să nu returneze în Panama o telegramă neexpediată ; dar ce nume să indic ? Îmi veneau în minte toate pseudonimele Căpitanului : Victor, Carver, Cardigan, Smith, iar ele îmi blocau imaginația.

Căpitanul își cam pierduse răbdarea.

— Nu cunoști pe nimeni ? N-ai nici un prieten la Londra ?

„Browne“ scrisei eu, aducîndu-mi aminte de numele lui adevărat : Brown. Scris cu un e la urmă, numele devenea parcă mai plauzibil. Am adăugat strada și numărul casei unde-mi aveam propriul apartament. Telegrama îi cerea lui „Browne“ să treacă pe la spital și să-mi trimită la hotelul de aici vești despre starea

sănătății Lizei. Căpitanul continua să privească peste umărul meu.

— Nu e bine ? îl întrebai eu, fără să-mi ascund iritarea.

— Ba da. Cred totuși că putea fi mai glabru...

Cuvîntul acesta îmbrăca pentru el o sumedenie de înțelesuri, care nu-mi erau cunoscute.

Am urcat în camera lui pentru a oficia inevitabilul ritual de seară, care începea cu scoaterea din frigider a sticlulelor de whisky.

— Trebuie să-mi termin scrisoarea către Liza, îmi spuse el.

Și atunci, sub înrîurirea whisky-ului, prudența mă părăsi o clipă.

— Sper că ea va mai fi în stare s-o citească, m-am pomenit spunînd, cu gîndul de a-i oferi o explicație pentru lipsa scrisorilor Lizei.

— Ce naiba vrei să spui ? exclamă el. Doar ziceai că a fost un mic accident !

Mîna îi tremura atît de tare, încît își răsturnă paharul.

— Da, așa mi se păruse, un mic accident.

— Cum adică, ți se *păruse* ?

Am încercat s-o dreg :

— Păi, șocul... Știi cum e... La vîrsta ei...

— Nu-i deloc bătrînă ! protestă el pe un ton fioros, încît mi-am dat seama că, în ochii lui, bătrînețea nu putea să înceapă decît mult mai tîrziu ; fără îndoială că lungul răstimp în care trăiseră despărțiți unul de celălalt nici nu exista pentru el.

— Nu, nu asta voiam să spun, i-am răspuns.

Dar mînia creștea în mine. În definitiv, nu mă apăram numai pe mine, ci îl apăram și pe *el* împotriva adevărului. Dacă însă voia să afle adevărul...

— N-ar fi trebuit s-o lași pe Liza singură, acolo, dacă e-ntr-o stare mai gravă decît mi-ai spus, rosti el.

— Ținea neapărat să vin aici. Mî-a cerut asta !

— Se gîndea la mine. Niciodată nu se gîndește la ea însăși. N-ar fi trebuit să vii...

— Dacă nu mă vrei...

Habar n-aveam cum să închei fraza, dar o încheie *el* pentru mine :

— Trebuie să te întorci. Numaidecît. Mîine îţi voi procura biletul de avion. Poimîine e o cursă.

— Şi dacă nu vreau să plec ?

— Nu-ţi dau un sfanţ dacă rămîi aici. Locul tău e alături de Liza !

— N-am nevoie de banii tăi : mi s-a oferit o slujbă !

— O slujbă ? ! exclamă el, neîncrezător, ca şi cum aş fi spus „o comoară“. Cine ţi-a oferit-o ?

— Un prieten de-al tău.

— Tu nu cunoşti pe nici unul din prietenii mei.

— Domnul Quigly...

— Quigly ! Îţi interzic...

Făcu un pas în direcţia mea, gata gata să mă lovească, pe cît mi s-a părut. Am pornit spre uşă, de unde i-am azvîrlit în obraz adevărul, ca pe o sticlă cu vitriol :

— Nu mai am la cine să mă întorc. Liza a murit !

(9)

N-AM AŞTEPTAT SĂ-I VĂD FAȚA stupefiată. Nu doream cîtuşi de puţin să-l compătimesc, aşa că m-am repezit spre scări, fără să mai aştept liftul, în cazul cînd m-ar fi urmărit. Mi-era frică de el, dar nu mă simţeam deloc vinovat. Am coborît scările patru etaje, iar la etajul opt am avut norocul să găsesc uşa deschisă a unui lift. Tot ce făcuse Căpitanul pentru mine, cu excepţia acelei zile de demult cînd venise la şcoală, făcuse numai de dragul Lizei. Nu aveam deci nici o obligaţie faţă de el. Minţisem ca să-mi dobîndesc independenţa, dar el ? Cîte minciuni nu spusese pentru a şi-o dobîndi pe-a lui, admitînd că acum era independent cu adevărat ?

În holul hotelului am pus mîna pe telefon şi, pentru prima oară, am format numărul pe care mi-l dăduse domnul Quigly. Mi-a răspuns însă o voce necunoscută, cu un autentic accent american.

— Domnul Quigly e acolo ?

— Cine întreabă ?

— Smith. Jim Smith.

A urmat o pauză, apoi aceeaşi voce a revenit la celălalt capăt al firului — o voce neprietenoasă, pe cît

mi s-a părut : pesemne că întrerupsesem o conversație confidențială.

— Vă va suna în cursul dimineții.

— Dacă-i acolo, aş dori să-i spun un cuvînt. Vă rog, spuneți-i că-i urgent !

După o lungă pauză, îmi răspunse chiar domnul Quigly :

— Da, domnule Smith, ce se întîmplă ?

— Nu e domnul Smith, sînt eu, Jim !

— Jim ?

— Da, fiul domnului Smith !

Relațiile dintre noi deveneau tot mai complicate.

— A, dumneata erai !

— Da, eu sînt !

— Ce-i așa de urgent ?

— Nu pot să-ți spun la telefon. Aș putea veni să te văd ? N-am însă adresa dumitale.

— Mi-e greu să te primesc aici. Uite ce e — așteaptă un moment, să mă gîndesc. Da, vino la restaurantul acela, peste un sfert de oră. Restaurantul unde am băut „Pisco Sour“. Acolo putem sta de vorbă între patru ochi.

Am pus receptorul în furcă și am ieșit afară, în noapte, nesigur de calea pe care urma s-o pornesc și de propriul meu viitor. Băncile se înălțau în jurul meu ca niște uriașe pietre funerare ; doar etajele inferioare păreau luminate grație vîlelor mici ale bogătaşilor pitulate între ele. Am greșit de cîteva ori drumul, temîndu-mă să nu mă pomenesc deodată traversînd strada în cealaltă Panama, cea a murdăriei, a mizeriei și a drogurilor, sau chiar într-o altă țară, și anume, Statele Unite ale Americii ! Lasă că nu-mi aminteam nici numele acelui restaurant. Taxiurile erau foarte rare, nu se vedeau cozi, și doar repetînd în fața mai multor trecători cuvintele „restaurant“ și „Peru“ am izbutit să ajung în cele din urmă la locul de întîlnire. Domnul Quigly încă nu venise. Mi-am comandat un „Pisco Sour“ cu puținii bani rămași de la Liza și am așteptat plin de nerăbdare și neliniște. Restaurantul era aproape pustiu, iar pe străzi se vedeau foarte puțini oameni — de altfel Pablo mă avertizase că agresiunile erau frecvente în timpul nopții. Deși mi-am băut încet

coctailul, paharul mi-era demult golit cînd domnul Quigly apăru în pragul restaurantului, după ce coborî dintr-un taxi. Coctailul nu făcea casă bună cu whisky-ul în stomacul meu, astfel încît domnul Quigly îmi apăru mai turtit decît oricînd.

— Scuză-mă pentru întîrziere, încep eu. În branşa mea eşti mereu la cheremul imprevizibilului.

Părea să-şi aleagă cuvintele cu încetineala unui editorialist de la un ziar de prestigiu.

— Văd că ai şi luat un „Pisco“. Pot să-ţi ofer încă unul ?

— Am făcut o greşeală. „Pisco“ nu merge cu whisky-ul.

— Atunci, un alt whisky. O să bea poate şi eu un whisky. N-am pus în gură nici un strop, toată seara.

— Nu, nu iau nimic. Voiam să-ţi spun că m-am certat cu Căpitanul.

— Căpitanul ?

— Omul căruia îi spui „Smith“.

Domnul Quigly rămase cîteva clipe tăcut. Părea confundat în gînduri, iar cînd îmi răspunse în sfîrşit, o făcu pe un ton de reproş :

— Trebuia neapărat să te cerţi ?

— Mă alungă de aici. Vrea să plec cu primul avion.

— Şi dumneata ?

— Nu vreau să plec. I-am spus că mi-ai oferit o slujbă.

— Iar el ce-a răspuns ?

— Era furios. Mi-a fost frică de el şi-am plecat !

Domnul Quigly păru să se adîncească din nou în gînduri. Nu era un om impulsiv, ştiam asta acum. Poate că-şi calcula totul în cifre, aşa cum făcuse la aeroport, afirmînd că avionul aterizase cu douăsprezece minute mai devreme.

— Îţi mărturisesc că nu prea mai înţeleg, îmi spuse în cele din urmă. De ce era aşa furios ? Am impresia că te-ai cam pripit vorbindu-i de slujba aceea... Deocamdată nu-i nimic stabilit. La urma urmei, e tatăl dumitale ! Are un anumit drept...

— Nu-i deloc tatăl meu ! M-a cîștigat la o partidă de table, sau la una de șah — Diavolul spunea că la șah.

— Cine naiba mai e și Diavolul ?

— Adevăratul meu tată.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă domnul Quigly. Cred că înainte de a ne înțelege în legătură cu slujba, va trebui să-mi explici puțin situația. Doar știi că nu eu am ultimul cuvînt. Mai sînt și alții, pe care trebuie să-i conving.

I-am vorbit așadar, foarte pe scurt, despre mine și Liza, precum și despre viața noastră împreună cu Căpitanul și despre frecvențele lui dispariții și schimbări de nume. I-am vorbit și de moartea Lizei și de felul cum îl mințisem pe Căpitan.

După ce am încheiat, m-a surprins cu comentariul lui :

— Dar e o adevărată poveste de dragoste !

— În ce privește dragostea, nu știu mare lucru, i-am zis.

— În tot cazul, au avut nevoie unul de celălalt, pe cît se pare. Presupun că asta se poate numi dragoste...

Domnul Quigly vorbea ca un om care avea la fel de puțină experiență ca și mine în această privință, și care se bizaia pe ceea ce auzea de la alții.

— După părerea dumatăle, cu ce anume crezi că se ocupa ca să vă întrețină pe amîndoi ? Un bărbat neînsurat, care-și ia răspunderea unei familii, nu-i o treabă ușoară.

— N-am știut niciodată precis ce făcea, dar poliția părea mereu interesată de persoana lui.

— M-am întrebat și eu, adeseori, ce anume învîrtește. Cîștigă, se pare, mulți bani cu avionul ăla al lui. Transporturi de mărfuri, presupun. Dar ce fel de mărfuri ? Ei bine, cred că am răspunsul la această întrebare. În primul rînd, însă, cum și-a procurat avionul ?

— Mi-a spus că totul a început în Columbia.

— Da, am aflat cîte ceva despre asta, de la un coleg de-al meu din Caracas. Droguri, probabil. Nimic grav, îmi închipui. Nu droguri tari. Doar marijuana. Hapuri pentru copii. Presupun că a trebuit să renunțe

grabnic, așa că a venit aici. Poate că era prea periculos, ori poate conștiința... Dar oare are o conștiință ? În tot cazul, mă îndoiesc că și-a plătit avionul, fiindcă știu — tot prin colegul meu — că, dacă există vreo țară în care nu va mai pune niciodată piciorul, e tocmai Columbia. Cred că s-ar putea ca foștii lui tovarăși să-l pîndească acolo.

— Știi o mulțime de lucruri, se pare. Credeam că ești doar un corespondent financiar...

Domnul Quigly izbucni într-un rîs sec, un rîs la fel de strîmt ca el însuși, un rîs lipsit de humor sau, dacă avea vreun pic de humor, era un humor mărginit și îngust ca și pantalonii lui.

— Finanțele sînt prezente peste tot, spuse el. În politică, în război, în căsătorie, în crime, în adulter. Tot ce există în această lume are legătură cu banii. Pînă și religia. Preotul trebuie să-și cumpere pîinea și vinul, iar criminalul trebuie să-și cumpere arma sau avionul...

— Ai impresia că nu se mai ocupă cu traficul de droguri ?

— Sînt sigur de asta. Nu s-ar bucura de protecția colonelului Martinez dacă s-ar îndeletnici cu traficul de droguri, și se bucură efectiv de această protecție !

— Cine-i colonelul Martinez ?

— Păi, e greu de spus cu exactitate. În tot cazul, un ofițer important din Garda Națională.

— Ești și dumneata sub protecția lui ?

— N-aș putea spune că mă bucur de protecția lor, dar firește că se interesează de persoana mea. Doar lucrez pentru un ziar american... iar aici tot ce e american e privit cu suspiciune...

— La ce poate folosi un avion vechi ca al Căpitanului ?

— A, poate desigur transporta material foarte greu, dar nu de material greu au nevoie partizanii.

— Partizani ? În Panama ?

— Nu, nu în Panama, dar cunoști zicala : „Dușmanii dușmanului meu sînt prietenii mei“. Oamenii de aici urăsc Zona. În Nicaragua luptă contra lui Somoza, iar în Salvador contra escadroanelor morții. Atît Somoza cît și escadroanele morții sînt sprijinite de Statele Unite.

— Iar dumneata, unde te situezi în toată povestea asta ?

— Ți-am mai spus. Sînt un simplu corespondent financiar. Ziarul meu nu-i foarte important, dar sînt convins că informațiile mele sînt citite chiar în redacția lui „Wall Street Journal“. Bineînțeles, sînt cetățean englez. Sînt neutru, dar știrile sînt știri. Chiar cînd privesc armamentul ușor. Armele astea ușoare trebuiesc cumpărate de undeva. Yankeii afirmă, firește, că ele provin din Rusia sau Cuba. După ei, oricine luptă contra unui dictator controlat de ei, e un comunist. E un fel comod de a explica opiniei publice situația — poate că au și dreptate. Ar fi penibil să spună că Israelul, prietenul lor, e dispus să-i vîndă cîteva tancuri dictatorului, prieten cu *el*. Finanțele, finanțele, peste tot ! Eu sînt un corespondent financiar și am nevoie de informații.

Domnul Quigly mă uimea. Îmi făcea pentru prima oară impresia că-i sincer, dincolo de toate ocolișurile și abstracțiunile la care recurgea.

— Și ești dispus să-mi oferi o slujbă ? l-am întrebat, sfidător.

— Deocamdată un mic avans, înainte de a-l consulta pe redactorul meu șef. Ce-ai zice de încă un whisky ?

Am acceptat, gîndindu-mă că tocmai whisky-ul îi dezlegase limba domnului Quigly. Ținînd paharul în mînă, fără să-l ducă la buze, îl privea țintă, întocmai ca un vizionar care caută o imagine într-un glob de cristal. În cele din urmă — poate că văzînd imaginea căutată — spuse :

— Văd în tatăl dumitale, adică în domnul Smith sau Căpitanul, cum îl numești, un prieten pe care speram să-l cunosc mult mai bine. Ajutîndu-te, mă gîndeam c-aș putea să-l ajut și pe el, indirect. Ne putem ajuta unii pe alții, făcîndu-ne mici servicii. Îmi pare realmente rău că v-ați certat. În definitiv, adăugă el pe un ton neașteptat de brutal, face tot ce face, la fel ca și mine, mînat de dorința de a cîștiga bani, încît am putea lesne ajunge să colaborăm. Cînd stai să te gîndești, totul e doar o chestiune de bani. Prietenii mei l-ar putea plăti mult mai bine decît partizanii. I-ai văzut avionul ?

— Da, m-a plimbat cu el.

— M-am tot întrebat unde anume și-l ține ? Ai putea să-mi furnizezi un indiciu ?

— Ceea ce aş dori *eu* să ştiu este unde anume mi-aş putea petrece noaptea. Presupun că există chiar şi în Panama hoteluri ieftine.

Încă mă mai simţeam dezorientat şi nu cred că doar whisky-ul mă zăpăcise.

— Nu te-aş sfătui să tragi la un hotel ieftin din Panama. Dar nu e cazul să-ţi faci griji. Ca să fiu sincer, mă îngrijorează chiar domnul Smith. E capabil să acţioneze în chip nechibzuit. Aş vrea să-l văd pe tatăl dumitale, adică domnul Smith, şi să încerc să aplanez această ceartă inutilă. Poate că şi-a luat zborul într-o stare de furie. Dacă nu cumva e încă la hotel. Unde spui că i-ai văzut avionul ?

Nu-i spuseseam nimic, dar acum i-am explicat cât am putut mai clar. Ceea ce i-a reţinut atenţia a fost planul viitorului oraş.

— A, exclamă el, ce ciudat ! Ce fel de adăpost ar putea avea acolo ?

— Păi, e un fel de colibă.

Băaturile îmi dezlegaseră şi mie limba, trezindu-mi totodată curiozitatea :

— Ce nu înţeleg este cum aţi putea colabora voi doi. Deşi nu mi-ai făcut nici o mărturisire, pot să jur că faceţi parte din două tabere opuse !

— Nu există tabere opuse acolo unde sînt în joc bani. El nu lucrează pentru o cauză. Lucrează, pentru mama dumitale adoptivă, care acum e moartă ! Nu mai are nevoie de bani pentru ea. N-are nevoie de bani nici pentru dumneata. Eu însă îţi pot oferi toţi banii de care ai nevoie. Fireşte, are şi el nevoie de ceva bani, şi aş putea să-l ajut, dacă ar vrea să m-asculte.

— Cum adică ?

— I-aş plăti gras fiecă informaţie pe care mi-ar furniza-o.

Am observat că domnul Quigly folosea întotdeauna cuvîntul „informaţie“, evitînd să vorbească de „spionaj“. Îl socotea, desigur, inofensiv.

— Eşti de acord să mă duc să-i vorbesc mîine dimineaţa la prima oră ? mă întrebă el. Între timp va

fi avut răgazul să reflecteze. Situația nu mai e aceeași. Mama dumitale — cum o cheamă ? Liza a murit...

— Poți face tot ce dorești. Nu-ți va folosi la nimic. El nu mă va ierta niciodată pentru minciunile mele !

— Poate că-l voi face să le privească într-o altă lumină...

— N-are încredere în dumneata.

— În mine poate că nu, dar când e vorba de finanțe, ai totdeauna încredere în banca ta. Eu aș putea fi banca lui.

Aceste două cuvinte — „bancă“ și „finanțe“ mă oboseau. Voiam să dorm.

Domnul Quigly se dovedi pînă la urmă extrem de îndatoritor : îmi găsi o cameră oarecare, nu departe de hotel, achitînd anticipat costul unei nopți. Înainte de a ne despărți, mă rugă să-i spun Fred :

— Numele meu e Cyril, dar prietenii mei adevărați îmi spun Fred.

Era ca și cum și-ar fi pus semnătura — reală sau falsă — pe un contract și nu m-am putut opri să-mi spun că Cyril i se potrivea mult mai bine decît familiarul Fred.

(10)

AM FOST TREZIT pe la orele zece de un apel telefonic.

— Aici Fred...

Cîteva clipe, nu mi-am putut aminti cine era Fred.

— Quigly ! urmă glasul, cu iritare. Sînt la hotelul Continental. Te rog să vii numaidecît acolo !

— Nu pot veni numaidecît. Nu sînt îmbrăcat...

— Atunci te rog să te-mbraci repede !

Vorbea ca și cum ar fi fost deja patronul meu.

L-am găsit în holul hotelului, așteptîndu-mă. Mă trase ceva mai încolo, ca să nu fim auziți de portar.

— A plecat ! începu el.

— Unde a plecat ?

— E ceea ce aș dori să știu. Portarul a primit o scrisoare pentru el. Cu o marcă englezească pe plic. Interesant. Roagă-l să ți-o dea. Spune-i că te duci după

el. Mai cere-i și cheia camerei lui. *Mie* n-au să mi-o dea, dar știu că dumneata ai locuit în camera aceea. Care continuă să-i fie rezervată.

— Ce rost are să cer cheia — eu sau dumneata ?

— În cameră se găsesc poate unele indicii.

— Privitoare la ce ?

— La ceea ce pune la cale.

— Credeam că știi — ceva în legătură cu niște arme.

— Ca ziarist, am nevoie de detalii, rosti el, agățându-se de această mască neverosimilă.

— Detalii de ordin financiar, presupun, i-am replicat eu, ironic. Ele ar putea să-i intereseze pe cei de la „Wall Street Journal“...

— Da, finanțele lui prezintă un mare interes, ca și întrebarea : *cine* îl finanțează ? urmă domnul Quigly, nesesizînd ironia mea. Cred că scrisoarea asta ne-ar putea oferi un indiciu.

Capitulînd, m-am dus să cer scrisoarea și cheia. N-a fost deloc greu. Portarul credea probabil că-mi petrecusem noaptea la hotel. De îndată ce am intrat în cameră, domnul Quigly începu să o cerceteze cu luare aminte.

— N-a putut pleca prea departe, spuse el. Se întoarce la noapte.

Și-mi arată o pijama care stătea, nedespăturită, pe canapea.

— E pijama mea, i-am spus. Eu dormeam pe canapea.

— A, exclamă el, cîtuși de puțin dezamăgit, fiindcă între timp întorsese pe cealaltă parte o pernă de pe pat. Pijama *asta* e a lui ! Așa că e totuna. Are de gînd să revină la hotel.

— Și îți convine ?

— Da, pentru că e mult mai ușor să-l ții sub ochi — aici. Presupun că va urma itinerarul obișnuit. Va survola Costa Rica, apoi va trece granița și va arunca armele undeva în regiunea Esteli, unde sînt concentrate forțele sandiniștilor.

— Nici măcar nu știu despre ce țară vorbești.

— Uită-te în dulap, în timp ce eu o să cercetez coșul de hîrtii.

Am făcut ce mi-a spus. Treaba asta începuse să mă intereseze. Niciodată n-avusesem ca acum prilejul de a urmări atît de îndeaproape activitățile Căpitanului, grație cărora Liza și eu însumi putusem să trăim atîția ani într-un relativ confort. Singura ocazie cînd avusesem sub ochi ceva ce semăna oarecum cu ceea ce domnul Quigly numea „informație“, îmi fusese oferită de știrea aceea din „Telegraph“ despre un om „cu înfățișare de militar“, care-l întrebuse pe un bijutier încotro s-o ia ca s-ajungă pe Baxter Street. Baxter Street și Esteli, două tărîmuri misterioase, care ieșeau la suprafață, despărțite de atîția ani !

— Unde e Esteli ? l-am întrebat pe domnul Quigly.

— Ți-am mai spus : într-o regiune unde Garda Națională a lui Somoza e cea mai slabă, iar forțele sandiniste sînt cele mai puternice.

— Despre ce țară e vorba ?

— Pari să fii cam ignorant. Nu știi că în Nicaragua are loc un război civil ? Dă-mi măcar o mîna de ajutor și caută în dulap !

— Acolo nu-i nimic. Doar un costum și cîteva cămăși.

— În buzunare e ceva ?

— Nimic !

Mințeam, căci de fapt era o scrisoare, pe care o vîrșisem chiar eu într-unul din propriile mele buzunare, fără să fi privit adresa de pe plic. Încă nu eram un slujbaș al domnului Quigly, îmi spuneam. Faptul că-mi plătise o cameră pentru o noapte, fără măcar un cît de anemic mic dejun, nu-mi crea nici o obligație.

— E limpede că vrea să se întoarcă, zise domnul Quigly. Dar poate că l-am putea opri înainte de a-și lua zborul. Mi s-a spus că a plecat de aici abia acum o jumătate de ceas. Cu rabla aia de Renault, n-a putut s-ajungă prea departe. Și n-a putut lua cu el o cantitate prea mare de arme. Probabil, doar cîteva grenade. Nu că astea ar fi bune la ceva contra tancurilor lui Somoza, furnizate de SUA. Să nu disprețuiești informațiile financiare : sînt admirabil de complexe. Tîmbrul acela englezesc... Cine-o fi autorul scrisorii, dacă zici că femeia aceea a murit ? Dar să lăsăm asta deocamdată. Tre-

buie să ne grăbim. Dacă-l putem prinde cu grenadele anti-tanc în avionul lui, nu văd cum ar putea colonelul Martinez să-l ia sub aripa sa fără să iasă scandal. Iar un scandal le-ar conveni de minune yankeilor — și ziarului meu, firește. Orice ziar se dă în vînt după scandaluri.

— Dar unde anume vrei s-o pornești ?

— La avionul lui, firește. Doar știi unde și-l ține !

O noapte petrecută într-o cameră încinsă dintr-un mic hotel, cu o pernă aspră și o fereastră ce nu se deschidea, îmi ținuse intactă furia împotriva Căpitanului, așa că n-am stat pe gînduri. Voiam să-mi cîștig pîinea !

Mercedesul domnului Quigly m-a impresionat pentru prima oară. În ziua cînd mă întîmpinase la aeroport, fusesem prea obosit ca să-l observ. M-am așezat alături de domnul Quigly și am început să-l ghidez — cu oarecare șovăială — peste podul cel mare, dincolo de instalațiile cochete, apoi din nou în Panama, pînă am ajuns în fața machetei orașului imaginar.

— Încetinește, i-am spus. Urmează un cot.

Domnul Quigly se supuse, era însă cu gîndul în altă parte.

— Dacă-l prindem, zise el, scandalul ar putea să torpileze Tratatul privitor la Canal. Senatul ar fi fericit...

— Care tratat ?

— Și Congresul, la fel, urmă domnul Quigly, ignorîndu-mi ignoranța. Și adăugă : Scrisoarea aceea cu timbru englezesc pe plic. Ai putea să mi-o citești în timp ce conduc mașina.

— Nu cred că ar fi bucuros să-i înmînez o scrisoare gata deschisă.

— Am impresia că venim prea tîrziu. S-ar putea să nu-l mai vedem niciodată. Bine. Fă cum vrei — ține plicul închis pînă cînd vom ajunge la... cum i-ai zis ? — pista de aterizare. Mai bine zis de evadare ! Dacă nu-l vom găsi acolo, nu văd nici un motiv de a nu deschide plicul. Chiar dacă se întoarce, n-o să știe niciodată că a existat o scrisoare.

— Scrisoarea asta nu te-ar putea interesa. Cunosci scrisul de pe plic. E de la o femeie moartă.

— O femeie moartă ?

— Liza.

— Bine, atunci las-o baltă ! El știe cât de mult face o scrisoare pînă ajunge în Panama.

— Oprește aici ! Sînt aproape sigur că ăsta e locul !

Cercetînd cu privirea tufișurile, am văzut urmele lăsate de trecerea Renault-ului. Am pornit pe aceste urme, pînă ce am dat de pistă și de hangarul gol.

— Dumnezeu ! exclamă domnul Quigly (nu l-am auzit niciodată folosind o interjecție mai „tare“). E cam zgrunțuroasă pista, nu găsești ? Nu mi-ar plăcea să aterizez aici — ori să decolez, poate și cu o încărcătură de rachete anti-tanc !

După ce rămase o clipă cu ochii în gol, apăsă pe accelerator și-mi spuse :

— Trebuie să mă întorc și să dau o depeșă.

— Informații financiare ?

— N-ai greșit prea mult numindu-le astfel, îmi răspunse el, cu obișnuita-i precauție.

Pe drumul de întoarcere, domnul Quigly conducea adîncit într-o tăcere posacă, iar eu mă întrebam dacă în depeșele sale folosea vreun cod — poate un cod la fel de simplu ca „cifrul“ despre care citisem cîndva, în copilărie, într-un roman de spionaj. Spionul și oamenii lui de legătură alegeau o frază dintr-o carte stabilită dinainte, de pildă operele complete ale lui Shakespeare, unde puteau găsi un material bogat pentru asemenea jocuri, iar codul se baza tocmai pe fraza aceea și pe ordinea cuvintelor ei. Am încercat să-mi imaginez ce fel de carte ar fi putut alege domnul Quigly și americanii lui. În nici un caz una a lui Updike. Updike e un prozator prea concis pentru a nu prezenta unele riscuri. S-ar fi întors poate la un roman-fluviu, *gen Pe aripile vîntului...*

La hotelul Continental, domnul Quigly rupse tăcerea :

— Nu există nici un motiv pentru a renunța la confort. Camera continuă să fie rezervată. Poți chiar folosi patul. Îți voi telefona de îndată ce voi avea vreo veste de la el.

Am luat cheia de la portar, care mi-a spus :

— Cineva a telefonat un mesaj pentru tatăl dumneavoastră.

Am citit în ascensor mesajul telefonic : „Rugăm telefonați la biroul colonelului Martinez“. Ei bine, mi-am zis, colonelul Martinez va trebui să aștepte mult timp răspunsul la acest mesaj !

Cele două scrisori încă necitite îmi apăsau sufletul. De îndată ce am rămas singur, am deschis-o pe prima, care-mi era adresată personal. Din plicul deschis ieși mai întâi un cec, apoi un bilet de avion. Scrisoarea mă uimi prin lungimea și prin conținutul ei. După atîția ani de discreție desăvîrșită, ceva îl făcea să vorbească în sfîrșit, iar acest *ceva* era moartea Lizei.

„Jim, tu m-ai mințit încă din ziua cînd ai venit aici și numai Dumnezeu știe de ce n-ai continuat. Bănuiesc că așteptai să-ți găsești mai întâi o slujbă ca să te apuci să trăiești pe spinarea mea așa cum ai trăit în toți acești ani. Te-am întreținut de dragul Lizei, dar Liza a murit. Nu mai vreau să-ți văd niciodată mutra — e prea încărcată de amintiri despre Liza. Ai aici un bilet de avion pentru Londra și un cec care-ți va permite să subziști cîteva săptămîni dacă-l vei încasa aici înainte de a pleca, timp în care ți-ai putea găsi o slujbă la Londra. Aici n-ai ce căuta. Dar ultimul sfat pe care ți-l dau — și ultima răspundere față de tine — este să te avertizez să te ferești de individul acela, pe nume Quigly. Regret că i-am cerut ajutorul ca să te întîmpine la aeroport, dar era la îndemînă și e totdeauna dispus să-mi facă mici servicii. E felul lui de a ține legătura cu mine și e plătit pentru asta de patronii lui, lua-i-ar naiba pe toți ! De la mine, n-au scos niciodată ceva care să valoareze măcar un gologan !

N-ai nici un motiv să-mi acorzi încrederea ta. Știu asta prea bine. Am fost și eu un mincinos, dar pe tine nu te-am mințit niciodată, și nici pe Liza, orice ți-o fi spus Diavolul ăla bătrîn, i-am mințit doar pe copoi. Știu că-i o poveste fuliginoasă. La început, nu furam ca să mă îmbogățesc. Furam fără vreun scop anume. Era un joc periculos, cu ruleta. În timp de război, ajungi să guști pericolul. În lagărul ăla nemțesc eram sătul pînă-n gît de liniștea asigurată prizonierilor, iar cînd am trecut granița și am intrat în minăstirea aia spaniolă, pacea dintre zidurile ei m-a scos din sărite. Reîntors în An-

glia, mi-a venit foarte ușor să învăț să pilotez, la fel de ușor ca obținerea unui permis de conducere auto. Pacea a venit aproape imediat după ce începusem să zbor. Nici un pericol. Gata cu emoțiile glabre. Așa că m-am apucat de furturi. A fost destul de amuzant, pînă l-am întîlnit pe Diavol și am văzut-o pe biata Liza în spitalul unde copilul pe care și-l dorise atît a fost ucis în pîntecele ei, din ordinul Diavolului ! Nu știu dacă ea m-a iubit vreodată cu adevărat. Era o fată cinstită și cred că nu i-ar fi plăcut niciodată să folosească fără rost cuvîntul „iubire“. Începînd de atunci m-am jucat cu pericolele doar de dragul ei, pentru ca într-o bună zi, cînd eu nu voi mai fi lîngă ea, să fie la adăpost de griji. Cînd mi-ai spus că a murit, mi-am zis că ea nu mai are nevoie de mine. După ce am întîlnit-o pe Liza, nu mi-am mai asumat riscuri, riscuri serioase, dar acum răspunderile mele încetează. Îi mulțumesc lui Dumnezeu, dacă există, că mi-a dat în sfîrșit această dezlegare. Nu sînt nefericit, știu că de aci înainte nu i se mai poate întîmpla nimic rău Lizei, e liberă, ca și mine, sînt liber chiar de tine ! Am evadat din nou din lagărul de prizonieri ! Acum, cînd Liza s-a dus, un singur lucru mai pot face în folosul prietenilor mei, și-mi pot asuma cîte riscuri doresc. Pentru tine, am făcut destul ! Nu vreau să-mi răspunzi. N-o să citesc nici o scrisoare de-a ta ! Ai trădat-o pe Liza. Cînd vei primi această scrisoare, nu mă mai aștepta ! Pleacă și nu te mai întoarce niciodată !“

Scrisoarea era semnată : Căpitanul, Colonelul, Maiorul, Sergentul, Señor Smith — cu cîte un semn de exclamație după fiecare din aceste nume... Mă întrebam de ce nu adăugase numele său adevărat — poate din pricină că voia să-și mențină măcar unul din nume intact. În definitiv, nu fusesem niciodată altceva decît un străin pentru el, începînd din acea zi cînd comandase gin cu apă tonică și-mi oferise somon afumat. Îl interesase numai Liza. Și iată că acum, ironia soartei făcea să am sub ochi o scrisoare a ei, sosită prea tîrziu pentru el, o scrisoare care ar fi putut să-i anunțe moartea într-un fel mai puțin brutal decît mă pricepusem s-o fac eu însumi. Îmi părea foarte rău, chiar dacă propria lui scrisoare nu-mi prea plăcuse.

Am deschis aşadar scrisoarea Lizei, pe care el n-avea s-o citească niciodată. Liza nu avea obiceiul să scrie scrisori lungi, iar aceasta era din cale afară de scurtă :

„Dragă Căpitane, ştiu că doctorul şi infirmiera încearcă să-mi ascundă adevărul că voi muri în curînd. Aşa că-ţi scriu acum ceea ce n-am avut niciodată curajul să-ţi mărturisesc. Te-am iubit din ziua cînd ai venit la spital să mă vezi împreună cu Diavolul. Îţi lipsea un nasture la cămaşă, iar pantofii tăi ar fi avut nevoie de o perie. Eşti cel mai bun om pe care l-am cunoscut vreodată. Liza“.

Scrisoarea m-a surprins. Aşadar, între ei fusese totuşi un fel de dragoste ! Orice ar fi însemnat acest cuvînt, fusese o relaţie mai trainică decît raporturile sexuale ocazionale pe care le avusesem eu însumi. Întins pe canapeaua din camera Căpitanului, în aşteptarea somnului care întîrzia, am simţit împunsătura geloziei. A-ţi aminti de lipsa unui nasture în toţi aceşti ani de absenţe nemotivate, iată un lucru ce-mi depăşea imaginaţia şi-mi crea un teribil complex de inferioritate, care mă scotea din sărite. Mă simţeam din nou exclus, din nou un Amalecit ! Am păstrat totuşi scrisoarea : s-ar fi putut să-i facă plăcere şi să-i potolească mînia, dacă s-ar fi întors. Eu însă, am adormit furios pe amîndoi, ca şi pe lumea enigmatică pe care-o reprezentau.

Am avut un vis ciudat : se făcea că merg pe un drum lung şi accidentat, spre o pădure deasă şi întunecată, ce se depărta pe măsură ce înaintam. Din nu ştiu ce pricină, trebuia neapărat să intru în pădurea aceea, eram însă din ce în ce mai epuizat, pînă cînd, deodată, m-am trezit auzind telefonul de lîngă patul Căpitanului. N-aveam chef să ridic receptorul. Mă temeam că era Căpitanul, dar nu vocea lui am auzit-o, ci vocea domnului Quigly :

— Dumneata eşti, Jim ?

— Da.

— Sun de mult ! De patru minute şi jumătate.

Mereu precizia aceea în materie de cifre. Era poate o deformare profesională, sau o virtute a vocaţiei de financiar.

— Dormeam.

— M-a sunat colonelul Martinez. Nu m-a mai sunat pînă acum. Trebuie să fie ceva important. Vrea să te vadă. A trimis pe cineva în locul unde te-am cazat deunăzi, dar nu erai acolo. Mă ascuți ?

— Da. De unde știa unde anume mi-am petrecut noaptea ?

— Întreabă-l pe el ! E treaba lui să știe. Pablo va veni să te caute. Nu-i spune nimic !

— Lui Pablo ?

— Nu lui, ci colonelului Martinez, bineînțeles !

Auzind o bătaie în ușă, am pus receptorul în furcă. Eram sătul de domnul Quigly. Am deschis ușa : Pablo era acolo.

(11)

SE PĂREA CĂ PESTE TOT erau sentinele cărora Pablo trebuia să le arate permisul lui special — la porțile sediului central al Gărzii Naționale, la ușa prin care am intrat în clădire, în pragul sălii de așteptare unde am fost introduși. Pablo nu scotea un cuvînt, ședea lingă mine, tăcut. Pistolul lui îmi apăsa neplăcut coapsa, încît devenisem nervos.

— Colonelul Martinez pare să fie un om ocupat, i-am zis, dar Pablo nu mi-a răspuns.

Cînd mi-a venit rîndul într-un tîrziu, Pablo m-a condus pînă la ușă. Mi-am îndreptat privirea spre colonel, plin de curiozitate. Nici un polițist nu l-ar fi putut descrie ca pe un om cu „înfățișare de militar“. Avea o față amabilă, palidă și neliniștită, iar cînd s-a ridicat ca să mă întîmpine, am putut vedea că e scund și nițeluș cam rotofei.

— Îmi pare rău, domnule Smith, că te-am făcut să aștepți, rosti el, într-o englezească domoală și îngrijită, dar cu acel accent yankeu, pe care îl capeți probabil trăind o viață întreagă în vecinătatea Zonei Americane.

— Baxter, îl corectai eu, iar Colonelul rășfoi niște hîrtii de pe biroul lui și se corectă el însuși : „Domnule

Baxter“. Urmă o pauză lungă. Uitase cumva motivul convocării mele aici, așa cum uitase și numele meu adevărat ? Oricum, mi-era mult mai simpatic decât domnul Quigly. Părea să aibă o inocență pe care cu greu o puteam asocia cu uniforma unui militar sau a unui polițist.

— Ia loc, domnule Baxter. Sîntem cam îngrijați în legătură cu domnul Smith, din cauza neașteptatei sale dispariții. Trebuia să ne facă un mic serviciu, dar a dispărut parcă în neant.

Colonelul suferea de o mică tuse, de care am profitat ca să nu-i răspund.

— Noi știm, firește, că ești un prieten al domnului Quigly, urmă el, folosind un plural care părea să acopere întreaga Gardă Națională.

O clipă, faptul că-și dăduseră atîta osteneală ca să ia în seamă un străin oarecare, m-a uimit, dar mi-am adus aminte de Pablo : fără îndoială că își făcuse raportul privitor la mine.

— Nu chiar un prieten, protestai eu.

— Domnul Quigly e un excelent ziarist și, lucrînd pentru un ziar *gringo* *, folosește surse de informații care ne sînt inaccesibile nouă. Ne-am întrebat dacă nu cumva ți-o fi spus dumitale vreun cuvînt care-ar putea să indice... Sîntem nerăbdători să aflăm vești despre domnul Smith !

M-am gîndit la scrisoare, dar amintindu-mi de sfatul domnului Quigly i-am spus :

— N-am nici o veste.

— Amîndoi ați fost văzuți ieri dimineață la hotelul Continental și am presupus că încercai să-l vezi pe tatăl dumitale. Și că poate ți-o fi spus ceva...

Trecînd peste mica eroare pe care-o făceau privind relația dintre mine și Căpitan, i-am răspuns Colonelului :

— Nici un cuvînt. Nu era acolo. Plecase.

— Da, da, a plecat, știm asta, a plecat cu avion cu tot. Dar credeam că ceva mai devreme ți-o fi dat poate vreun indiciu... Te asigur că sîntem îngrijați — îngrijați de securitatea lui, domnule Baxter !

* Termen disprețuitor folosit în America Latina pentru a-i desemna pe nord-americani.

Și, plecându-și ochii spre hîrtille de pe birou, adăugă cu un glas stins, ca și cum i-ar fi fost rușine că trebuie să divulge o informație prețioasă :

— A fost văzut decolînd, dar a luat-o într-o direcție greșită.

— Direcție greșită ?

— Adică nu direcția pe care i se ordonase s-o ia.

Urmă o lungă tăcere — colonelul Martinez își cerceta hîrtille : nu cumva pornise și el într-o direcție greșită ?

Îndoielile mă asaltau și căutam să le alung, printr-o întrebare directă care în încăperea aceea tăcută îmi suna în auz chiar și mie, prea directă și vulgară.

— Cine i-a dat ordin ? Dumneavoastră, ori domnul Quigly ?

Colonelul Martinez își ridică ochii spre mine și scoase un mic suspin, ca un om căruia i s-a luat de pe umeri obligația de a fi discret.

— Da, domnul Quigly ! Ce anume știi dumneata despre domnul Quigly ?

— Știu că mi-a oferit o slujbă.

— Și intenționezi s-o primești ?

— Domnul Smith mi-a lăsat o scrisoare însoțită de un cec. Ar dori să mă întorc imediat în Anglia.

— Și vei face asta ?

— Vreau să discut mai întîi cu el despre planurile mele.

— Sper, pentru binele nostru al tuturor, că va fi posibil, zise colonelul Martinez.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți, replicai eu, complet pierdut. A făcut cumva ceva rău ? E cumva la închisoare ?

— Firește că nu. Doar e prietenul nostru ! Punem mare preț pe tot ce a făcut pentru noi. Avem nevoie de el.

Iarăși cuvîntul ăla blestemat, „nevoie“ !

— Și unde anume se situează domnul Quigly în toată povestea asta ?

— Ei bine, nu l-aș socoti pe domnul Quigly un prieten al său.

— Dar domnul... Smith (ezitam mereu să-i rostesc numele) l-a trimis tocmai pe domnul Quigly să mă întîmpine în ziua sosirii mele aici !

— A, noi eram foarte mulțumiți ca domnul Smith să aibă un oarecare contact cu domnul Quigly. Noi nu avem nimic împotriva domnului Quigly. Dacă te hotărăști să lucrezi pentru domnul Quigly, e treaba dumitale, însă în acest caz am putea să-ți dăm unele sfaturi. Sfatul pe care ți-l pot da chiar acum este să aștepti. Nu lua nici o hotărîre pînă cînd nu vei fi stat din nou de vorbă cu tatăl dumitale, ceea ce sperăm să se întîmple.

Și, atingînd cu degetele hîrțile de pe birou, se ridică surîzînd prietenește, ca pentru a-mi arăta că întrevederea noastră a luat sfîrșit — întrevederea sau înterogatoriul ?

— Firește că de îndată ce vom avea vești despre tatăl dumitale ți le vom comunica.

(12)

DAR NU COLONELUL MARTINEZ a fost primul care mi-a dat aceste vești, ci domnul Quigly, și anume, cu două ore mai tîrziu — sau, așa cum ar fi precizat desigur el însuși, cu două ore și douăsprezece minute mai tîrziu. Mă întorsesem în camera de hotel a Căpitanului, căci n-aveam unde să mă duc. M-am întins pe canapea, dar nu puteam să adorm. Pentru a-mi trece vremea, îmi rămîneau doar gîndurile — o, ce gînduri ! Întorceam pe toate fețele lucrurile, în mintea mea chînită și sucită. Era ca și cum mi-aș fi ținut pumnul întins, cum făcusem de multe ori în copilărie, pentru Liza — ca să înfășoare în juru-i un ghem de lînă ; eu însă mă mișcam mereu, nefiind atent, așa că lîna se încurca.

De ce ăi neliniștea oare atîta absența Căpitanului — o absență de numai cîteva ore ? Nu fusese oare toată viața lui o suită de absențe, începînd cu acea primă absență, descooperită de gardienii lagărului german de pri-

zonieri — dacă povestea asta o fi fost adevărată ? Se temeau oare domnul Quigly și colonelul de o trădare ? Dar ce altceva fusese întreaga lui viață decît un lung șir de trădări ? Pretindea c-o iubește pe Liza, dar o părăsea mereu, din motive pe care nu le explica nicio dată. Cine era acel Somoza, despre care pomenise colonelul Martinez, și cine erau sandiniștii ? Îmi dădeam seama de profunda mea ignoranță în ce privește evenimentele ce se puteau întîmpla în aceste regiuni necunoscute. Activitatea mea de ziarist fusese limitată la un colțișor din Anglia. Odată plecasem pînă la Ipswich ca să scriu un reportaj despre un hoț, o poveste bizară și cam hazlie. Și Căpitanul era un hoț. Gîndurile îmi rătăceau încolo și înapoi, încurcînd din ce în ce mai mult ghemul de lînă. Dar domnul Quigly ? Cine era el ? Sau ce anume era ?

Tocmai cînd îmi puneam aceste întrebări — la care era cel mai greu de răspuns — am auzit sunînd telefonul. Am știut numaidecît ce-mi spune vocea de la celălalt capăt al firului (va rosti numele de cod „Fred“), așa că l-am lăsat să sune. Într-un fel, sunetul acesta era o binefacere : întrebările încetară să mă mai frămînte, lîna îmi căzu de pe mîini.

În cele din urmă telefonul amuți, iar peste cîteva momente ceea ce prevăzusem se adeveri : auzind o bătaie în ușa, m-am dus să deschid și, bineînțeles, în prag stătea domnul Quigly.

— Am sunat de jos, îmi spuse. Mi-au zis că ești în cameră. De ce n-ai răspuns ?

— Eram prins de gînduri, domnule Quigly. Sau preferi să-ți spun Fred ?

— Nu-i de glumit, Jim ! Am aflat vești, vești proaste. Tatăl dumitale, adică domnul Smith, e mort !

M-a fulgerat gîndul că domnul Quigly nu vrea să cîștige timp, așa cum încercasem eu atunci cînd Căpitanul îmi vorbise de Liza. I-am fost recunoscător, măcar pentru acest lucru. Vestea păru în mod paradoxal să însenineze atmosfera. Nu eram nevoit să simulez o durere pe care n-o simțeam.

— Ești sigur ? îl întrebai eu. Colonelul Martinez mi-a spus că-mi va comunica veștile despre el.

— Probabil că încă nu le-a aflat nici dinsul. Domnul Smith a luat-o într-o direcție greșită...

Erau exact cuvintele folosite față de mine de colonelul Martinez.

— Vrei să spui că, dacă ar fi pornit în direcția cea bună...

— Colonelul Martinez ar fi știut unde se află domnul Smith, iar acesta ar mai fi în viață...

— Care era direcția greșită ?

— O direcție aproape sinucigașă. A știut probabil că nu se va putea întoarce. Cred că nici n-a vrut să se mai întoarcă. A vrut doar să-și ajute prietenii și apoi să moară !

— Cum putea moartea lui să-i ajute prietenii ?

— Prin simplul fapt că, o dată cu el, ar fi murit și Somoza.

— Somoza ?

Aveam să încetez oare vreodată să fiu un străin în această parte de lume, unde nu izbuteam nici măcar să țin minte numele importante ?

— A, președintele Somoza a scăpat cu viață — ceea ce le-a făcut plăcere prietenilor *mei* !

Așadar, totul s-a sfârșit acum : atît cearta dintre noi, cît și viața lui !

— N-avea de ce să se teamă de noi, urmă domnul Quigly. Noi doream să-l știm în viață. Măcar ca să putem afla unde anume își lansa armele.

— Ce înseamnă „direcția greșită“ despre care tot vorbiți dumneata și ceilalți ? Cum a murit ?

— Avionul lui s-a prăbușit în apropiere de bunkerul din Managua, unde Somoza își petrece nopțile, de la o vreme. Avionul era probabil încărcat la maximum cu explozibil, dar n-a reușit decît să se omoare pe sine și să spargă cîteva geamuri la hotelul Intercontinental, peste drum de bunker. Nimeni altcineva în afară de el n-a fost omorît.

— A, n-a fost omorît ! replicai eu. Căpitanul a scăpat de mine, de Liza, de toți ceilalți !

— Ceilalți ?

— Toți cei care-aveau nevoie de el.

— Moartea lui e o pierdere inutilă. În felul lui, ne era folositor un pic chiar și nouă... Ce ai de gând să faci acum, Jim ?

Șovăise o clipă înainte de a-mi rosti numele.

— Mi-a lăsat destui bani ca să mă întorc acasă.

— Și te vei întoarce ?

— Eu n-am o „casă“, i-am răspuns, nu pentru că m-aș fi compătimit, ci pur și simplu pentru că așa stăteau lucrurile. Eram ca un om lipsit de pașaport, înzestrat doar cu un permis de ședere.

— Sînt aproape sigur că aş putea să-ți aranjez situația, în caz că ai rămîne aici. Doar știi bine, Jim, că ai o anumită valoare.

De data asta nu mai șovăise deloc înainte de a-mi rosti numele.

— La urma urmei ți-a fost tată, adăugă el. Poate că, prin dumneata, am reuși să intrăm în contact cu unii dintre vechii săi prieteni și să stăm de vorbă cu ei !

— Dar nu era tatăl meu !

— A, da, uitasem ! Nu trebuie totuși, Jim, să dai noțiunii de „tată“ o interpretare prea literală !

— Dar colonelul Martinez ?

— Sînt sigur că și el îți va fi prieten, dacă-i vei oferi prilejul. Nu trebuie să alegi între noi. Va trebui să discutăm despre asta. Ne-ai putea fi de folos și unora și altora. Sînt convinși că, dacă rămîi aici, totul se poate aranja în mod satisfăcător.

Mă simțeam pierdut în toate ambiguitățile lui : ele semănau cu un drum de țară sinuos, mărginit de numeroase borne rutiere dar de mult abandonat de mașini. M-am pomenit o clipă regretînd autostrăzile largi și vuietul camioanelor grele.

— Pleacă, domnule Quigly ! i-am zis. Lasă-mă-n pace !

Domnul Quigly îmi răspunse, cu șovăială în glas :

— Dar noi sîntem prieteni, Jim ! Am venit la dumneata ca prieten !

— Bine, bine ! i-am spus, fără convingere, ca să scap de el.

Și chiar a plecat, nu însă înainte de a-mi spune, după ce lăsă pe pat un plic :

— Pentru eventualitatea c-o să ai din nou nevoie...

Și dispăru încă o dată în orașul cu o sută douăzeci și trei de bănci... Desfăcînd plicul, mă gîndeam : „Așadar, chiar și prietenia se cumpără aici cu bani gheață !“

Am vîrît banii în buzunar — cinci hîrtii de cîte două sute de dolari. Deodată am auzit din nou telefonul. De data asta era Pablo :

— Colonelul Martinez vrea să te revadă. Are vești pentru dumneata.

— Nu e nevoie să se deranjeze. Am și primit veștile. Prin domnul Quigly.

La celălalt capăt al firului se așternu tăcerea. Mi-l imaginam pe Pablo în biroul colonelului, comunicîndu-i acestuia vorbele mele și așteptînd un răspuns. Acesta veni în cele din urmă :

— Colonelul Martinez spune că e totuși important să vii să-l vezi. Numai decît. Mă trimite cu o mașină să te aduc.

(13)

ÎN AȘTEPTAREA LUI PABLO, îmi petrec timpul încercînd să închei această povestire. Ce rost ar mai avea s-o continui, acum, cînd Căpitanul e mort ? Îmi dau seama mai mult ca oricînd că nu sînt un scriitor autentic. Ambiția unui scriitor autentic nu moare o dată cu personajul său principal...

Și acum ? Am un bilet de întoarcere pentru Londra (e drept că aș putea să-l schimb) precum și dolarii primiți de la Căpitan și de la domnul Quigly. Să urmez sfatul domnului Quigly și să intru într-o lume de mistere și primejdii, care m-ar duce nici eu nu știu unde anume ? Nu mă simt vinovat. Doar Căpitanul e de vină. El știa ce vroia cînd fura bijuteriile, și chiar cînd se prăbușea cu avionul lui. Uneori, cînd mă gîndesc la Căpitan, îmi închipui că într-o bună zi voi avea,

Într-un chip ciudat, dovada că a fost tatăl meu real, măcar prin această aplecare spre clandestinitate, pe care am moștenit-o de la el și care mi-a intrat în sînge. Mă gîndesc din nou la visul pe care l-am avut noaptea trecută, înainte ca domnul Quigly să mă trezească, îmi amintesc și un amănunt pe care-l uitasem. Ceea ce mi-a rămas în minte cînd m-am trezit, era cărarea întunecoasă pe care mergeam spre o pădure adîncă ; acum, însă, îmi amintesc și motivul plimbării mele. Mergeam pe urmele a doi cățiri care se opreau din cînd în cînd ca să pască iarbă. Nu purtau nici o povară, iar eu n-aveam habar de ce mergeam pe urmele lor. Căpitanul ar fi știut, desigur. Îmi vorbise de atîtea ori despre acești cățiri, dar în versiunea lui ei purtau întotdeauna saci cu aur.

Oricine își poate urî tatăl, și chiar dacă m-aș hotărî să calc pe urmele lui, tot ură aș nutri împotriva lui. În comparație cu Liza, eu nu înseamnă nimic pentru el. De Liza a avut grijă pînă la moartea ei, însă mie mi-a lăsat doar această moștenire rece : un bilet de întoarcere într-un loc pe care-l părăsisem pentru totdeauna. Iar dacă voi rămîne aici, sînt sigur de un lucru, și anume, că nu voi mai scrie... Aud soneria de la ușa camerei mele. E cu siguranță Pablo, care vine să mă ia la colonelul Martinez. Ce voi face după aceea ? Să-i spun domnului Quigly ce s-a petrecut între mine și colonel ? Să primesc banii domnului Quigly ? Colonelul îmi va oferi oare bani — sau doar sfaturi ? Căpitanul m-ar fi putut sfătui, cu experiența lui vastă, dar el a murit, e la adăpost de griji acum, și în orice caz, aș fi putut oare avea încredere în el ? N-o iubea decît pe Liza — dacă a iubit vreodată pe cineva. Și eu și Liza am fost o povară pentru el... Mi-am amintit apoi de *King Kong* și de cuvintele pe care mi le spusese Căpitanul în momentul cînd îl priveam pe monstru cu povara lui — o povară care-l lovea zdravăn cu picioarele, încît mă întrebam de ce n-o lasă să cadă în strada de dedesubt : „O iubește, băiete, nu pricepi ?“ — Poate că nu înțelesesem nicio dată esența dragostei. Poate... Aș fi vrut să-l mai văd o dată, sau măcar să nu-l fi mințit de la bun început...

CÎND M-AM ÎNTORS în această cameră după vizita la colonelul Martinez, am găsit în bucătărie, în coșul pentru hîrtii, cîteva petice de hîrtie pe care nici eu nici domnul Quigly nu le observasem pînă atunci. Domnul Quigly își spunea desigur că orice document cu adevărat important ar fi fost ars ori rupt în bucățele. Era un profesionist !

Cred că aceste bucățele de hîrtie făceau parte din scrisoarea pe care Căpitanul o pregătise pentru mine ; socotise poate că ele îi dădeau prea mult în vileag slăbiciunea. Le-am lipit laolaltă și le transcriu aici ca o încheiere pentru cartea asta neizbutită, pe care nimeni nu o va publica sau citi vreodată :

„Am eu oare nevoie de ceva ? De ce naiba tocmai de mine par ceilalți să aibă nevoie ? O dată, la Manchester, pe o stradă, m-a acostat o bătrînă iar eu aveam mult mai multă nevoie decît ea de puținul pe care-l aveam, deși nu cred că era vina ei că nu simțea asta, pe cînd eu simțeam că are nevoie. Totuși, nu e firesc. Dacă aș fi avut forța lui King Kong...“.

Ultima frază era aproape ilizibilă. Ce ciudat că-și adusese și el aminte de King Kong !

Dar destul cu prostiile astea ! Am peste o mie zece dolari (i-am numărat, întocmai ca domnul Quigly), fără a mai vorbi de banii pe care mi i-a lăsat Căpitanul și de biletul de avion, pe care l-aș putea vinde. Trag o linie sub acest manuscris, înainte de a-l azvîrli în același coș de hîrtii, unde să-l poată găsi cine vrea. Linia înseamnă „sfîrșit“. Acum sînt pe propriile mele picioare și-mi urmez propriii catîri pentru a-mi descoperi propriul viitor.

IX

(1)

COLONELUL MARTINEZ îi spuse domnului Quigly, aruncându-i o privire amuzată :

— De data asta am ajuns înaintea dumatăle în camera domnului Smith. Pachetul a fost găsit în coșul pentru hîrtii. Să-l fi aruncat oare tînărul, chiar din cauză că nu mai avea intenția să scrie ? Dar de ce nu l-o fi distrus ? Mă îndoiesc că vom afla vreodată ade-văratul motiv. Tînărul a plecat, nu știu unde. Trans-latorul meu n-a avut răgazul să citească decît ultimele pagini, partea care începe cu sosirea tînărului în Pa-nama. Abia acolo unde te întâlnește pe dumneata, ma-nuscrisul devine interesant. Tînărul pare să fi fost înzestrat cu un anumit talent și e păcat că nu a per-severat, fiindcă scrisul e o îndeletnicire sigură. Am vrut să te văd pentru că ești pomenit de atîtea ori în acest, să-i zicem, roman, nu-i așa, Señor Quigly ?

— Păi, eram prieten cu tatăl lui...

— Avem motive să credem că nu un prieten prea apropiat...

— Am putut să-i fac destul de des unele mici ser-vicii. Ca de pildă atunci cînd l-am primit pe Jim la aeroport.

— Și ai aflat de moartea domnului Smith mai de-vreme decît noi, așa că s-ar putea, Señor Quigly, ca noi

să nu te fi luat îndeajuns de în serios. I-ai informat pe oamenii lui Somoza, la Managua, despre itinerariul de zbor al domnului Smith ?

— Cum aş fi putut să-l cunosc ?

— Într-adevăr. Tare-aş dori să pot răspunde la întrebarea asta. Mai am o întrebare : Cine a fost King Kong ?

— King Kong ?

— O fi un nume de cod ?

— Cum aş putea să ştiu ? ! Noi nu folosim nici un cod la ziarul pentru care lucrez.

— Şi n-ai fireşte nici o idee unde ar putea să fie Jim acum ? Mă tem că i-a urmat prea îndeaproape exemplul domnului Smith...

— L-am văzut o singură dată după moartea tatălui său.

— De obicei eşti foarte riguros în materie de cifre, Señor Quigly. Mai gîndeşte-te !

Domnul Quigly se mai gîndi şi spuse :

— Ar fi trebuit poate să spun de două sau de trei ori...

— I-ai oferit o slujbă, nu-i aşa ?

— Nimic nu era încă stabilit definitiv. O muncă de negru. Avea prea puţină experienţă.

— Te mai întreb o dată : cine era King Kong ?

— Un soi de maimuţă, pe cît îmi amintesc.

— Maimuţă ?

— Poate o gorilă — nu-mi amintesc precis.

Colonelul Martinez scoase un suspin, era poate un semn de descurajare, nu de uşurare.

— Posezi, cred, un paşaport britanic, Señor Quigly.

— Aşa e.

— Şi ai o viză americană ?

— Da, din cînd în cînd trebuie să mă prezint la sediul din New York al ziarului.

— Ai aflat desigur că luna viitoare preşedintele Carter şi generalul Torrijos vor semna Tratatul privitor la Canal, şi atunci aproape întreaga Zonă Americană va fi în mîinile noastre.

— Generalul vostru a făcut o treabă bună, pentru care vă felicit.

— E important ca înainte de semnarea Tratatului la Washington, să nu intervină nici o problemă care să complice lucrurile în mod stupid. Noi avem destui inamici acolo. Sînt sigur că vei înțelege acest lucru.

— Desigur.

— Simt totuși o anume responsabilitate. Așa-zisul său tată... presupun că e răspunzător, în parte, de ceea ce i s-ar fi putut întîmpla tînărului. Dar și dumneata, și eu avem partea noastră de responsabilitate.

— Eu nu sînt răspunzător pentru nimic.

— Probabil că i-ați plătit, din cînd în cînd, tatălui său, după cum și eu, cum știți desigur, i-am plătit.

— Aș prefera să nu-i mai ziceți „tată“ domnului Smith...

— Scuză-mă. Amîndoi sîntem cam inexacti. Adevăratul nume al domnului Smith era, firește, Brown.

— Oricum, domnule colonel, care este problema ? Probabil că Jim e acum în drum spre Londra. Mi-a mărturisit că s-ar putea să se întoarcă acasă. Smith i-a lăsat un bilet de avion.

— Se pare că nu prea mai are o casă. Hai să fim sinceri unul cu altul, Señor Quigly ! Știi, nu-i așa, că Smith a luat ceea ce am numit eu o direcție greșită...

— Cum aș fi putut să știu ?

— Cred că ai făcut-o oarecum pe prostul cînd ai pornit în căutarea avionului lui. Doar preveniseși deja Garda Națională și pe Somoza ! Avionul a fost doborît de ei înainte de a fi ajuns la bunker ! De ce ? Ar fi trebuit să știe că sandiniștii nu posedă nici un avion !

— Aici greșiți, domnule colonel ! Ar fi trebuit să știe de avionul lui Smith ! Acesta lansa de multă vreme arme în regiunea Esteli.

— Mă întreb dacă dumneata ești cel care i-a prevenit... Dar nu mai contează acum. Decît dacă...

Colonelul Martinez își plecă ochii spre manuscrisul de pe birou și spuse :

— Păcat că nu știu mai bine englezește ! Presupun că va trebui să dau la tradus tot manuscrisul ăsta. S-ar putea ca King Kong să fie important !

— Sînt un om ocupat, domnule colonel ! Dacă n-aveți și alte întrebări...

— Nu, nu mai am alte întrebări. Doar un sfat, Señor Quigly. O dată cu semnarea Tratatului privitor la Canal, de care ne despart doar cîteva săptămîni, noi sîntem preocupați, după cum ți-am mai spus, să evităm orice încurcături. E adevărat că dumneata nu ești cetățean american, însă știi bine cît de dificil poate fi Senatul din Washington. Ar fi fericit să găsească un pretext ca să torpileze Tratatul, și chiar pe propriul lor președinte ! De aceea, aș vrea să-ți cer o favoare. Pentru propria dumitale securitate, ca și pentru a noastră, fii bun și fă-ți bagajele și traversează Bulevardul Martirilor, intrînd pe teritoriul care încă mai aparține Statelor Unite. Altfel, colegii mei ar putea crede că vor trebui luate unele măsuri — vorbesc, firește, de un accident...

Colonelul Martinez scoase un suspin de ușurare aproape imperceptibil, văzînd că domnul Quigly se ridică, fără să mai discute. Știa prea bine că domnul Quigly nu-i un om curajos.

(2)

DUPĂ CE DOMNUL QUIGLY ieși, colonelul Martinez îl chemă pe translatorul de serviciu și se așază din nou la birou, pentru a cerceta paginile manuscrisului în care căuta răspunsurile la trei întrebări : din ordinul cui luase domnul Smith, cu armele sale, „direcția greșită“, zburînd adică spre Managua în loc s-o ia spre Nord ? Unde se afla acum fiul său ? Și de ce acesta lăsase în urma lui acest manuscris voluminos (Colonelul nu izbutea să rețină numele de Baxter). Tînărul știa că Pablo fusese trimis să-l aducă. Intenționase oare

ca Pablo să găsească manuscrisul în coșul pentru hîrtii, unde-l aruncase ? Ultima parte a manuscrisului, aceea care începea cu o relatare despre sosirea tînărului în Panama, era singura care-l interesa pe colonel. Chiar cu englezasca lui sumară, înțelesese îndeajuns de mult, răsfoind filele, pentru a-și da seama că partea cea mai interesantă a manuscrisului o constituiau contactele dintre tînăr și domnul Quigly. Manuscrisul semăna cu însemnările făcute în urma unui lung examen de conștiință, iar ciudatul nume King Kong îi atrăsese numaidecît atenția. Acum, avea sub ochi traducerea spaniolă a acestei ultime părți. La prima vedere, nu răspundea la nici una din întrebările sale, iar de la Señor Quigly nu te puteai aștepta să binevoiască a-l identifica pe King Kong : vorbise de o maimuță, de o gorilă... Era poate o mică glumă, deși domnul Quigly nu avea humor.

O bătaie în ușa îi întrerupse reflecțiile. Pablo intră în încăpere, salutîndu-l pe colonel, și-i spuse :

— I-am găsit urma, domnule !

— Urma cui ?

— A lui Baxter, zise Pablo, care avea o mai bună memorie a numelor străine decît Colonelul.

— E în viață ?

— Da, e în viață. După ce a obținut viza, și-a rezervat un loc într-un avion cu destinația Valparaiso, cu schimbare la Santiago.

— Valparaiso ? Ce idee bizară ! Chile nu ne interesează. Și nici tatăl lui n-a avut nimic de a face cu Chile, sînt sigur de asta. Pe cîte știm, nici numitul Quigly n-a avut, cu toate că, desigur, americanii îl sprijină pe Pinochet. Ei n-ar trimite însă niciodată acolo un amator ca tînărul acela... Și totuși și-a căpătat viza fără nici o dificultate ! Mă întreb dacă n-ar fi cazul să-i permitem domnului Quigly să mai rămînă aici... Ba nu, adăugă el după o clipă de șovăire, sînt bucuros să scap de el. S-ar putea ca viitorul corespondent financiar să fie mai ușor de combătut. Mă întreb totuși : de ce tocmai Valparaiso ?

Și colonelul atinse cu mîna filele de pe birou, ca și cum prin simpla lor pipăire ar fi putut căpăta un răspuns la întrebarea ce-l frămînta.

— King Kong ! rosti el cu glas tare. E un nume care mă obsedează ! King Kong ! E singurul indiciu de care dispunem. Să fie cumva un nume de cod, dintr-un cod elementar, singurul pe care l-ar fi putut da pe mîna unui amator ca tînărul nostru ? Poate că-i numele unui personaj din Shakespeare. Sau vreun vers celebru, pe care l-ar recunoaște chiar și un *gringo* !... Oricum, tînărul a plecat. Nu ne mai poate face nici un rău. Cu toate astea... Tare-aș vrea să-i aflu codul... King Kong...

În gura colonelului Martinez, acest nume ajunsese să semene c-un crîmpei de cîntec.

— Nu sînt un expert în materie, dar n-ar fi oare posibil ca noi să avem aici o cheie a codului secret folosit de domnul Quigly în toate depeșele trimise de el ziarului său ? Avem o sumedenie din depeșele astea în dosarele noastre. În tot cazul, acest manuscris merită să fie păstrat. Într-o bună zi s-ar putea să ne fie folositoare publicarea lui. În cazul cînd, după semnarea Tratatului, vom avea nevoie să-i demascăm pe Señor Quigly și pe patronii săi *gringo*, dacă vor încerca să încalce acordul, ceea ce mai mult ca sigur că vor face !

Fulgerat de un gînd, colonelul adăugă, chicotind :

— Ce surprins ar rămîne tînărul, dacă și-ar vedea cartea publicată în spaniolește ! Cine știe, i-ar putea aduce chiar un mare premiu în Cuba, ca cea mai bună cartea publicată în spaniolește ! Cine știe, i-ar putea

Ideea unui premiu cubanez îi plăcea atît de tare, încît nici nu auzi telefonul.

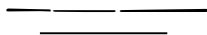
— Sînt sigur că dacă generalul i-ar recomanda lui Fidel cartea... a, destul cu asta !

Și colonelul ridică receptorul. Fața i se adumbri. Puse receptorul în furcă și rămase tăcut o clipă. Apoi îi spuse translatorului, cu tristețe în glas :

— Fiul l-a urmat pe tată.

— Dar tatăl e mort !

— La fel și fiul ! Nu va vedea niciodată Valparaiso ! Un accident în drum spre aeroport — dacă a fost realmente un accident, ceea ce mă îndoiesc... Devine cu atît mai important să continui traducerea, oricît de nesemnificative ar putea să pară capitolele anterioare. Problema vitală rămîne : ce, sau cine e King Kong ?

Redactor : DENISA COMĂNESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 16 august 1991
Coli de tipar : 10

Comanda nr. 10256
Tiparul executat la
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI“ București
ROMANIA

GRAHAM GREENE

căpitanul și inamicul

univers

Un roman nu e totuna cu subiectul său. Întreaga semnificație a romanului Căpitanul și inamicul se ascunde în epigraful pus la început: «Ești oare sigur că poți deosebi binele de rău, căpitanul de inamic?», care îi aparține unui autor astăzi uitat, George A. Birmingham.

GRAHAM GREENE, 1988